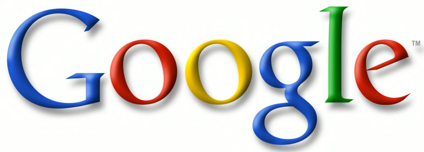
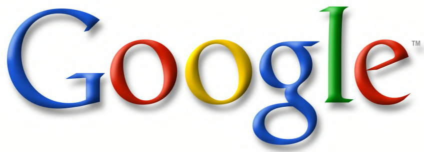

3 2044 103 166 773

SIGILLUM ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV ANG
VE RI TAS

DE UITLEVERING VAN EIGEN ONDERDANEN

IN VERBAND MET

DE BESTRAFFING VAN BUITEN 'S LANDS GEPLEEGDE DELICTEN.

X C

DE UITLEVERING VAN EIGEN ONDERDANEN

IN VERBAND MET

DE BESTRAFFING VAN BUITEN 'S LANDS GEPLEEGDE DELICTEN.

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD VAN

Doctor in de Rechtswetenschap,

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE LEIDEN,

OP GEZAG VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

DR. D. DOIJER,

Hoogleeraar in de Faculteit der Geneeskunde,

VOOR DE FACULTEIT TE VERDEDIGEN,

op Zaterdag den 16den Februari 1884, des namiddags te 3 ure,

DOOR

HENDRIK JOHANNES CORNELIS DE JONGE,

GEBOREN TE 'S GRAVENHAGE.

LEIDEN. — P. SOMERWIL.
1884.

Aan de nagedachtenis mijns Vaders.

INHOUD.

INLEIDING.

Onder de vraagstukken in het hedendaagsche recht, die er aanspraak op kunnen maken, een zuiver modernen stempel te dragen, verdienen zeker de kwesties betreffende de uitlevering van misdadigers in de eerste plaats genoemd te worden. Weinige onderwerpen hebben, in dezelfde mate als dit, in de laatste jaren het voorrecht genoten, van besproken, bestudeerd, in de wetgevingen behandeld te worden. Geleerde genootschappen wijden een goed deel hunner zittingen aan de studie van het Internationale strafrecht; auteurs over straf- en volkenrecht, beijveren zich, om de theoretische grondslagen op te sporen, waarop de onderlinge verhouding der Staten, in dit opzicht, behoort te steunen; en niet zelden werken ook de wetgevingen — onder anderen in Amerika, Engeland, en België — er krachtig toe mede, om de uitlevering van misdadigers te onttrekken aan de willekeur van tijdelijke regeeringen, aan den invloed van staatkundige overwegingen, uit den drang der omstandigheden geboren, en om, door het vaststellen van blijvende regelen, dit volkenrechtelijk gebruik te verheffen, tot wat het

1

naar aard en bestemming moet zijn: een gevestigd rechts instituut.

En juist dit karakter als rechtsinstelling is het, dat de uitlevering, zooals zij thans wordt opgevat, en in praktijk gesteld, scherp onderscheidt van wat in vorige eeuwen, en tot op het begin van de onze, in dezen placht te geschieden.

Op zichzelf staande gevallen van uitlevering, overeenkomsten zelfs tusschen onderscheidene Soevereinen over dit onderwerp, zijn ook in de Middeneeuwen geen zeldzaamheid; in de 18e eeuw waren zij in Frankrijk vrij algemeen; maar de juridische grondslag ontbreekt, een leidend beginsel zoekt men daarbij tevergeefs: de uitlevering is een daad van internationale courtoisie, van welwillendheid jegens een bevriende mogendheid, door den vorst volbracht ex plenitudine potestatis; en wanneer zij plaats heeft is het veeleer bij uitzondering, als afwijking van een erkend beginsel, het onbeperkt soevereiniteitsrecht namelijk van den staat, waarheen de vervolgde is gevlucht.

In de Middeneenwen toch, en tot op onzen tijd, in zekere mate, geldt in het internationale strafrecht het beginsel van het Territoriaal-asyl onbetwist en algemeen; in een tijd toen het verkeer tusschen de volkeren nog zeer weinig ontwikkeld was, toen de belangen der ingezetenen grootendeels binnen de grenzen beperkt bleven, en naijver méér dan samenwerking den grondslag vormde der internationale verhoudingen, beschouwde elke staat het als een uiting van onafhankelijkheid, als een onmiskenbaar recht van soevereiniteit om, zonder aanziens des persoons, gastvrijheid en bescherming te verleenen aan iederen vluchteling die zijn grenzen overschreed. „Fit liber quisquis solum Galliae cum asyli

vice contigerit", „l'asyle est du droit des gens", waren rechts regelen die in Frankrijk tot in de 18e eeuw werden erkend. [1])

Wel ziet men in de 11e en 12e eeuw, in den tijd toen het leenstelsel aanleiding had gegeven tot een sterke verbrokkeling van territoir en tot de vorming van vele kleine staatjes, elken kleinen soeverein zijn onderdanen opeischen van anderen; maar het doel waarmede dit geschiedde, was niet, zooals bij onze hedendaagsche uitlevering, om den schuldige te doen terechtstaan voor dien rechter, die het best tot oordeelen bevoegd is, en onder wiens competentie het delict is gepleegd. Integendeel, de schuldige werd als het ware gevindiceerd krachtens een heerlijk recht van Jurisdictie om te worden terechtgesteld voor den landheer, op wiens gebied zijn domicilie was gelegen, en die de voordeelen genoot van boeten en verbeurdverklaringen; [2]) en ofschoon men hier en daar de sporen ontdekt van een strijd over de vraag, welke jurisdictie in de eerste plaats competent is, die van de plaats waar de schuldige is gevat, of die van de streek waar hij thuis behoort, het territoriaal-asyl blijft overheerschend, en vormt een onoverkomelijke hinderpaal voor eenigzins uitgebreide uitlevering, zelfs tusschen de verschillende deelen van het Duitsche Rijk. [3])

De enkele tractaten, die vóór de 18e eeuw tusschen sommige staten werden gesloten staan op zichzelf en vertoonen slechts een verwijderde analogie met wat wij thans onder

---

[1]) Faustin-Hélie, Traité de l'Instr. Crim. livre II. Section III; Fiore, Droit Pénal International.

[2]) Bertauld. Code Pénal 2me leçon et suiv.

[3]) Berner. Wirkungs-kreis pag. 19.

uitleveringsverdragen verstaan. En wanneer reeds in 1255 de Italiaansche steden Florence en Sienna [1]) overeenkomen, dat zij wederkeerig geen bescherming zullen verleenen aan elkanders uitgeweken burgers, dan mag men zulk een overeenkomst evenmin beschouwen als een eerste poging tot internationalen rechtsbijstand, als de conventie van 1376 tusschen KAREL V van Frankrijk en den Graaf van Savoie, waarbij beide soevereinen overeenkwamen, om aan elkander wederkeerig over te leveren: „Omnes et singulos homines nostros, nobis mediate vel immediate subjectos, qui deliquerunt locis et terris... [2]) ja zelfs de overeenkomsten in 1661 en 1662 door KAREL II aangegaan met Denemarken en met de Staten Generaal tot uitlevering dergenen die aan de terdoodveroordeeling van KAREL I van Engeland hadden deelgenomen, dragen een geheel ander karakter: het zijn op zichzelf staande verdragen, gesloten met het oog op bepaalde gebeurtenissen, zonder leidend beginsel, zonder kracht voor de toekomst; en ook wanneer zij een meer algemeene strekking hebben, zooals het reeds vermelde tractaat van 1376, ontbreekt de juridische grondslag ten eenenmale: geen waarborgen voor den vervolgde, geen tusschenkomst der rechterlijke macht, geen onderscheiding tusschen politieke en gewone misdadigers; het is een willekeurige handeling van den soeverein, waartoe hij zich verbindt om redenen van goede nabuurschap of politiek; niet een streven om het recht te

---

[1]) FIORE, Droit Pénal Inlernational, vert. van CH. ANTOINE, 2e ged.

[2]) FAUSTIN-HÉLIE, Traité de l'Instr. Criminelle, Section III, p. 391 vv. Zie verder voor oude tractaten over uitlevering: CALVO, Droit Internat. p 1 vv. en FIORE 11°.

handhaven of den misdadiger te treffen, nopen hem daartoe, maar veeleer de zucht om zijn vijanden te vervolgen ook buiten zijn grenzen, en voldoening te erlangen voor beleedigingen hem aangedaan; daarom wordt ook de gewone misdadiger op één lijn gesteld met den politieken vluchteling; beiden zijn naar de opvatting van vroeger eeuwen, vijanden van den vorst, den drager van het Staatsgezag.

Eerst de Westfaalsche vrede [1]) opent in het Europesche statenverkeer een nieuwe phase van ontwikkeling: in plaats van de vroegere afscheiding, het oude streven om zelfstandigheid te zoeken in isolement, treedt allengs het beginsel van solidariteit tusschen de Europesche volkeren op den voorgrond. [2]) DE GROOT beschouwt reeds de uitlevering als een, zij het dan ook bloot zedelijke, verplichting der gouvernementen en acht den Staat die een misdadiger herbergt en beschermt, medeplichtig aan het gepleegde feit; en ofschoon wij tot de 18e eeuw moeten voortgaan om deze denkbeelden in het positieve recht terug te vinden, de stoot was gegeven, het nieuwe beginsel gegrondvest; de traktaten door Frankrijk in den loop der vorige eeuw met verschillende mogendheden gesloten, zijn daar om het te bewijzen: „l'Histoire de France „à ce point de vue est l'histoire de toute l'Europe", zegt BILLOT, [3]) en inderdaad, terwijl Engeland eerst sinds betrek-

---

[1]) AD. PRUIS: de quelques idées modernes sur l'Extradition. Rev. de Dr. INTERN, 1879, p. 80 vv.

[2]) de Jure B. ac. Pacis II, cap. 21, aangeh. bij TAUNAY: „Uitleveringstraktaten in verband met de vreemdelingenwet," etc. BERNARD, Traité Théor. et pratique de l'Extrad. p. 24.

[3]) Traité de l'Extrad. p. 37.

kelijk korten tijd het oude standpunt heeft verlaten; terwijl Duitschland slechts langzaam de nieuwe beweging volgde, treffen wij in Frankrijk, op het einde der vorige eeuw, reeds vier traktaten over dit onderwerp aan. [1]) Evenwel, de uitlevering welke in die verdragen wordt geregeld heeft nog veel meer het karakter van een administratieven maatregel dan van een eigenlijke rechtsinstelling; in de volheid zijner macht beschikt de vorst over de individuen; geen waarborgen voor dezen worden in den regel bedongen, geen tusschenkomst der rechterlijke macht wordt voor de toepassing vereischt; waar niet, zooals in Braband, bepaalde privilegiën de rechten der ingezetenen beschermen, wordt alles overgelaten aan het koninklijk bon plaisir; eerst de revolutie zou aan de uitlevering haar tegenwoordigen vorm geven; en toen de Constituante, bij haar decreet van 19 Febr. 1791, voorschreef, [2]) „que le Comité de „constitution se réunirait incessamment au comité diploma- „tique pour proposer une Loi sur l'Extradition," was voor de eerste maal het beginsel uitgesproken, dat dit volkenrechtelijk gebruik voortaan zou steunen op een wet, en derhalve een werkelijke rechtsinstelling, niet slechts een politiemaatregel behoorde te zijn. Wel is waar kwam de wet, bij het decreet der Constituante bedoeld, nimmer tot stand; doch het voorschrift dáár gegeven werd elders in Europa toepast en uitgewerkt.

---

[1]) Deze traktaten zijn: de declaratie van 1736 ten opzichte van de Oostenr. Nederlanden; met Wurtemberg, 26 Maart 1759; met Zwitserland 28 Mei 1777, vervangen door het Traité d'Alliance van 19 Aug. 1798; met Spanje 1765. Zie BILLOT, Traité de l'Extr. p. 39 en 40.

[2]) BERTAULD, Code Pénal, hoofdst. Extradition.

Zoo verkreeg België [1]) een wet op de uitlevering op 1 Oct. 1833, welke successievelijk werd uitgebreid en gewijzigd op 5 April 1868, 1 Juni 1870, 15 Maart 1874 en 7 Juli 1875. Ook Engeland regelde dit onderwerp bij de wet van 9 Aug. 1870, die, gewijzigd in 1873, wellicht spoedig vervangen zal worden door een nieuwe, waarin de jongste denkbeelden over uitlevering een plaats zullen vinden, indien althans het parlement zich vereenigt met het gevoelen der Commissie, tot dat doel in 1877 benoemd, en wier rapport op 30 Mei 1878 verscheen. [2]) En niet alleen in het oude Europa heeft zich die wetgevende arbeid geöpenbaard, ook aan gene zijde van den Oceaan heeft men tot drie malen toe dit onderwerp geregeld; [3]) de eerste Amerikaansche wet is die van 12 Aug. 1848; twee andere, die van 22 Juni 1860 en van 3 Maart 1869, wijzigen de eerste ten opzichte van het gevorderd voorloopig bewijs, en regelen de maatregelen tot geleide en bewaking van uit te leveren personen. De laatste poging eindelijk op dit gebied was het ontwerp van 1878, door den Franschen Minister Dufaure aangeboden aan den Senaat; doch een Fransche wetgevende vergadering heeft zelden tijd voor legislatieven arbeid, en dit wetsvoorstel rust, wellicht voor vele jaren. [4]) Wel is waar missen de andere landen van Europa — Nederland uitgezonderd — tot heden een dergelijke regeling; maar de voorschriften die ginds in de wetten zijn opgesteld, worden elders in hoofdzaak gevolgd bij het

---

[1]) Droit Criminel Belge par Maurice Goddyn et Edouard Mahiels p. 102.

[2]) Louis Renauld, l'Extradition en Angleterre.

[3]) Billot 11o.

[4]) Fiore, Droit Pénal International. 2e deel. (trad. p. Ch. Antoine.)

sluiten van traktaten; en zoowel de praktijk als de leer is eenstemmig in hare beschouwing van de uitlevering als een rechtsinstituut, dat, aan vaste beginselen gebonden, voor goed zijn burgerrecht heeft verworven in de hedendaagsche samenleving.

Mogen al enkele weinige auteurs nog in onzen tijd, de uitbreiding betreuren die deze instelling in de laatste jaren heeft verworven; moge al de heer SAPEY de uitlevering qualificeeren als een „droit cruel" een „usage barbare" „que „nos moeurs adoucies ont restreint dans ses plus étroites „limites," (!) en met een weekhartig gevoel van humaniteit uitroepen: „Pourquoi la terre de France, ne sauve-t-elle pas „le suppliant, comme elle affranchit l'esclave qui la touche!" [1]), de overgroote meerderheid der rechtsgeleerden erkent, dat het beginsel van het territoriaal-asyl, in onze hedendaagsche maatschappij geen plaats meer vinden kan, en dat zonder internationalen rechtsbijstand, het geheele strafrecht van den Staat, bij een steeds toenemend en steeds versneld verkeer, een doode letter, een machtelooze bedreiging zou worden.

De uitlevering is thans niet meer een exceptioneele maatregel, een buitengewoon middel van vervolging of executie, zij wordt meer en meer een onmisbaar wapen in de hand der straffende gerechtigheid, een noodzakelijke aanvulling van het Recht om te straffen, dat onmiskenbaar toekomt aan den Staat.

Maar ofschoon de meesten erkennen dat het algemeen belang de uitlevering gebiedend vordert, over den rechts-

---

[1]) BERNARD, 11°. p. 3.

grond waarop zij berust bestaat nog geenszins eenstemmigheid.

Vooral de oudere schrijvers ontkennen, dat, afgezien van vooraf gesloten traktaten, een Staat de verplichting zou hebben, op daartoe gedane aanvrage een misdadiger uit te leveren: eerst ex jure gentium secundario, nà en dóór het traktaat, ontstaat die internationale plicht. „Recipit civitas „quem recipere ipsi placet: utrum sunt probi ac justi exteri „illi, an sunt homines facinorosi, perditi, nihil interest," schreef KLUIT [1]), en LE CLERCQ, MITTERMAIER en PHILLIMORE stemmen met hem in: wenscht een Staat, geleid door overwegingen van politiek of internationale courtoisie, of rekenende op reciprociteit, verdragen met anderen te sluiten, het staat hem vrij; maar geen zedelijke, nog minder een rechtsplicht, dwingt hem daartoe, en het is onrecht een volk tot uitlevering te willen noodzaken.

Anderen, waaronder DALLOZ, HAUS en WHARTON, [2]) zijn van opinie, dat, ofschoon geen plicht den asylstaat tot uitlevering dwingt, toch redenen van convenientie hem daartoe zullen nopen: immers het is in zijn belang dat geen misdadigers ongestraft zijn grondgebied bewonen; en ook de verwachting van reciprociteit is voor hem een reden om een gedane aanvrage niet zonder grond te weigeren.

TISSOT ontzegt aan deze instelling elken anderen grondslag dan de Comitas gentium: „l'extradition" schrijft hij, „n'est en „principe qu'une affaire de juridiction gracieuse ou de bienveil-

---

[1]) KLUIT de dedit. prof. p. 7, aangeh. bij FIORE 11°. hoofdst. 4.

[2]) Zie FIORE 11°.

„lants rapports ..... le refus de l'extradition ne viole pas, à „proprement parler, un droit International...." [1])

Naast die uitspraken echter zien wij in de laatste jaren een nieuwe opvatting veld winnen: meer en meer vestigt zich de overtuiging dat de uitlevering van misdadigers niet alleen geboden wordt door het eigenbelang van den Staat van wien de vluchteling wordt opgëeischt, doch dat deze zijnerzijds verplicht is aan zulk een aanvrage gehoor te geven; weigering van uitlevering, zonder gronden is volgens deze opinie onrecht, of althans plichtverzuim, ook dan wanneer er geen tractaat bestaat, ook dan wanneer er geen reciprociteit kan worden bedongen: tusschen de staten heerscht een natuurlijke plicht tot wederzijdsche uitlevering, een plicht die door het verdrag slechts wordt geconstateerd en geregeld wat de uitvoering betreft, maar die nimmer eerst daardoor kan ontstaan.

De overwegingen die tot deze gevolgtrekking voeren zijn bij de onderscheidene auteurs verschillend, naarmate van de grondbeginselen waarvan zij uitgaan; maar bij gezaghebbende schrijvers van de laatste jaren, bij Billot, bij Faustin Hélie, bij Opzoomer en bij von Mohl, treffen wij dezelfde conclusie aan. En zelfs in werken die als het ware een meer officieel karakter dragen ontmoeten wij deze gedachte: in het rapport door den heer Ch. Brocher in 1879 aan het Institut de Droit International voorgelegd, wordt de stelling, dat de uitlevering rechtsplicht is, onafhankelijk van de traktaten,

---

[1]) Tissot, le droit pénal considéré dans ses usages, ses principes, etc. deel 2 blz. 549 2e uitgave 1880.

met warmte verdedigd [1]; een der stellingen door ditzelfde Instituut in 1880 te Oxford aangenomen [2], had de strekking om de uitlevering onafhankelijk te maken van de nog algemeen bedongen voorwaarde van reciprociteit. En terwijl David Dudley Field, in zijn ontwerp van een internationaal wetboek de verplichting tot uitlevering formuleerde met de woorden: „each nation.... must deliver up to justice...." [3], wordt hetzelfde gevoelen verdedigd door de Engelsche Commissie, die in 1878 verslag uitbracht over een ontwerp van wet op dit onderwerp.

Wij zullen ons hier nog niet bezig houden met een bespreking dier verschillende opinies; later zullen wij in de gelegenheid zijn dit punt te behandelen; slechts wilden wij reeds in onze inleiding wijzen op dit meer en meer veldwinnend denkbeeld, dat de uitlevering een plicht is voor elken staat: omdat daaruit zoo duidelijk blijkt, hoezeer de hedendaagsche opvatting van deze instelling, van de vroegere verschilt, hoever wij thans verwijderd zijn van de oude begrippen omtrent het territoriaal-asyl, en hoe slecht derhalve elk overblijfsel van die oude beschouwing, in het tegenwoordige stelsel passen moet.

En toch, niettegenstaande den snellen ontwikkelingsgang der denkbeelden op dit gebied; niettegenstaande de verbazende vermeerdering in het aantal uitleveringstraktaten, gedurende de laatste vijf-en-twintig jaren, gepaard aan wijziging

---

[1] Annuaire de l'Institut de Dr. Internat. a°. 1879.

[2] Annuaire etc. 1880.

[3] D. Dudley Field, Draft Outlines of un Intern. Code art. 210.

en uitbreiding der reeds bestaande [1]), toch zijn er, in de gebruiken van het volkenrecht, in het rechtsbewustzijn der natien, nog ettelijke overblijfselen te vinden uit vroegeren tijd, toen andere principes dit onderwerp beheerschten; overblijfselen, die zich openbaren, òf in het bemoeielijken van de uitlevering in het algemeen, òf in het vasthouden aan thans niet meer te motiveeren uitzonderingen, in de toepassing daarvan: vooroordeelen en overleveringen veelal, die werken als zoovele hinderpalen voor de geregelde ontwikkeling van deze rechtsinstelling, en, in de praktijk, den Staat belemmeren in de vervulling van den eerste zijner plichten: de zorg voor zekerheid en goede bedeeling van het recht.

Zoo treffen wij nog in de meeste traktaten, in vele wetten en constitutien zelfs, de bepaling aan, dat geen onderdaan van den Staat, tot wien het aanzoek om uit te leveren wordt gericht, ooit aan dien maatregel kan worden onderworpen. Voor hem blijft de vaderlandsche bodem, naar de heerschende begrippen, nog steeds een onschendbare vrijplaats; staten, die sinds vele jaren het denkbeeld van het territoriaal-asyl hebben vaarwel gezegd, waar het vreemde misdadigers geldt, houden nog steeds met consequentie vast aan deze uitzondering ten behoeve hunner eigene burgers. Na te gaan of deze exceptie in onzen tijd nog reden van bestaan kan hebben; de argumenten die daarvoor worden te berde gebracht te overwegen en te bëoordeelen, is de taak die wij in de volgende bladzijden hopen te vervullen. Verschillende kwesties van internationaal strafrecht zullen wij daarbij op onzen

---

[1]) Sedert 1860 werden, door de Nederlandsche regeering 11 nieuwe traktaten gesloten, en 12 reeds bestaande, gewijzigd.

weg ontmoeten: in de eerste plaats zullen wij hebben te onderzoeken of de Staat ook nù nog zijn taak als beschermer der maatschappij naar eisch vervult, wanneer hij zijn macht slechts gebruikt tot bestraffing van delicten, op eigen territoir gepleegd, en onverschillig blijft voor misdrijven, buiten zijn grenzen voorgevallen. Immers, indien de staatsmacht, zonder hare taak te miskennen, zonder de maatschappij die zij beschermen moet te benadeelen, hare medewerking kan weigeren tot de bestraffing van elders gepleegde feiten, dan bestaat er voor haar geen reden om vreemdelingen, en dus nog veel minder, om onderdanen uit te leveren. Tot dezelfde conclusie moet men komen, indien men, met de voorstanders van het Universaliteits-principe aanneemt, dat de Staat, ofschoon tot bijstand van andere staten verplicht, die taak behoort te vervullen door eigen bestraffing van den schuldige. Is daarentegen internationale rechtsbijstand een plicht van den Staat, en uitlevering de vorm waarin hij zich van dien plicht alleen kan en mag kwijten; is uitlevering niet slechts een exceptioneele maatregel, een buitengewoon middel van vervolging en excecutie, maar een plicht van den Staat, dan mag men zich de vraag stellen waarom de nationaliteit van den dader op de toepasselijkheid daarvan zoo grooten invloed zou uitoefenen.

In de tweede plaats zullen wij de kwestie hebben te beantwoorden of de strafwet den burger ook buiten de grenzen bindt; of het strafrecht van zijn vaderland een „personeel" karakter behoort te dragen, en hij derhalve bij zijn terugkeer binnen 's lands, aldaar kan vervolgd en gestraft worden naar de vaderlandsche wet, voor delicten op vreemden bodem gepleegd; indien men toch dit laatste stelsel

aanneemt dan vervalt een der voornaamste motieven voor de uitlevering van den onderdaan. Waar de Staat zelf kan en mag straffen, behoort hij die taak niet aan een ander over te laten: het recht om te straffen, legt hem den plicht op om zulks te doen; komen wij daarentegen tot het besluit dat de strafwet territoriaal is in dien zin, dat de rechter der plaats wáár het delict is gepleegd vóór anderen geroepen is om over dat delict te oordeelen, terwijl de strafwet die dáár heerscht zooveel mogelijk op den schuldige behoort te worden toegepast, dan is de stelling: ook de eigen onderdaan moet uitgeleverd worden, meer dan ten halve gewonnen.

Na deze beide voorafgaande punten te hebben behandeld, stellen wij ons voor de direkte argumenten te bespreken die voor en tegen de uitlevering van den onderdaan worden aangevoerd, om ten slotte eenige speciale kwesties te onderzoeken, die zich daarbij kunnen voordoen, en eindelijk de positieve wetsbepalingen na te gaan, die tot heden de uitlevering van den eigen burger in den weg hebben gestaan.

Elke Staat heeft de bevoegdheid en den plicht om volgens zijn eigen wetten, straffend op te treden tegenover alle individuen, die zich, op het territoir van dien Staat aan eenig delict hebben schuldig gemaakt. „De strafwetten en verordeningen van politie zijn verbindend voor allen die zich op het grondgebied van het Koninkrijk bevinden, zegt art. 8 van onze Wet A. B; en deze stelregel wordt niet alleen in alle wetgevingen, maar ook door alle autoriteiten gehuldigd. En met reden; want indien inderdaad de handhaving van recht en orde in de maatschappij die zij beheerscht, de eerste taak is van de Staatsmacht, dan moeten haar daartoe ook

dwangmiddelen ten dienste staan, niet alleen tegenover hare blijvende onderdanen, maar ook tegenover den vreemdeling die tijdelijk, zij het zelfs voor weinige uren, het grondgebied betreedt. Geen vreemde macht kan den Staat in de uitoefening van dit uitsluitend jus puniendi belemmeren; immers tot aan de grenzen van het land heerscht de onbeperkte Soevereiniteit van het Staatsgezag, waarvan dit recht om te straffen een vorm, een onmiddellijk uitvloeisel is; de regel in art. 8 A. B. uitgesproken bevat zooals BERTAULD het uitdrukt, niets dan de erkenning van „le droit d'être le maî„tre chez soi." (p. 415). En de doortrekkende vreemdeling kan zich er niet over beklagen, indien hij onderworpen wordt aan wetten die hem vreemd, misschien zelfs onbekend zijn: hij komt zich vrijwillig mengen in onze inlandsche maatschappij, en onderwerpt zich daardoor aan onze zeden, aan onze wetgeving; ons recht beschermt zijn persoon en zijn eigendom gedurende zijn verblijf in ons midden; de voorschriften van onze wet moeten ook zijn handelingen beheerschen, zoolang hij op ons territoir vertoeft. Evenals hij zich schikken moet naar de eigenaardigheden van onze samenleving, evenals hij, zooals TISSOT zegt, zich moet leeren gewennen aan de „vreemde keuken", zoo moet hij ook bereid zijn tot onderwerping aan de inlandsche wet, en zoo hij haar overschrijdt, de kwade gevolgen daarvan dragen; kan hij, in een concreet geval aantoonen dat die wet hem onbekend was, en hij dus handelde zonder boos opzet, welnu, de rechter kan daarop acht slaan bij het bepalen der straf; doch de wetgever mag die onbekendheid met zijn voorschriften niet bij den vreemdeling presumeeren.

Een andere vraag, een vraag waarover geenszins dezelfde

eenstemmigheid heerscht, nòch in de wetgevingen, nòch bij de schrijvèrs is deze, of de Staat, behalve tot de handhaving van recht en orde op eigen territoir, óók nog door zijn roeping, verplicht is om mede te werken tot de bestraffing van elders gepleegde delicten.

Sommige, vooral Engelsche, auteurs, houden vast aan het stelsel dat von Mohl als het „Selbstsüchtige System" qualificeert. Iedere Staat, zeggen zij, vormt een op zichzelf staande éénheid, een individu met eigen behoeften, eigen levenseischen en bizondere eigenschappen; op ieder landsgebied leeft en ontwikkelt zich een afzonderlijke maatschappij, die de handhaving harer belangen en rechten heeft opgedragen aan de lokale Staatsmacht; alleen wanneer deze belangen onmiddellijk gevaar loopen, alleen wanneer de handelingen van een individu de rechten schenden van een lid van dien bepaalden maatschappelijken groep, of zijn bestaan bedreigen, heeft dus die Staatsmacht de bevoegdheid om repressief op te treden: is die handeling buiten de landsgrenzen voorgevallen, of gericht tegen een vreemde gemeenschap, dan valt zij buiten het bereik der inlandsche justitie. Het delict heeft een lokaal karakter, en randt doorgaans de belangen van vreemde Staten niet aan,

Anderen bestrijden, naar onze opinie terecht, dit stelsel van territoriale afsluiting.

Het is onjuist te beweren dat, ook nog in onzen tijd, de inlandsche maatschappij geen belang heeft bij de bestraffing van elders gepleegde misdrijven; wèl wordt het rechtsbewustzijn, het gevoel van veiligheid en vertrouwen meer onmiddellijk geschokt door een misdadige handeling, die in onze naaste omgeving ondernomen, zijn werking terstond doet

gevoelen in de samenleving waarin wij verkeeren; maar, ofschoon in mindere mate, ondervindt de geheele beschaafde maatschappij de storende uitwerking van èen groote misdaad, wáár die ook moge zijn gepleegd. Toen nog de middelen van verkeer gebrekkig en traag waren, mochten wellicht de verontwaardiging, de ontsteltenis die zware delicten onder het publiek doen onstaan, tot een kleinen kring beperkt blijven. Thans, nu al de omstandigheden van het feit in weinige uren bekend worden, nu zoo dikwijls een misdaad wordt voorbereid op groote afstanden van de plaats van voltooiing; nu de bizonderheden in de uitvoering, de fouten, zoowel als de „technische" behendigheden van den dader, bij eenigzins geruchtmakende zaken, in korten tijd overal worden beschreven en verhaald, thans doet de misdaad ook ver van de plaats waar zij gepleegd is haren demoraliseerenden invloed gevoelen, thans werkt het gegeven slechte voorbeeld ook op verre afstanden aanstekelijk, en bedreigt óók in den vreemde de veiligheid en den maatschappelijken vrede.

En bovendien het jus puniendi van den Staat, zou, indien de regeeringen elkander niet wilden bijstaan in de vervolging van misdadigers, in de meeste gevallen geheel en al zijn kracht verliezen. De vlucht over de grenzen is voor den vervolgde tegenwoordig met zoo weinig bezwaren verbonden, dat het bijna altijd onmogelijk zou zijn hem in tijds te achterhalen; een Staat die zelf weigerde aan anderen bijstand te verleenen in zulke gevallen, zou dien bijstand ook niet van vreemde gouvernementen kunnen eischen. En wat bleef er dan over van de rechtszekerheid, van de bescherming der maatschappij op het territoir van dien Staat? Niet alleen zou de grootere

kans om te ontkomen het aantal misdrijven op bedenkelijke wijze doen toenemen, maar daarenboven zou de Staat die zich in zijne strafwetgeving aldus op een geïsoleerd standpunt stelde, weldra een toevluchtsoord worden voor vreemde misdadigers, die, straffeloos, aldaar de vruchten hunner daden zouden komen genieten. In een tijd van snel en gemakkelijk verkeer als de onze, in een tijd waarin bijna elke groote misdaad als het ware een internationaal karakter verwerft, waarin een moordenaar zijn handlangers per telegraaf ontbiedt uit Amerika, zich wapens aanschaft bij bekende fabrikanten in Londen, om eindelijk in Brussel de daad te doen plegen, die hij in Parijs heeft voorbereid, is elke Staat zelfs tegenover zijn eigen maatschappij, verplicht tot bijstand van vreemde regeeringen in de vervolging van het misdrijf; zonder dien bijstand is de bescherming van het recht onmogelijk geworden: de Staten kunnen zich niet meer verdedigen tegen het onrecht, „qu'en organisant une ligue contre le criminel" (FAUSTIN-HÉLIE).

Maar niet alleen tegenover de inlandsche maatschappij is de Staat tot dien rechtsbijstand verplicht; ook zijn internationale betrekkingen, ook de belangen der geheele menschelijke samenleving leggen hem deze plichten op; het moge waar zijn dat het staatsgezag in de eerste plaats tegenover dat deel der maatschappij, dat onmiddellijk aan zijn heerschappij is onderworpen, verplichtingen heeft na te komen, daaruit volgt niet dat het zich onverschillig zou mogen betoonen tegenover meer algemeene belangen; en zulk een algemeen menschelijk belang is de bestraffing der misdaad, de handhaving der rechtsorde tegen elke schennis, waar en door wien ook gepleegd. Hoezeer ook de onderscheidene

strafwetgevingen van elkander mogen afwijken, hoe groot ook het verschil in rechtsbewustzijn tusschen de verschillende natiën mogen zijn, allen hebben een gemeenschappelijk belang bij de eerbiediging van wat recht is naar ieders overtuiging. Het bestaan van een „Justice Universelle" voor allen gelijk, en boven de wetgevingen verheven, moge men met grond in twijfel trekken; de eerbiediging van de heerschende wet op de plaats waar zij gezag heeft, de handhaving der „Weltrechtsordnung", opgevat niet als een abstrakt begrip, maar als het complex en de som der bestaande rechtsvoorschriften, moet de wensch en het streven zijn van allen. Zonder onderlingen rechtsbijstand is de verwezenlijking van dit streven onmogelijk; hoe uitgebreider en volmaakter die samenwerking is, des te meer zal men naderen tot dit begeerde resultaat: „la persuasion (qu' aurait le criminel) de ne trouver aucun lieu sur la terre où le crime demeure impuni, serait un moyen bien efficace de le prévenir". (BILLOT.)

Voor die eendrachtige samenwerking der Staten nu staan twee wegen open: de Staat waarheen de beschuldigde is gevlucht heeft de keus hem uit te leveren of zelf te straffen. Zij die aan het laatste de voorkeur geven beroepen zich op een universeel recht dat door den delinquent zou geschonden zijn, en waarvan de handhaving aan alle Staten zou zijn opgedragen. Niet een bepaalde, positieve wet alleen is door den misdadiger overtreden; een hooger beginsel is door zijn daad aangetast: boven de geschreven wet staat het absolute recht, „het recht dat met ons geboren is"; daartegen is gezondigd, en daarom heeft elke rechter de bevoegdheid, den delinquent te straffen, zoodra hij hem in handen heeft:

„Den Teufel halte, wer ihn hat!"

Reeds de grondslag van dit stelsel is zeer betwistbaar; het Universeele, absolute recht, waarop men zich beroept, is een abstractie, die met de feiten in strijd is. Het rechtsbewustzijn van een volk is een vrucht van zijn geheele ont wikkeling, een uiting van het nationaal karakter; wat recht is voor den één, is niet zelden voor den ander een ergernis; en wanneer al bij natiën, die ongeveer op hetzelfde standpunt van beschaving staan, de strafwetten in hoofdtrekken analogie vertoonen, de gelijkheid der omstandigheden, waaronder die wetten zijn ontstaan, verklaren gemakkelijk deze overeenstemming. Doch beschouwt men die schijnbaar eensluidende bepalingen meer van nabij, dan komen terstond de verschilpunten aan het licht: men vindt afwijkingen in de qualificatie der delicten, afwijkingen in de bedreigde straffen, afwijkingen vooral in de wijze van rechtspraak, in den vorm der procedure. En zoodra slechts de sociale toestanden eenigzins van elkander verschillen, mist ook het recht, zelfs die schijnbare gelijkheid. Wat in de Far-West slechts als een geoorloofde toepassing der Lynch-wet geldt, zou voor ons rechtsgevoel strafbare levensberooving zijn. En terwijl men reeds zou kunnen betwijfelen, of er wel voor de geheele menschheid ééne, absolute zedewet bestaat, kan men een universeele strafwet zeker niet aannemen; immers niet tegen het morele, maar tegen het maatschappelijk kwaad, is deze laatste gericht; en zij hangt dus steeds af van de lokale behoeften van het maatschappelijk leven.

En zelfs al nam men het bestaan eener absolute rechtsorde aan, dan nog zou de rechter niet bevoegd zijn anders recht te spreken, dan naar de positieve wet die vóór hem ligt; niet dat hoogere recht boven de wet, kan hij toepassen,

slechts de bepalingen van het jus constitutum van zijn eigen land zou hij mogen aanwenden op den vreemden delinquent; en dit zou onrecht zijn tegenover den vervolgden misdadiger: een andere wet dan die hij heeft overtreden, wordt zoodoende op hem toegepast; een andere Staat dan die, tegen welken hij heeft misdreven straft hem; niet de rechter die uit den aard der zaak competent is om recht over hem te spreken, die de bewijzen gemakkelijk kan bijeenverzamelen, wordt tot oordeelen geroepen, maar wel een vreemde rechter, die, wellicht duizende mijlen verwijderd van het tooneel der misdaad, de lokale toestanden niet kent, en de instructie nimmer volledig kan voeren.

Even weinig als door een beroep op de Universeele rechtsorde kan men het recht van den asylstaat om den vluchteling zelf te straffen, op andere argumenten doen steunen.

De straf, zeggen sommigen, [1]) is een reactie tegen de gepleegde rechtsschennis; zoolang de straf niet is toegepast, sleept de dader zijn schuld, met al hare schadelijke gevolgen voor de maatschappij, als een Nessus-mantel met zich mede, waarheen hij ook moge gaan; eerst door de bestraffing wordt het evenwicht hersteld, de wond geheeld die aan de maatschappij is toegebracht: daarom heeft iedere Staat het recht den dader te vervolgen zoodra hij diens territoir heeft betreden en daardoor zich is gaan mengen in de inlandsche samenleving, die door zijn tegenwoordigheid alleen, reeds gevaar loopt. Maar kan dan het Staatsgezag de inlandsche maatschappij niet even goed beschermen tegen den

---

[1]) SCHAUBERG aangehaald bij ROHLAND Internat. Strafrecht I.

gevaarlijken vreemdeling, door uitlevering of zelfs door eenvoudige verwijdering over de grenzen? Is deze laatste maatregel zelfs niet veel doeltreffender, indien men den vluchteling slechts zoekt onschadelijk te maken voor de inlandsche samenleving? Men straft iemand niet omdat men hem in het algemeen gevaarlijk acht, maar wel wegens een bepaald feit; en hoe kan dan zijn aanwezigheid alléén op het grondgebied, den inlandschen rechter competent maken om te oordeelen over feiten die elders zijn gepleegd?

Gesteld echter het geval, voeren eindelijk de voorstanders der eigen bestraffing aan tegen hen die de uitlevering wenschen, dat de asylstaat aan het land waar het misdrijf is gepleegd, den vluchteling wil overleveren, maar dat dit laatste het aanbod van de hand wijst. Moet ook dan de inlandsche rechter werkeloos, de misdadiger ongestraft blijven? [1]) Zelden zal waarschijnlijk dit geval zich voordoen; de staat op wiens gebied gedelinqueerd is, wordt èn door zijn plicht èn door zijn belang tot vervolgen en straffen genoopt. Zulk een weigering ware zijnerzijds een bijna ondenkbare miskenning van zijn taak. En wil men nu het recht van den asylstaat om te straffen, baseeren op het plichtsverzuim van anderen?

Wanneer dan aan den eenen kant internationale rechtsbijstand in onzen tijd geboden wordt zoowel door het eigenbelang der verschillende staten, als door het gemeenschappelijk belang van allen, wanneer zonder die onderlinge hulp de taak van het Staatsgezag meer en meer onmogelijk, en zijn recht tot straffen een machtelooze bedreiging zou worden;

---

[1]) ROHLAND 11°.

en aan den anderen kant de eigen bestraffing van den vluchteling vooreerst een onrecht zou zijn tegenover hem, die onderworpen zou worden aan een andere wet dan die hij had overtreden; vervolgens een verkeerde opvatting zou verraden van het wezen der strafwetten, welke, ondanks de analogien die zij mogen opleveren, in ieder land verschillend zijn, en eindelijk in strijd zou zijn met het feit, dat iedere Staatsgemeenschap een op zichzelf staand individu, geen onderdeel van één grooten wereldstaat is, dan ligt de conclusie voor de hand, dat uitlevering de eenige weg is, waar langs de regeeringen hunne verplichtingen in dezen kunnen vervullen.

Gehoor te geven aan een verzoek tot uitlevering is dus plicht voor den Staat tot wien dit aanzoek wordt gericht, indien hij ten minste een juiste opvatting heeft van zijne roeping. Plicht in de eerste plaats tegenover de inlandsche maatschappij, die er een, althans indirekt, belang bij heeft, dat ook het in den vreemde gepleegd delict niet ongestraft blijve; plicht ook tegenover de geheele beschaafde samenleving voor welke eerbiediging van de wet en bestraffing van het misdrijf een levensvoorwaarde is. En tegenover den misdadiger is de uitlevering geen onrecht, immers de Staat op wiens grondgebied is misdreven heeft het recht om te vervolgen; de vlucht van den beschuldigde geeft hem tegen dat recht geen exceptie, brengt geen verandering in zijn toestand; indien de onschendbaarheid van het vreemde territoir zich niet verzette tegen een arrestatie buiten het landgebied, dan zou er geen reden bestaan om niet den vluchteling ook dáár te achterhalen; nu echter het vervolgingsrecht van den Staat ophoudt aan zijn grenzen, is de uitlevering daar om dit recht aan te vullen en te steunen.

Is deze beschouwing juist, en de uitlevering ook tegenover den uit te leveren persoon gerechtvaardigd, dan moet ook aan een aanzoek daartoe worden voldaan, zelfs al ontbreken traktaten; is zij valsch dan kan geen traktaat de handeling van den uitleverenden Staat rechtvaardigen. Volkomen juist schijnen ons de woorden toe waarmede VON MOHL [1]) deze gedachte uitdrukt: „Durch das Versprechen eines Dritten in ähnlichen Fällen gleich unerlaubt zu handeln, wird aber sicherlich eine Befugnisz diesseits nicht begründet, sondern nur doppeltes Unrecht geschaffen."

Hoe men overigens ook moge denken over den rechtsgrond waarop de uitlevering steunt; hetzij men dien wil afleiden uit het jus puniendi van den Staat, of dat men aan die instelling een eigenlijken juridischen grondslag ontzegt, zeker is het dat de maatregel in het hedendaagsche recht niet kan worden gemist, dat hij bij de heerschende internationale verhoudingen tot een onontbeerlijke behoefte is geworden, en dat, van den anderen kant, door de toepassing daarvan geen rechten van anderen worden geschonden.

En deze opvatting wordt dan ook door de meeste nieuwere auteurs gedeeld: FIORE, FAUSTIN-HÉLIE en BERNARD, gaan van dit standpunt uit, en aan het einde van een rapport, door CH. BROCHER uitgebracht aan het Institut de Droit International, vinden wij de volgende stelling:

„La bonne administration de la justice est pour l'humanité toute entière une source de devoirs et d'intérêts réciproques et Communs. Chaque Etat

---

[1]) Staatsr. Volkenr. u. Politik, blz. 748 — noot.

doit y contribuer dans la mesure de ce que les circonstances lui permettent et réclament de lui.

„La nature des choses fait rentrer l'extradition dans ces devoirs communs." [1]

Doch indien het julst is dat uitlevering thans niet meer een exceptioneele maatregel, een welwillende beschikking van den asylstaat kan zijn, dan behooren ook alle belemmeringen, alle uitzonderingen in de toepassing daarvan, langzamerhand te verdwijnen, voor zooverre zij niet op een krachtige basis steunen. Of de niet-uitlevering van den onderdaan op zulk een grondslag rust, hopen wij later te onderzoeken.

Wij zagen dus dat, in het algemeen, de eigen bestraffing van den vluchteling, door den Staat waarheen hij zich begeven heeft, en volgens de strafwet die daar heerscht, geen aanbeveling verdient. Een andere vraag hebben wij thans nog te beantwoorden: of diezelfde oplossing ook dan geldt, wanneer de vluchteling onderdaan is van den Staat, waar hij een onderkomen heeft gezocht; of, zooals men het gewoonlijk uitdrukt, de strafwet, al dan niet, een personeel karakter heeft.

Deze kwestie, die nog heden een levendigen strijd tusschen de autoriteiten wekt, en herhaaldelijk ernstige debatten in wetgevende vergaderingen heeft uitgelokt, is niet van jongen datum. Terwijl het Rom. recht, in kwesties betreffende den omvang van de werking der strafwet ten opzichte van het buitenland, geen uitsluitsel geeft, omdat naast het Romeinsche wereldrijk slechts barbaren-stammen stonden, met

---

[1] Ch. Brocher, Rapport, Session de Bruxelles 1879. Annuaire 1880.

welke geen volkenrechtelijke betrekkingen mogelijk waren, zien wij tusschen de juristen der Middeneeuwen, den strijd ontbranden, over de competentie van den judex domicilii, naast of boven die van den territorialen rechter. [1]

In het Oud-Fransche Recht vindt men rechtsgeleerde uitspraken die beide zienswijzen verdedigen: „Negari non po„test quin publice intersit, ut hi, qui origine aut habitatione „sunt subditi, a b i p s o p r a e s i d e s u o p u n i a n t u r", zeide JULIUS CLARUS. [2]

Anderen daarentegen, willen deze competentie van den judex domicilii alleen zien werken bij zeer zware delicten; doch de gangbare leer was met het gevoelen van J. CLARUS in overeenstemming, terwijl de judex loci delicti, meestal slechts bij gevallen van betrapping op heeterdaad, de vervolging ondernam. [3]

Deze beschouwing, die in verband stond met de opvatting van het recht van jurisdictie als een heerlijk recht van den Soeverein, begint in de 16e en 17e eeuw op den achtergrond te geraken; de territoriale rechter concurreert reeds met den judex domicilii; beider competentie wordt op één lijn gesteld. [4]

Eerst het Intermédiaire recht, huldigt in een considerans van het decreet der Ass. Législative van 3—7 Sept. 1792,

---

[1]) Fiore Droit Pénal international, trad. p. CH. ANTOINE 1ère partie 2ème Chap.

[2]) F. HÉLIE traité de l'Instr. Cr, p. 370 nº 85.

[3]) F. HÉLIE. llº.

[4]) ... „Car il n'y-a aucune difficulté, que le Français ne puisse être „poursuivi, en France, pour raison du crime par lui commis, quoique en „pays étranger; les juges de France étant les juges dudomicile du cou„pable ..." JOUSSE, aangehaald bij FAUSTIN HÉLIE llº blz. 370, noot 10.

het strenge territoriale beginsel: „Considérant que les peines ne doivent avoir lieu que là ou les crimes ont été commis", luidt het daar; doch reeds door de samenstellers van den Code d'Instr. Crim. van 3 Brumaire An IV, werd de strafbaarheid van den Franschman, voor in het buitenland gepleegde feiten, waarop een „peine infamante ou afflictive" was gesteld, als wenschelijk erkend. En van dat oogenblik af aan handhaafde het idee van de personeele werking der strafwet zich in de Fransche Codes, ondanks de talrijke stemmen die zich telkens daartegen verhieven, en drong van daar uit door in de meeste Europesche wetgevingen.

Ongeveer denzelfden ontwikkelingsgang dien wij in het Oud-Fransche Recht waarnamen, vinden wij ook terug bij de Oud-Hollandsche juristen.

Ook bij ons werd, op grond van onderscheidene plaatsen der Romeinsche juristen en der glossatoren drieërlei soort van competentie in strafzaken aangenomen. In de eerste plaats geroepen om over een delict te oordeelen, was de rechter der woonplaats van den delinquent: „Soo wert forum „illud domicilii", zegt Bort in zijn geleerd mengsel van Nederlandsch en Latijn, „bij de Schrijvers geacht ceteris foris „praestare, ... ende kan diens-volgende in foro domicilii te- „gens een Misdadigen werden gheprocedeert, niet alleen over „een daad in foro illo domicilii commisso, nemaer oock „over soodanigh delict, quod extra domicilii „territorium commissum est." [1])

---

[1]) Bort, proceduyre in Crimineele Saecken, pag. 6.

Naast deze jurisdictie stond die van den „Rechter van de „plaets, daer het feyt ofte Crimen is begaen, naedemael „desselfs jurisdictie door soodanigh delict is gheledeert." Evenwel schijnt deze territoriale bevoegdheid bij ons in den regel slechts gegolden te hebben, ingeval de dader was gevat op de plaats waar het delict was gepleegd. Slechts waar het de bestraffing gold van zeer ernstige misdrijven, onmiddellijk gericht tegen het Openbaar gezag of de publieke orde, vermocht de judex loci delicti den verdachte te doen „indaeghen bij Klock-slagh" en, „ingeval hij niet verscheen, te „veroordeelen bij contumacie tot bannissement ende con„fiscatie van goederen." [1])

Eindelijk kende het Oud-Hollandsch recht nog bij wijze van aanvullende competentie, de bevoegdheid van het forum apprehensionis. Over de uitgebreidheid dezer bevoegdheid bestond echter strijd. Terwijl enkelen de jurisdictie van den rechter, onder wiens ressort de misdadiger was gevat, op één lijn stelden met de beide anderen, althans met die van den judex loci delicti, meenden de meeste schrijvers, dat zij slechts van toepassing was op vagebonden die geen vaste woonplaats hebben, en op voortvluchtigen, „dat is in regard „van personen die wel fixum et certum domicilium hebben „gehad vóór het perpetreeren van het feyt ofte delict, maar „vermits deszelfs enormiteyt ende atrociteyt, ende uyt vreese „van de straffe daertoe staende, haerselve daer niet langer „opentlijck hebben derven onthouden, ende sulcks latiteeren „ofte incerto lare vageeren..." [2])

---

[1]) Ibid, pag. 7, kol. 2.

[2]) BORT, II° pag. 8.

Ofschoon verder ten opzichte van dit forum gold dat het alleen jurisdictie kon uitoefenen over personen, wier domicilie, of gewezen domicilie gelegen was op het grondgebied van „denselfden Prins ofte Souverain", wordt er toch bij BORT een arrest aangehaald van het Hof van Holland, waarbij een vonnis der Schepenen van den Haag werd bevestigd, dd. 24 Dec. 1653, hetwelk een zekeren NICOLAES CALDRIJN te Gent geboren, veroordeelde tot bannissement buiten Holland en West-Friesland, ter zake van doodslag in Antwerpen gepleegd.

Intusschen, èn het gebruik, èn de privilegiën der steden schijnen steeds de voorkeur te hebben geschonken aan het forum domicilii; de poorters eener stad mochten voor geen andere rechters geroepen worden dan voor de schepenbank hunner woonplaats en de steden handhaafden dit recht, als een der bolwerken harer politieke zelfstandigheid. [1])

Wanneer men een blik werpt op den tegenwoordigen stand der kwestie, dan merkt men op dat, behalve de speciale argumenten die door enkele schrijvers worden aangevoerd, de voorstanders van een personeele werking der strafwet, hun gevoelen staven met drie groepen van bewijsgronden: vooreerst beroepen zij zich op de betrekkingen die tusschen den Staat en zijn onderdanen blijven voortbestaan, ook wanneer de laatsten zich naar het buitenland begeven; ten tweede kennen zij aan de strafwet, eenigszins het karakter toe van een

---

[1]) Zie BOOT, Plaats des Misdrijfs, blz. 24, alwaar een fragment uit het pleidooi van HOOGERBEETS wordt aangehaald, waarin deze de exceptie van incompetentie opwerpt, op grond dat hij poorter is van Leiden en „over sulcks geen andere rechters kan hebben, dan de Schepenen van Leyden, volgens de privilegiën van de Stadt."

statutum personale, dat den burger overal volgt, eindelijk gronden zij hun gevoelen op het belang dat de vaderlandsche Staat heeft, bij de bestraffing zijner misdadige leden.

Wanneer de Staat zich het recht toekent om tegenover een individu straffend op te treden, dan moet zijne bevoegdheid daartoe gebaseerd zijn op een zekere betrekking tusschen dien bepaalden Staat en dat bepaalde individu; volgens de voorstanders van het personaliteits-principe kan nu die betrekking berusten op twee feiten: het verblijf van het individu op het inlandsch territoir, of de qualiteit van onderdaan; en deze laatste qualiteit wordt door het verlaten van het vaderlandsche grondgebied niet verloren; zoolang er bij den inlandschen onderdaan die in het buitenland verkeert, een „esprit de retour" bestaat, zoolang hij zich niet op vreemden bodem heeft gevestigd, en in de vreemde gemeenschap is opgenomen, is het Staatsverband met het vaderland niet verbroken. Mogen al die verplichtingen, welke om vervuld te kunnen worden, aanwezigheid binnen 's lands veronderderstellen, hebben opgehouden te bestaan, andere rechtsbetrekkingen tot den vaderlandschen Staat werken ongeschonden voort: indien de inlandsche onderdaan vaste goederen in het vaderland heeft behouden, indien hij daar nog handelsondernemingen voortzet, zoo is hij tot de betaling van grondlasten en patent gehouden; is hij militieplichtig, hij moet, tot den krijgsdienst opgeroepen, verschijnen; hij blijft tot landsbedieningen benoembaar, kan tot lid eener vertegenwoordiging worden verkozen; in één woord alle Staatsrechtelijke verhoudingen tot den inlandschen Staat blijven bestaan; en waarom zou dan de vaderlandsche strafwet niet op hem van toepassing kunnen blijven?

Sterker nog; het vaderland beschermt hem, de vaderlandsche vlag dekt hem, waarheen hij ook moge gaan; en zou dan tegenover die bescherming, tegenover die bevoegdheid, die hij behoudt, om met een beroep op zijn nationaliteit zich te verdedigen tegen vreemden willekeur, voor hem geen verplichting blijven voortbestaan, om aan aan de vaderlaadsche wet te gehoorzamen?

De grondstelling waarvan deze redeneering uitgaat, dat het onderdanen-verband blijft voortduren, al begeeft de onderdaan zich ook buiten 's lands, is onbetwistbaar; de gevolgtrekking daaruit afgeleid, niet. Verplichtingen om belasting te betalen, om krijgsdienst te verrichten, om getuigenis in rechten af te leggen, of binnen 's lands huwelijks afkondigingen te doen plaats hebben, blijven onverzwakt voortbestaan, en vinden hare sanctie in speciale strafrechtelijke of civielrechtelijke gevolgen bij niet-nakoming; maar daarmede eindigt dit onderdanen-verband dan ook; behalve waar het delict juist bestaat in de verwaarloozing van een dier onmiddelijke verplichtingen tegenover het vaderland, treedt de vreemde strafwet in de plaats van de vaderlandsche; immers strafwetgevingen stellen zich niet ten doel, om zedelijk, maar om maatschappelijk kwaad tegen te gaan; zij bevatten geen strafsanctie tegen overtreding der morele wet, doch willen slechts een bepaalde maatschappij beschermen tegen onrecht en gevaar; zij zijn de vrucht der nationale geschiedenis, zij voorzien in lokale behoeften; daarom rust op den Staat wáár, (of tegen wien) gedelinqueerd is, in de eerste plaats de taak om te straffen; en zoo het vaderland van den misdadiger, wel verre van zich te bepalen, tot het verleenen van hulp bij het vervullen van die taak, waar deze wordt

gevraagd, zelf straffend optreedt, dan miskent het zijn verhouding tot het gepleegde feit, en mengt zich in vreemde belangen.

Evenmin laat zich de tegenstelling rechtvaardigen tusschen bescherming door de vaderlandsche wet eenerzijds, en gehoorzaamheid aan die wet aan de andere zijde; vooreerst toch is het niet de inlandsche wet die deze bescherming aan den onderdaan verleent; maar veeleer het inlandsch administratief gezag; immers buiten onze grenzen kunnen onze wetten geen gezag uitoefenen; wel kan onze regeering langs diplomatieken weg, of door middel van représailles, voor de belangen harer onderdanen in den vreemde waken. Ten tweede is er geen reden om juist de verplichting tot eerbiediging onzer strafwet te stellen tegenover dat recht op bescherming; men zou evengoed den burgers, die in het buitenland vertoeven, een andere verplichting, b. v. het betalen eener speciale gezandschapsbelasting, kunnen opleggen (ROHLAND); en bovendien: zoekt men den grond dier verplichting in de verleende bescherming, dan zou het logisch zijn, niet een overtreding der vaderlandsche wet, in den vreemde gepleegd, te straffen met gevangenis, of boete, maar eenvoudige opheffing dier bescherming tot het gevolg van elk delict te maken. En eindelijk; al ware de gemaakte tegenstelling juist, men zou daarmede niet kunnen volstaan, om het personaliteitsprincipe te doen zegevieren; men zou nog daarenboven moeten aantoonen dat onze strafwet ook buiten onze grenzen gezag uitoefende over onze onderdanen; want slechts waar een wet gezag heeft kan zij worden overtreden; dáár slechts kan van gehoorzamen aan die wet sprake zijn. (FIORE).

Dit aan te toonen, het bewijs te leveren dat de Vader-

landsche strafwet ook in het buitenland gezag heeft over den aldaar resideerenden onderdaan, is de strekking van het tweede argument, volgens hetwelk de strafwet op één lijn wordt gesteld met het civiele statutum personale.

Het lijdt geen twijfel, zoo redeneert men, of de bepalingen der burgerlijke wet, die de bevoegdheid der personen regelen, blijven voor dezen van kracht waarheen zij ook mogen gaan: de Nederlander blijft minderjarig tot zijn 23e jaar, al vertoeft hij ook in Frankrijk waar de meerderjarigheid op 21 jaar gesteld is: zijn bevoegdheid om te testeeren, om te huwen, blijven óók in het buitenland, beheerscht door de Nederlandsche wet; niemand ziet daarin een inbreuk op de vreemde soevereiniteit, niemand vreest voor conflicten tusschen de beide wetgevingen. Welnu, met het strafrecht is het evenzoo: er is geen reden om aan één deel van het recht een extraterritoriaal karakter toe te kennen, en datzelfde karakter aan een ander deel te ontzeggen. FAUSTIN HÉLIE omschrijft deze beschouwing van het strafrecht als statut personnel, met de volgende woorden:

„La loi pénale suit les citoyeûs pour règler leur capacité „morale, comme le statut personnel règle leur capacité „civile," en deze opvatting, door velen gedeeld, werd herhaalde malen verdedigd; o. a. bij de discussie der verschillende ontwerpen tot wijziging van dat wetboek.

Intusschen bij een eenigzins nadere beschouwing blijkt het al spoedig dat deze schijnbare analogie tusschen het Strafrecht en het Stat. personale, in vele punten valsch is. De tegenstelling door FAUSTIN-HÉLIE gemaakt, tusschen de „Capacité Morale" en de „Capacité Civile", miskent naar het ons voorkomt, het onderscheid tusschen recht en moraal:

de strafwet geeft geen voorschriften van zedelijkheid aan de burgers; zij regelt volstrekt niet hunne morele bevoegdheid, doch verbiedt of gebiedt hun zekere handelingen, louter in het belang der maatschappij, waarvan die burgers leden zijn; en wanneer diezelfde schrijver nauwelijks twee regels verder, van de strafwet sprekende, zegt: „c'est dans ses textes que se trouvent:... les garanties qu'ils doivent à la société dans laquelle ils vivent"... dan geeft hij zelf het beste argument tegen zijn eigen stelling: „la société dans laquelle ils vivent", is dat niet de maatschappij waarin zij tijdelijk verkeeren, de vreemde samenleving dus? En is het dan niet de vreemde wet, en deze alleen, die moet bepalen welke waarborgen verschuldigd zijn aan deze maatschappij?

Maar bovendien; het civiele statuut heeft een geheel ander karakter; het maakt den persoon tot wat hij in juridischen zin is; het regelt zijn bevoegdheid, geeft of ontzegt hem zekere rechten, maakt in één woord een deel uit van zijn individu: het kan niet van hem worden afgescheiden, kan niet veranderen met de plaats waar hij vertoeft. Ware dit anders, de nadeelige gevolgen voor de samenleving zouden niet te overzien zijn: gesteld een 22-jarige Franschman sluit verbindtenissen, maakt schulden in zijn vaderland; zijn medecontractanten, houden hem voor meerderjarig, en zien er geen bezwaar in zich te verbinden. Nu begeeft zich de jeugdige debiteur naar Nederland: volgde zijn Statutum personale hem niet in den vreemde, hij zou naar onze wet minderjarig, zijn schulden zouden nietig zijn! Vandaar dan ook dat alle wetgevingen den regel huldigen dat de vreemdeling onderworpen blijft aan zijn eigen statutum personale, en de

inlandsche bepalingen daaromtrent niet op hem van toepassing maken.

Geheel anders is het met de strafwet: hare bepalingen werken in op het individu, zij betreffen zijn handelingen, niet zijn handelingsbevoegdheid; de strafwet staat buiten hem, maakt geen integreerend deel uit van zijn juridische persoonlijkheid. Verder: niemand ontkent dat de inlandsche strafwet toepasselijk is op ieder die op inlandsch grondgebied een delict pleegt; geen wet, geen rechter zal op den delinqueerenden vreemdeling diens eigen nationaal recht toepassen, zooals in civiele zaken met het statutum personale geschiedt. Bepalingen zooals ons art. 8 A. B., komen in alle wetgevingen voor; zij zouden geen zin hebben indien de strafwet een persoonlijk statuut ware. En tracht men zich uit deze moeielijkheid te redden door te zeggen: de vreemdeling is aan twee strafwetten onderworpen: aan die van het vreemde land waar hij verblijf houdt, in de eerste plaats; maar verder ook aan die van zijn vaderland, die hem volgt, waarheen hij zich ook moge begeven, dan vervalt men slechts van Scylla in Charybdis; dan moet men, consequent, bij zijn eventueelen terugkeer in het vaderland, den delinquent nog eenmaal terechtstellen, zonder te letten op een vreemd vonnis dat hij wellicht reeds heeft ondergaan: was hij tijdens zijn verblijf buitenslands onderworpen aan twee wetten, dan heeft hij door zijn daad ook die beide wetten overtreden, en: „bis reus est, qui unam et alteram legem transgreditur." Hoogstens zou men dan kunnen letten op de straf, door den buitenlandschen rechter uitgesproken, doch voor het non bis in idem is in zulke gevallen geen plaats.

Sommige voorstanders van het personaliteits-principe erken-

nen dat de strafwet den onderdaan niet volgt buiten de grenzen van den Staat, maar gronden hun stelsel op een ander argument: het juridische belang van den vaderlandschen Staat bij de bestraffing zijner misdadige onderdanen. [1]) Dat de toepassing van de vaderlandsche wet op den onderdaan, tegenover hem geen onrecht is, zeggen zij, is duidelijk. Opgevoed in de rechtsbegrippen welke in die wet zijn nedergelegd; van jongs af aan bekend met hare voornaamste bepalingen, kan hij zich niet verongelijkt gevoelen, indien zijn handelingen naar die wet worden beoordeeld. Doch zal het recht om te straffen aanwezig zijn voor den Staat, dan moet er, behalve het element van rechtvaardigheid, nog een ander element voorhanden zijn: de bestraffing moet ook in het belang zijn der inlandsche maatschappij. Dit belang nu kan van tweeërlei aard zijn, al naarmate van het delict dat door den onderdaan is gepleegd. Was zijn handeling rechtstreeks gericht tegen de vaderlandsche rechtsorde, bestond zijn misdrijf in de niet-nakoming eener staatsrechtelijke verplichting, waartoe hij persoonlijk, en ook in den vreemde was gehouden, dan is de vaderlandsche Staat onmiddellijk gelaedeerd, en zijn juridisch belang bij de bestraffing onbetwistbaar. Schond zijn daad daarentegen de rechten van een partikulier persoon, dan wordt daardoor slechts de vreemde rechtsorde verstoord, het belang der vreemde maatschappij onmiddellijk gekrenkt. Eerst wanneer de misdadiger naar zijn vaderland terugkeert, wekt diens verblijf op het vaderlandsch territoir ook dáár ergernis, ontsteltenis en wantrou-

---

[1]) Zie o. a. ORTOLAN, Cours de Droit Pénal, deel I, par 5.

wen; eerst dan ontstaat er, ook voor de vaderlandsche maatschappij, een direkt belang bij zijn bestraffing; en de Staat wordt competent om hem te vervolgen, niet door de daad alléén maar door die daad gepaard aan des misdadigers vrijwilligen terugkeer.

Trachten wij ons ook over dezen derden groep van argumenten een opinie te vormen, dan gevoelen wij ons in de eerste plaats geneigd om de juistheid van bovenvermelde onderscheiding te erkennen.

Wanneer het misdrijf door den onderdaan buiten 's lands gepleegd, onmiddelijk gericht was tegen zijn vaderland, de vaderlandsche constitutie of de maatschappelijke orde aldaar, dan schendt de dader door dat delict een bizonderen plicht als onderdaan; hij verbreekt de banden die hem, ook in het buitenland, aan zijn geboortegrond hechten, hij miskent de Staatsrechtelijke betrekking, die hem aan zijn vaderland verbindt, zoolang hij zijn nationaliteit niet heeft afgeworpen. De vreemde rechter is niet bij machte zijn daad met juistheid te beoordeelen, zelfs al straft de vreemde wet een aanranding der buitenlandsche rechtsorde. Wat voor dien rechter slechts het karakter kan hebben van een politiek delict gericht tegen een bevrienden Staat, is wanneer het feit gepleegd wordt door een onderdaan van dien Staat, in werkelijkheid een zeer ernstige misdaad, en wordt verraad.

De territoriale rechter kan op deze verzwarende omstandigheden van zijn standpunt geen acht slaan, en niet zelden zullen zulke feiten voor hem niet eens een misdadig karakter dragen. Veel meer is dit nog het geval wanneer het gepleegde delict minder ernstig, doch niettemin de schending is van een specialen onderdanenplicht. De onderdaan, die

buiten 's lands verkeerende zich aan den krijgsdienst van zijn vaderland onttrekt, of een andere dergelijke persoonlijke praestatie niet vervult, zal wel nimmer strafbaar zijn voor de vreemde wet; en toch eischt het belang der vaderlandsche maatschappij gebiedend dat zulke handelingen naar vermogen worden tegengegaan, en niet straffeloos blijven voor den vaderlandschen rechter; overal waar de Staat onmiddelijk wordt gelaedeerd, overal waar de handeling bestaat in de niet-nakoming van een specialen plicht van den onderdaan als zoodanig, vordert de noodzakelijkheid dat de inlandsche strafwet van toepassing zij; en tegenover zulke feiten zouden wij die wet dan ook willen zien optreden.

Anders is het waar het andere delicten geldt, waarbij het slachtoffer is een particulier persoon, hetzij dan onderdaan of vreemdeling. Dàn is in de eerste plaats de vreemde rechtsorde geschonden, de vreemde Staatsmacht geroepen tot handhaving en bescherming van het aangetaste recht; de rechter van de plaats waar het delict is gepleegd, is dan alleen bevoegd om te straffen. En gelukt het den dader de wijk te nemen naar zijn vaderland, dan nog eischt het algemeen maatschappelijk belang aldaar, niet onmiddellijk zijn bestraffing, het vordert slechts dat hij niet straffeloos onder zijn medeburgers blijve verkeeren; en later zullen wij zien dat uitlevering ook hier de aangewezen weg is, om aan dezen eisch te voldoen. Te verklaren dat eigen bestraffing volgens het personaliteits-principe, in dit geval, alleen de ergernis, de ontsteltenis, of de vrees kan wegnemen, die het verblijf van den misdadiger te midden zijner medeburgers, moet doen ontstaan, is praejudicieeren op de oplossing eener andere kwestie, die der uitlevering van den eigen onderdaan.

Tot de drie voorafgaande groepen laten zich de argumenten, die door de voorstanders van het personaliteits-principe worden aangevoerd, voor het meerendeel terugbrengen. Naast deze zijn er echter andere, meer op zich zelf staande, die door enkele auteurs ten voordeele van dit stelstel worden te berde gebracht.

FOELIX [1]) deelt het door hem aangehaalde gevoelen van VOET en BOEHMER, volgens hetwelk de billijkheid mede zou brengen, den onderdaan liever te laten straffen naar zijne eigene wet, die hij kent, dan naar de vreemde, die hem wellicht onbekend was gebleven.

Ware in de toepassing der wet van den territoriaal bevoegden Staat, inderdaad een onbillijkheid gelegen, dan zou het vaderland van den verdachte, krachtens zijn verplichting tot bescherming zijner onderdanen, ook op vreemden bodem, langs diplomatieken weg in verzet moeten komen, telkens wanneer een inlandsch burger, voor den vreemden rechter werd geroepen wegens feiten, door hem, onder diens resoort gepleegd: een inbreuk op de vreemde soevereiniteit, een miskenning van de territoriale kracht der strafwet, welke zeker niemand zal wenschen.

De strafwet, zegt BERNER [2]), bevat de voorwaarden welke de Staat verbonden heeft, aan het genot der staatsburgerlijke rechten. Zoolang men dus die kwaliteit bezit, is

---

[1]) Droit Internat. Privé.

[2]) Wirkungskreis, etc. blz. 132: „den Strafgezetsen, in welchen der Heimathstaat die Bedingungen des Staatsbürgerthums ausgesprochen hat.”

men gehouden die wet na te komen, aan de daarin gestelde voorwaarden te voldoen.

Deze opvatting van het wezen der strafwet, is dunkt ons, niet onbetwistbaar. Het strafrecht heeft de strekking om de rechtsorde te handhaven in een bepaalde maatschappij, en zooveel mogelijk de individuen te wêerhouden van zekere handelingen, die voor het bestaan of de ontwikkeling dier maatschappij gevaar of nadeel zouden opleveren; zij bevat geenszins de voorwaarden voor het genot der staatsburgerlijke rechten.

„Nicht weil einer die Ehre hat ein Preusze oder Chinese zu sein, soll er nicht stehlen, sondern weil der Diebstahl eine Verletzung der von dem betreffenden Staate anerkannte Rechtsordnung ist," zegt terecht von Mohl, in antwoord op Berners argument. Ware het anders, dan zou de strafwet slechts éene algemeene straf moeten kennen voor alle misdrijven en overtredingen: verlies van het staatsburgerschap. Immers indien het strafrecht een opsomming behelst der handelingen, welke door den Staat worden beschouwd als in strijd met de waardigheid van den burger; indien nakoming der bepalingen van het Wetboek van Strafrecht een voorwaarde is voor het bezit der staatsburgerlijke rechten, dan moet ook niet-nakoming dier voorwaarde, verlies van die rechten tengevolge hebben.

Indien Berner's opvatting juist ware, dan zou men ook moeielijk kunnen verklaren waarom de inlandsche strafwet van toepassing is óók op den doortrekkenden vreemdeling. Immers deze is niet eens ingezetene van het land, veel minder nog staatsburger; hoe zou hij dan gedwongen kunnen worden om de „Bedingungen des Staatsbürgerthums" te

vervullen, die de Staat in kwestie aan zijn onderdanen gelieft voor te schrijven?

En toch, BERNER is de eerste om te erkennen dat ook die vreemdelingen aan de territoriale strafwet onderworpen zijn; iets wat trouwens uit den aard van het strafrecht, dat elken Staat toekomt, met noodzakelijkheid voortvloeit, en door geen voorstander van het personaliteits-beginsel wordt bestreden [1]. En wanneer FAUSTIN-HÉLIE, zich aansluitende aan BERNER'S opvatting, de meening verdedigt dat de strafwet eigenlijk slechts voor den staatsburger is geschreven, en zich uit deze moeielijkheid tracht te redden door te verklaren dat de vreemdeling slechts toevallig aan die wet wordt onderworpen, en dan met den onderdaan wordt „geässimileerd", dan rijst de vraag, op welken grond deze gelijkstelling dan wel kan berusten, een vraag waarop de schrijver zijn' lezers geen antwoord geeft [2].

Eindelijk zijn er auteurs, die, uitgaande van het feit dat delicten van een zekere zwaarte, gericht tegen bepaalde categorien van rechten — de zoogenaamde delicta juris gentium — het rechtsgevoel van alle natien gelijkelijk krenken, daarop de gevolgtrekking baseeren, dat het vaderland van den verdachte in zulke gevallen niet minder dan de Staat waar het delict is gepleegd, tot straffen gerechtigd is, wanneer het det den dader in handen weet te krijgen. Het feit is onbe-

---

[1]) ROHLAND, Intern. Strafrecht.

[2]) „Elle (la loi pénale) n'oblige les étrangers qn'accidentellement „et pendant leur séjour sur le territoire; elle les assimile alors aux „citoyens eux-mêmes; elle leur applique des lois qui ne sont faites „que pour ceux-ci". F. HÉLIE IIe. deel 2. § 128.

twistbaar, voor zoover ten minste de natien waarvan sprake is, op gelijken trap van beschaving staan, en een ongeveer gelijke historische ontwikkeling achter zich hebben; de conclusie daarentegen gaat te ver, of niet ver genoeg. Indien toch het feit alleen dat het rechtsgevoel van het volk, door een bepaalde daad wordt gekwetst, voldoende is om de strafwet van dat volk op den dader toepasselijk te doen zijn, dan zou men niet slechts tot de huldiging van het personaliteitsprincipe, maar veeleer tot een universeele werking der strafwet moeten concludeeren.

Bizondere vermelding verdienen nog de argumenten, die door een der laatste schrijvers over dit onderwerp, worden te berde gebracht, namelijk door Dr. W. ROHLAND in zijn werk: „das Internationale Strafrecht". Uitgaande van BINDINGS Normenleer trekt hij voornamelijk te velde tegen degenen, die in het Personaliteitsprincipe, streng toegepast, een inbreuk zien op de Soevereiniteit van den Staat, waar de daad is gepleegd, en tegen hen die vreezen, dat, in geval men territoriale èn personeele werking der strafwet, naast elkander aanneemt, daar uit een conflict zou kunnen ontstaan tusschen de wetgeving op den locus delicti, en die, welke in het vaderland van den delinquent heerscht.

Alvorens de redeneering van Dr. ROHLAND na te gaan, willen wij er echter op wijzen, dat juist deze twee bezwaren tegen de personeele werking der strafwet niet tot de meest afdoende behooren. Inbreuk op de vreemde Soevereiniteit, zou de vaderlandsche Staat immers alleen dan maken, wanneer hij, met uitsluiting van den lokalen rechter, zijn justitie in de eerste plaats tot vervolging competent verklaarde, en op dien grond van den vreemden Staat uitlevering eischte

van zijn onderdaan. Doch zoover gaat geen voorstander van het personaliteitsbeginsel: allen erkennen dat de Staat, op wiens grondgebied het misdrijf is bedreven, tot vervolging daarvan gerechtigd is. Slechts wanneer zoodanige vervolging door de vlucht van den verdachte is uitgesloten, willen zij den vaderlandschen rechter laten optreden; wel is deze beperking van het principe, zooals wij later zien zullen, eigenlijk een inconsequentie; doch daar deze inconsequentie door alle voorstanders van het stelsel wordt toegelaten, moet zij, als het ware, als een element daarvan worden beschouwd.

Een onmiddellijk conflict tusschen de beide wetgevingen zal in den regel ook wel niet te vreezen zijn; want het geval dat de wet van het éėne land verbiedt, wat die van het andere voorschrijft, zal slechts uiterst zelden voorkomen. Zelfs al ware derhalve dit deel van Dr. Rohlands betoog onwederlegbaar, dan zouden daardoor nog slechts twee der zwakste batterijen van zijn tegenstanders tot zwijgen zijn gebracht, en de deugdelijkheid van het personaliteits-principe geenszins zijn bewezen.

Op het voetspoor van Binding onderscheidt de geleerde schrijver in elke strafbepaling twee deelen: een norma agendi, zich richtende tot het publiek, en een poenale sanctie, die slechts den Staat betreft. Deze laatste is uit haren aard territoriaal: immers de macht van den Staat om te straffen, eindigt, met diens soevereiniteit, aan de grenzen van zijn grondgebied. Anders is het gesteld met de Normen; voor deze kan men geen algemeenen regel opstellen; sommige binden den onderdaan ook buiten 's lands, andere zijn uit haren aard tot het grondgebied beperkt. Met het oog op deze onderscheiding, begint schrijver zijn betoog met een verdee-

ling en onderverdeeling der Normen, welke, ten deele zich aansluitende aan BINDING, voor een ander deel gesproten uit des schrijvers eigen overdenkingen, met groote nauwkeurigheid en scherpzinnigheid wordt uitgewerkt, en op nieuw bewijst, dat de van ouds beroemde liefde tot classificeeren, bij onze Germaansche naburen nog niet is uitgebluscht.

Vooreerst laten zich de Normen verdeelen in „Gebote" en „Verbote", al naarmate het voorschrift dat zij behelzen een handeling gelast of verbiedt. De laatste, en deze onderscheiding komt ook bij BINDING voor, worden dan weder onderscheiden in:

a. Verletzungsverbote, waarbij het schenden van eens anders recht wordt verboden,

b. Gefärdungsverbote, welke alle handelingen verbieden die voor eens anders recht gevaar opleveren, en

c. Ungehorsamsverbote, welke strekken om de individuen te weerhouden van handelingen, waaruit voor een ander gevaar of nadeel zou kunnen ontstaan, onverschillig of in het concrete geval, dit gevreesde resultaat uit de daad voortvloeit of niet.

De geboden hebben alle de strekking om een door den wetgever gewenscht gevolg in het leven te roepen, in het belang der maatschappij, of tot bevordering en instandhouding der rechtsorde. Ook zij worden in drieën, in Bewirkungs-, Beförderungs- en Gehorsamsgebote, verdeeld.

Zoowel de „Gebote" als de „Verbote" beperken, uit den aard der zaak, de individueele vrijheid in een zekere, maar geenszins in dezelfde mate. De eerste doen zulks het meest, daar zij de individuen tot persoonlijk, handelend optreden dwingen. De Verbote daarentegen eischen geen praestatie,

doch slechts het nalaten van zekere handelingen, iets negatiefs dus; zij beperken de persoonlijke vrijheid derhalve veel minder. Het minst drukkend is nog die beperking bij de eerste categorie, de Verletzungsverbote, daar deze de vrijheid der individuen slechts breidelen in het rechtstreeks belang van de rechten van anderen; door de tweede categorie wordt men genoopt een handeling na te laten, ook dan wanneer die handeling geen direct nadeel, maar slechts gevaar op zou leveren voor anderen; de beperking onzer vrijheid door deze soort van Verbote, wordt dus reeds bezwarender; maar het meest is dit het geval met de Ungehorsamsverbote, waar de wet vaak schijnbaar arbitrair optreedt en ons verbiedt het een of ander te verrichten, ook zonder dat onmiddellijk of dreigend nadeel voor anderen daarvan het gevolg zou zijn; alleen omdat de wetgever de mogelijkheid van zoodanig nadeel, in 't algemeen voorziet. Nu is de Staat ongetwijfeld bevoegd om de vrijheid der individuen tot op zekere hoogte te beperken; doch hij mag daarbij de grenzen der noodzakelijkheid niet overschrijden. En terwijl de verplichting van den Staat om mede te werken tot de handhaving der rechtsorde ook van andere Staten, onbetwistbaar is, blijft toch de bescherming zijner eigene maatschappij, voor hem een veel dringender en ernstiger taak. Om deze laatste te kunnen vervullen mag de Staat van zijn onderdanen zelfs vrij groote opofferingen vorderen; voor de nakoming van de eerstbedoelde, mindere verplichting, mogen den burgers zulke zware lasten niet worden opgelegd. Daarom mogen de geboden en de derde categorie van „Verbote" ook alleen worden aangewend tot bevordering of bescherming van een inlandsch rechtsbelang

(Rechtsgut); de tweede categorie der Verbote is slechts in bepaalde gevallen van toepassing op den burger, indien het bedreigde belang tot een vreemde „Rechtswelt" behoort, terwijl eindelijk de eerste groep van Verbote steeds den onderdaan bindt, oòk dan, wanneer hij, in het buitenland, vreemde rechten wil aanranden.

Naast deze verdeeling der Normen staat een andere, door Dr. ROHLAND uitgedacht, die op een anderen grondslag steunt. Enkele Normen vindt men bij alle Staten terug, tot bescherming van zekere bepaalde rechtsgoederen, zooals leven, eigendom, eerbaarheid. Andere behooren tot de wetgeving van een bepaalden Staat, en beschermen rechtsgoederen [1]), die aan de lokale maatschappij eigen zijn. De eerste, de Gemeinsame Normen beschermen die bepaalde rechtsgoederen, zonder er op te letten, of zij tot de inlandsche, dan wel tot een vreemde „Rechtswelt" behooren. De laatste, de „Specielle Normen" strekken alleen tot bescherming van een inlandsch rechtsgoed, zoodat men, evenals de Normen, ook de door deze gehandhaafde belangen kan indeelen in Gemeinsame en Specielle Rechtsgüter.

Van deze verdeeling uitgaande, betoogt schrijver nu verder, dat het beginsel van niet-territorialiteit der strafwet, noch conflict van Soevereiniteiten, noch strijd tusschen de wetgevingen kan veroorzaken. Vooreerst wat de Gemeinsame Normen betreft; deze beschermen zekere rechtsgoederen zonder te letten op hunne nationaliteit; die Normen zijn voor alle Staten dezelfde, betreffen dezelfde rechten. Hoe

---

[1]) Het is moeielijk een betere vertaling te vinden voor het Duitsche „Rechtsgut".

zou nu de vreemde Staat er een inbreuk op zijne Soevereiniteit in kunnen zien, wanneer hetzelfde recht, dat zijn wet beschermt, ook nog door de inlandsche wet wordt erkend en gehandhaafd?

Het is, zegt ROHLAND, een weldaad, en geen onrecht dat den vreemden Staat wedervaart; er is tusschen beide wetgevingen harmonie, veel meer dan strijd.

En wat nu de Specielle Normen betreft, de burger blijft, als subditus perpetuus aan die van zijn vaderland onderworpen; als subditus temporarius komt hij ook onder de heerschappij der vreemde specielle Normen; maar juist omdat het Speciale Normen zijn, hebben deze laatste betrekking op andere rechtsgoederen; het subject dat aan die beide wetgevingen wordt onderworpen, blijft hetzelfde; maar de objecten verschillen; alweder geen inbreuk op de Soevereiniteit, wederdom geen conflict.

Doch het noodzakelijk complement der Norm is de poenale sanctie, de strafbepaling in engeren zin. Wanneer twee staten tot straffen bevoegd zijn, en beiden willen gebruik maken van hunne bevoegdheid, zal dan daaruit geen conflict van machten geboren worden? Neen, zegt de schrijver; want aangezien de macht om te straffen een deel is der Soevereiniteit, en elke Staat, zijn eigene Soevereiniteit handhavende, die zijner naburen moet erkennen, zal geen Staat trachten den overtreder aan gene zijde der grenzen te achterhalen; zijn macht tot vervolgen is territoriaal, de bindende kracht zijner wetten niet.

Wanneer dan, volgens het voorafgaand betoog, een conflict van Staatsmachten niet te vreezen is, als gevolg van een werking der strafwet buiten de grenzen, blijft nog de

mogelijkheid dat, voor den persoon van den buiten 's lands verkeerenden inlander, tengevolge van de afwijkingen tusschen de vaderlandsche en de vreemde strafwet, een conflict van plichten zou kunnen ontstaan. Wat de éene wet hem voorschreef zou de andere kunnen verbieden, hij zou niet aan de éene kunnen gehoorzamen, zonder de andere te overtreden. Dergelijk conflict kan men zich denken in drie vormen: strijd tusschen gebod en gebod, tusschen gebod en verbod, eindelijk tusschen verbod en verbod.

Alle „Gebote" hebben tot strekking om een voor den algemeenen rechtstoestand wenschelijk geacht resultaat in het leven te roepen. Sommige richten zich uit hunnen aard uitsluitend tot personen die tegenwoordig zijn op de plaats waar het bëoogde resultaat moet intreden. B. v. het gebod om uiteen te gaan op bevel der bevoegde autoriteit. Het spreekt van zelf dat bij deze categorie van strijd met een gebod der vreemde wet geen sprake kan zijn.

Andere steunen op een ander dan lokaal verband, tusschen den persoon tot wien zij zich richten en den vaderlandschen Staat. Van dezen aard zijn, de verplichting om grondlasten te betalen, die berust op het bezit van onroerend goed in het vaderland, of de juryplicht, die meestal gebaseerd is op domicilie aldaar. Terwijl de eerste categorie vervalt door het verlaten van den vaderlandschen bodem, blijft de tweede bestaan, zoolang de speciale betrekking, die er den grondslag van uitmaakt, niet heeft opgehouden. Toch, ook hier geen conflict, zegt schrijver, omdat de wet, in zulke gevallen meestal wel een vervulling door plaatsvervanging zal toelaten.

Eindelijk zijn er Gebote, die alleen gebaseerd zijn op een

bepaalde dienstbetrekking tusschen het individu en den Staat; of op een zoodanige betrekking tot particulieren, welke door de wet in dit opzicht met staatsdienst wordt gelijkgesteld. Zoodanige Gebote zijn b. v. de instructiën aan ambtenaren, spoorwegbeambten. Ook hier is geen conflict te vreezen, omdat deze Gebote, berustende op een bepaalde publiekrechtelijke dienstbetrekking, zich bewegen op een terrein waarop de vreemde wetgeving zich niet heeft te begeven.

Strijd tusschen een „gebod" van den vaderlandschen Staat en een verbod van de vreemde wetgeving, zal even weinig voorkomen. Behoort het verbod der vreemde wet tot de z. g. Gemeinsame Normen, dan kan het, volgens de definitie van deze laatsten, met de vaderlandsche wet nimmer in conflict komen; immers de Gemeinsame Normen beschermen niet een bepaalde rechtsorde, maar de „Gemeinsame Rechtsgüter" die het erfdeel zijn van alle volkeren te zamen.

De „Specielle Normen" daarentegen, strekken uitsluitend tot bescherming van de inlandsche rechtsorde; strijd is dus hier niet denkbaar, want het object verschilt: De „specielle Norm" van het vaderland behoedt een specifiek vaderlandsch rechtsgoed voor nadeel of gevaar; de vreemde slaat alleen op een nationaal rechtsgoed van het buitenland.

Diezelfde onderscheiding tusschen „Specielle" en „Gemeinsame" Normen, moet men in het oog houden, bij het onderzoek naar de mogelijkheid van conflict tusschen verbod en verbod. De „Gemeinsame Verbotsnormen" volgen den inlander in het buitenland; uit de definitie volgt dat diezelfde verbotsnormen ook aldaar vigeeren; er zijn dus twee verbodsbepalingen met dezelfde strekking, die elkander volkomen dekken: Abundantia non nocet.

Wat de Speciale verbodsnormen betreft, deze beschermen een specifiek inlandsch rechtsgoed; het kan dus zijn dat de vreemde wet daarover zwijgt: doch aangezien aan hare voorschriften reeds wordt voldaan door niet-handelen, is conflict met de vreemde verbodsnormen ondenkbaar; zoodanige strijd kan toch alleen bestaan, wanneer de eene wet iets beveelt, wat de andere verbiedt, niet wanneer de eene wet verbiedt, de andere het stilzwijgen bewaart.

Slotsom van schrijvers redeneering is dus deze: de vraag of de inlandsche strafwet den inlander volgt, ook in het buitenland, kan niet met één woord, in 't algemeen worden beslist; onderscheidingen zijn noodzakelijk. De Gemeinsame Normen volgen hem overal; zij toch beschermen niet alleen de vaderlandsche, maar ook de vreemde rechtsorde. De Speciale Normen binden hem, in het buitenland, tegenover de vaderlandsche rechtsorde, voor zoover zij zijn „Verbotsnormen", altijd, voor zoover zij zijn „Gebotsnormen" alleen, wanneer zij niet uit haren aard, een tegenwoordig zijn op vaderlandschen bodem, onderstellen.

In de voorafgaande regelen hebben wij getracht, zoo kort mogelijk, een overzicht te geven van Dr. ROHLAND's betoog ten voordeele van het Personaliteits-principe, of liever, ten voordeele van de niet-territoriale werking der strafwet: want door den schrijver wordt dit betoog slechts gebezigd als een stormram, om een bres te slaan in het oude systeem der territoriale strafcompetentie: hij toch wil niet slechts den inlander, ook den vreemdeling straffen, in bepaalde gevallen, op den grondslag van het z.g. Realprincip. Schrijvers redeneering is scherp, aaneengesloten; zijne onderscheidingen zijn scherpzinnig, en consequent volgehouden: toch meenen

wij dat er ook zwakkere punten te ontdekken zijn in het pantser van syllogismen, waarmede hij zijn stelsel heeft gewapend.

En vooreerst, is zijn verdeeling der Normen, in Specielle en Gemeinsame, wel zoo geheel onbetwistbaar? Is het inderdaad waar, dat sommige „Rechtsgüter" niet slechts door één bepaalden Staat, maar veeleer door de wetgevingen van alle beschaafde volkeren worden beschermd? Wanneer wij in art. 310 Swb. de bepaling vinden dat „hij die eenig goed dat ge„heel of ten deele aan een ander toebehoort, wegneemt, met „het oogmerk om het zich wederrechtelijk toe te eigenen „wordt .... gestraft met", dan valt het moeielijk aan te nemen dat de daarin uitgedrukte Norm, strekt tot bescherming, niet alleen van Nederlandschen eigendom, maar van elken eigendom, welken ook. Het valt moeielijk, te gelooven dat de wetgever, in Nederland, met evenveel bezorgdheid vervuld zou zijn voor de veiligheid van leven en have, in Australie of in China, als in zijn eigen vaderland. En al huldigt ook ons Strafwetboek in art. 5 2° het personaliteitsprincipe in vrij uitgebreiden vorm, wij gelooven dat deze bepaling aan andere overwegingen zijn bestaan te danken heeft, dan aan de overtuiging dat sommige „Rechtsgüter" gemeen zijn aan alle menschen, en dus door alle Staten moeten worden beschermd.

Dat sommige feiten door alle Staten strafbaar worden gesteld; dat sommige Normen in alle wetgevingen worden teruggevonden, is inderdaad onbetwistbaar. Maar daaruit de gevolgtrekking af te leiden, dat wij hier te doen hebben met „Gemeinsame Normen," dat de rechten die door deze strafbepalingen worden beschermd „Gemeinsame Rechtsgüter"

zouden zijn, komt ons gewaagd voor. Het geldt daar meestal rechtsgoederen bij welker behoud elke maatschappij belang heeft, ja zonder welker bescherming zij niet zou kunnen bestaan. Van daar dat, overal waar slechts de beschaving een zekeren graad van ontwikkeling heeft bereikt, schending dier rechten strafbaar wordt gesteld, en men dus analoge wetsbepalingen ontmoet. Overal waar menschen samenwonen en een slechts eenigszins geordende maatschappij vormen, wordt de noodzakelijkheid gevoeld om eigendom en leven te beveiligen. Van daar, overal strafbepalingen op diefstal en dooding; de gelijkheid der behoeften leidt tot gelijke maatregelen om aan die behoeften te gemoet te komen; hoe meer twee natien in beschaving, in volksaard en zeden met elkander overeenkomen, des te talrijker zullen die punten van analogie tusschen beider strafwetgeving zijn. Maar daaruit volgt nog niet dat die volkeren, bij het vaststellen hunner strafwet, aan de bescherming van elkanders rechtsorde hebben gedacht, dat zij aan die rechtsgoederen, die zij beide ieder op zijn eigen gebied, willen beschermen, een gemeenschappelijke bescherming hebben willen verzekeren. Neen, veeleer heeft elk hunner slechts aan zijn eigene rechtsorde, aan de eischen zijner eigene samenleving gedacht. En slechts omdat er analogie bestond tusschen beider toestand, tusschen beider behoeften, ontwaart men die zelfde analogie tusschen beider wetgevingen. En waar zich eenige afwijking voordoet in volkskarakter en zeden, daar vindt men de weêrspiegeling dier afwijking terug in de strafwet. In Frankrijk, waar het duel diep is doorgedrongen in de zeden, is tweegevecht geen afzonderlijk delict; bigamie, bij ons een misdrijf, is een prijzenswaardige handeling in Salt-Lake-City; woeker, bij ons

een geoorloofde transactie, is elders een delict. En waaraan herkent men dan een „Gemeinsames Rechtsgut"? Daaraan dat het bij alle beschaafde natien door de strafwet wordt beschermd? Maar wie kan de grens trekken tusschen „beschaafde" en niet „beschaafde" natien? Was de Amerikaansche Unie, vóór de afschaffing der slavernij een „beschaafde" Staat? Is de individueele vrijheid een „Gemeinsames Rechtsgut," de Norm, strekkende om die vrijheid te beschermen, een „Gemeinsame Norm"? Dr. ROHLAND zou zeker beide vragen aanvankelijk bevestigend beantwoorden; maar hoe dan te verklaren, dat de wetgeving in Amerika de persoonlijke vrijheid van den neger niet beschermde, zonder tevens te erkennen dat de „gemeenschappelijkheid" van sommige Normen slechts toevallig is, en op geen objectieven grondslag rust?

Tot dergelijke moeielijkheden leidt Dr. ROHLAND's onderscheiding tusschen Gemeinsame en Specielle Rechtsgüter; moeielijkheden die men ontwijkt, wanneer men eenvoudig aanneemt, dat elke Staat slechts in het belang zijner eigene maatschappij strafwetten samenstelt, en dat, in den grond, alle Normen speciaal zijn, in dien zin dat zij slechts de bescherming beoogen van rechtsgoederen die deel uitmaken van de inlandsche rechtsorde, op inlandsch territoir. En daar nu de schrijver voorop stelt, dat de vaderlandsche wet zich niet behoort in te laten met de bestraffing van handelingen, door zijn onderdanen in het buitenland gepleegd, en waardoor speciale rechtsgoederen van den vreemden Staat worden aangetast, vervalt zijn hoofdargument voor het personaliteitsprincipe zoodra men het bestaan van „Gemeinsame Rechtsgüter" ontkent, en aanneemt dat, feitelijk, alle rechtsgoederen „speciell" zijn.

Verder, zelfs daar waar de Norm in twee wetgevingen eensluidend is, treft men niet zelden verschilpunten aan, in den aard of de mate der bedreigde straf; en nu mag men met ROHLAND en BINDING volhouden, dat dit gedeelte der strafwet uitsluitend gericht is tot den Staat, en de individuen niet aangaat; het is toch zeker, dat, in zeer vele gevallen, de misdadiger, alvorens tot de daad te besluiten, ook de zwaarte der straf overweegt, waaraan hij, ingeval van ontdekking is blootgesteld. En zou er, in de toepassing van het personaliteitsprincipe, geen onrechtvaardigheid gelegen zijn, wanneer de strafsanctie op overtreding eener zg. „gemeinsame Norm," zwaarder was in de vaderlandsche wet, dan in die, welke op den locus delicti vigeert? Gesteld een Nederlander en een vreemdeling plegen te zamen, in Nederland, een misdrijf waarop in ons land gevangenisstraf, in het vaderland van den vreemden mededader, de dood is gesteld. Beiden vluchten, na de daad, naar laastgenoemden Staat; de eerste wordt, ten verzoeke onzer regeering, uitgeleverd, en gevangenisstraf, door onzen rechter, op hem toegepast. De laatste, in zijn vaderland gearresteerd, wordt aldaar, krachtens het personaliteitsprincipe, veroordeeld en geëxecuteerd.

De theorie moge zulk een resultaat goedkeuren, op grond dat de strafsanctie slechts tot den rechter, niet tot het publiek is gericht, het rechtsgevoel zal in een zoo ongelijke bestraffing van even schuldige individuen steeds een onbillijkheid blijven zien.

Evenzeer als tegen schrijvers praemissen, meenen wij dat tegen zijn verder betoog bedenkingen zijn in te brengen. In de eerste plaats wanneer hij beweert, dat uit de huldiging

van het personaliteitsprincipe geen inbreuken op de vreemde soevereiniteit kunnen voortvloeien. Indien de Staat, die aan dit beginsel vasthoudt, zich er eenvoudig toe bepaalt, om de Normen zijner strafwet toepasselijk te verklaren op zijn onderdaan in het buitenland, en verder rustig afwacht tot die onderdaan weder eens het vaderlandsch territoir betreedt, om dan eerst een vervolging tegen hem aan te vangen, is dit zeker waar. Doch zal de Staat, die het personaliteitsbeginsel naast, misschien wel boven het territoriale principe stelt, zich daartoe bepalen? Zal hij niet, ingeval de verdachte naar het territoir van een derden Staat is gevlucht, in concurrentie met de territoriaal-bevoegde justitie, van dien derden uitlevering eischen, en daartoe, indien hij machtig is, pressie op laatstgenoemden uitoefenen? En zou een dergelijk optreden geen inbreuk maken op de soevereiniteit van den Staat, op welks territoir is gedelinqueerd, geen miskenning zijn van diens recht om te straffen?

En is verder een conflict van plichten, voortvloeiende uit tegenstrijdige wetsbepalingen, wel in alle gevallen, door den schrijver gesteld, zoo geheel en al ondenkbaar?

Gesteld een vreemdeling, wiens vaderlandsche wetgeving ook vreemdelingen, die ingezetenen zijn, aan dienstplicht onderwerpt [1]), vestigt zich in Nederland zonder daarom zijn nationaliteit te verliezen. Als Nederlandsch ingezetene, kan hij bij ons in de loting vallen. Wanneer nu zijn vaderland hem tegelijkertijd, aldaar oproept in den krijgsdienst, aan welke wet moet hij dan gehoorzamen?

---

[1]) Deze bijvoeging is noodig om art. 15 3°b. Militie-Wet.

Wij hebben gemeend bij onze bespreking van het personaliteitsprincipe, aan de leer van Dr. ROHLAND een betrekkelijk groote plaats te moeten inruimen, omdat het standpunt waarop deze zich stelt bij de beschouwing van dat stelsel, zoo geheel verschillend is van dat der andere schrijvers over dit onderwerp, en omdat de door hem beproefde verdediging door nauwgezetheid en degelijkheid alle andere overtreft. Toch meenen wij als resultaat onzer analyse te mogen aannemen, dat, hoewel de zwakke zijde der argumentatie bij hem minder duidelijk aan het licht treedt, dan elders het geval is, ook deze nieuwste poging om het beginsel te doen zegevieren, het beoogde doel niet bereikt heeft; dat èn in de door hem gestelde praemissen, èn in de weêrlegging der bewijsgronden van de tegenstanders, die hij uit die praemissen laat voortvloeien, zwakke punten te vinden zijn, die den toets der analyse niet ongeschonden kunnen doorstaan. En hiermede zijn wij aan het einde van de reeks der argumenten vóór het stelsel gekomen; thans hebben wij nog eenige bezwaren in het licht te stellen, die aan de toepassing van het personaliteitsprincipe, zoowel in de theorie als in de praktijk, verbonden zouden zijn.

Reeds bij de bespreking van het stelsel dergenen die in de strafwet een personeel statuut zien, geheel analoog met het statutum personale der burgerlijke wet, waren wij in de gelegenheid er op te wijzen dat het aannemen van dit denkbeeld, onvermijdelijk moest leiden tot dubbele bestraffing van den misdadiger. De leer, dat de strafwet in de eerste plaats moet werken op het territoir waar het delict gepleegd, en de rechtsorde geschonden is, is onbetwist en onbetwistbaar. Indien nu de vreemdeling, behalve aan de lokale, ook nog aan

zijn vaderlandsche strafwet gebonden blijft, dan vloeit daaruit voort dat hij èn door den lokalen rechter, en door den rechter van zijn vaderland, als wetsovertreder, moet worden beschouwd, in geval hij in het buitenland een strafwaardig feit pleegt, en derhalve twee malen moet worden gestraft. Daar nu deze gevolgtrekking, hoe logisch ook, voor den verdachte tot groote hardheid en onbillijkheid zou leiden, hebben alle wetgevingen die het personaliteitsprincipe huldigen een dergelijke bepaling opgenomen, als ons art. 68 2e lid Swb., bij welk artikel het ne bis in idem ook tegenover een gewijsde van den vreemden rechter wordt gehandhaafd, bijaldien op dat arrest geheele uitvoering of verjaring der straf is gevolgd [1]). Intusschen, zulk een bepaling, hoe wenschelijk ook, uit een oogpunt van billijkheid, is theoretisch niet te verdedigen: het ne bis in idem gaat tegenover den buitenlandschen rechter niet op. Wanneer iemand reeds eenmaal wegens een zeker feit heeft terecht gestaan voor een inlandsche rechtbank, en daarna nog eenmaal hier te lande wegens datzelfde feit in rechte wordt betrokken, is toch de toestand een geheel andere. Door het eerste gewijsde kan men immers aannemen, dat de Nederlandsche wet op hem is toegepast, hoe zou men dan diezelfde wet, wegens datzelfde feit, nog een-

---

[1]) Eigenlijk huldigt art. 68 2e lid den regel ne bis in idem niet; immers de ontvankelijkheid der exceptie hangt af van de excecutie of verjaring van het arrest, niet van het feit alleen, dat het vonnis in kracht van gewijsde is gegaan; daar echter deze afwijking op de volgende redeneering geen invloed uitoefent, hebben wij gemeend de onderscheiding te kunnen verwaarloozen, en minder juist wellicht, doch korter, de uitdrukking „ne bis in idem" te kunnen behouden.

maal tegen hen kunnen inroepen? Is daarentegen het eerste gewijsde van een vreemden rechter afkomstig, dan wordt daardoor slechts aan de buitenlandsche wet voldoening gegeven; de Nederlandsche wet echter, was ook overtreden, en deze overtreding is nog ongestraft. In het eerste geval is er één feit, en één wetsovertreding, daarom ne bis in idem; in het tweede geval heeft men wel met één daad maar met de overtreding van twee wetten te doen; daar geen ne bis in idem.

Bovendien, niet in alle wetgevingen zijn dergelijke bepalingen zoo ruim gesteld als in ons art. 68. Swb. De meeste erkennen wèl dit zoogenaamd ne bis in idem wanneer de personeel bevoegde rechter tot oordeelen geroepen zou worden na een voorafgaand gewijsde van den territorialen rechter; maar niet in het omgekeerde geval: (voorbeelden daarvan vindt men in art. 10. Sv. in het oude art. 7. C. d'Instr. Cr.); en dan kunnen deze bepalingen niet altijd een dubbele bestraffing voorkomen. Stel een Franschman pleegt in Nederland een misdrijf tegen een zijner landgenooten, en keert naar zijn vaderland terug. Daar wordt hij, ingevolge art. 7. C. d'I. Cr. terechtgesteld, en gestraft. Na zijn straf te hebben ondergaan, komt hij door een of ander toeval, of ten gevolge van uitlevering in handen der Nederlandsche justitie; dan zal deze hem moeten straffen, krachtens hare territoriale competentie; want noch art. 10, noch art. 218 Sv. slaat op dit geval.

De Staat die het personaliteitsprincipe huldigt staat voor het volgende dilemma: òf alle middelen in het werk te stellen om zijn onderdaan, die in het buitenland heeft misdreven, in handen te krijgen ten einde hem zelf te straffen: daartoe

zijn uitlevering te eischen van den locus delicti, of althans van een derden Staat waarheen hij eventueel gevlucht zou kunnen zijn; of anders — rustig af te wachten tot de misdadige onderdaan, vrijwillig of toevallig eens naar zijn vaderlandsch territoir terugkeert. In het eerste geval miskenning der vreemde strafbevoegdheid, inbreuk op de vreemde soevereiniteit; in het tweede, in den regel, machteloosheid van de wet. Want de delinquent kan geacht worden zijn vaderlandsche wet te kennen: hij zal zich dus doorgaans wel wachten naar zijn geboorteland terug te keeren. En de inlandsche regeering zal wel niet trachten zijn uitlevering te verkrijgen, tenzij — wat niet waarschijnlijk is — de Staat op wiens gebied het misdrijf is gepleegd, de vervolging mocht verwaarloozen. In verreweg de meeste gevallen zal dus de vaderlandsche strafwet niet in werking kunnen treden: hare strafbepaling zal ijdel zijn, zij zal zooals CORNEWALL LEWIS het uitdrukt, in de praktijk tot een „brutum fulmen" worden.

Praktische bezwaren maken het trouwens onmogelijk het personaliteitsprincipe in al zijn consequenties uit te voeren. Reeds boven wezen wij op de eerste dier afwijkingen, door de praktijk geeischt, door de leer te verwerpen: de toepassing van den regel ne bis in idem op het in het buitenland gewezen vonnis; in de onderscheidene wetgevingen vinden wij andere bepalingen, die, in meerdere of mindere mate, een verloochening van het beginsel bevatten.

Daartoe behooren in de eerste plaats zoodanige wetsbepalingen welke, bij de toepassing der inlandsche wet op een daad van den inlander, in het buitenland gepleegd, met de bepalingen der aldaar vigeerende strafwet rekening willen

houden. Zoo b.v. ons art. 5 2° Swb. dat den Nederlander alleen dan wil straffen voor een misdrijf, buiten het Rijk in Europa gepleegd, wanneer dat feit ook naar de wet van het land waar het is bedreven strafbaar is.

Zoo ook art. 3 van het Hannoversche Swb. van 1840, dat in een dergelijk geval niet de Hannoversche, doch de vreemde wet wil toegepast zien, indien de laatste zachter is. De inconsequentie is hier tastbaar: immers de vaderlandsche strafwet is op den in het buitenland verkeerenden inlander van toepassing of niet: nooit kunnen de bepalingen der vreemde wet op die toepasselijkheid van invloed zijn; de vaderlandsche Staat straft omdat hij, als soeverein daartoe recht heeft, of meent te hebben, een vreemde soevereiniteit kan hem dat recht niet schenken of ontnemen, veel minder haar eigen wetsbepalingen in de plaats van de zijne doen treden. Dergelijke bepalingen zijn niet alleen inconsequent; er zijn ook praktische bezwaren aan verbonden; hoe zal de rechter de buitenlandsche wet kennen en interpreteeren; hoe zal hij hebben te beslissen, wanneer de respectieve bepalingen in beide wetgevingen, ofschoon in hoofdzaak eensluidend, kleine afwijkingen vertoonen in redactie en qualificatie? Ook kunnen zij leiden tot onrechtvaardigheid. Gesteld twee Nederlanders, plegen hetzelfde feit, misdrijf naar de Nederlandsche wet; de een in een land waar dit feit strafbaar is, de ander op een plaats waar het geen misdadig karakter heeft, dan moet, volgens art. 5 2° Swb. de éene Nederlander veroordeeld, de ander van rechtsvervolging ontslagen worden.

En neemt men zulke bepalingen niet op in de strafwet, dan vervalt men in een andere moeielijkheid; men moet dan den onderdaan, in zijn vaderland, straffen wegens feiten,

die op de plaats waar zij gepleegd werden, geoorloofd, misschien zelfs prijzenswaardig geacht werden.

Niet minder betwistbaar is de wenschelijkheid van bepalingen, waarbij de toepasselijkheid der inlandsche strafwet, afhankelijk wordt gesteld van de klacht van den persoon die in het buitenland gelaedeerd is door het delict van den inlandschen onderdaan; of van een verzoek tot vervolging uitgaande van de bevoegde autoriteit op den locus delicti; bepalingen die men, o. a. aantreft in art. 7 C. d'I. Cr. Het eerste vereischte, (klacht van den gelaedeerde) bevat een miskenning van het publiekrechtelijk karakter der strafwet; niet om het individu te wreken, maar om de rechtsorde te handhaven en te beschermen, straft de Staat; wordt de inlandsche rechtsorde door een delict in den vreemde gepleegd niet geschonden, dan mag de Staat in geen geval, wordt zij door zulk een feit wel degelijk gelaedeerd, dan moet de Staat in elk geval, straffen; van een klacht van partikulieren kan die bevoegdheid nimmer afhankelijk worden gesteld. Het tweede — verzoek van het vreemde parket — is een verloochening van het personaliteitsprincipe zelf. Dit toch stelt voorop dat de vaderlandsche strafwet, den inlander volgt, waarheen hij gaat, zoolang slechts het nationaliteitsverband niet is losgemaakt; dan straft ook de vaderlandsche rechter den onderdaan bij zijn terugkeer, krachtens zijn eigen zelfstandig recht; dit recht is een uitvloeisel der souvereiniteit van den inlandschen Staat, en kan niet steunen op een mandaat uit den vreemde. Daargelaten of een mandaat hier zou kunnen bestaan, zonder overwegende praktische bezwaren, in elk geval huldigt men, door zulk een lastgeving te verlangen, stilzwijgend het beginsel, dat de Staat waar

het delict is gepleegd, eigenlijk alleen het recht tot straffen heeft, een recht dat nu, als lasthebber, door het vaderland van den delinquent, wordt uitgeoefend.

Alle voorstanders van het stelsel zijn het er over eens dat de strafbaarheid van den onderdaan voor de vaderlandsche wet, ter zake van in het buitenland gepleegde feiten niet mag worden uitgebreid tot lichtere wetsovertreeingen, met name tot poliliedelicten.

De strafwet, zegt o. a. GROLMAN, [1]) legt den onderdaan tweeërlei soort van verplichtingen op:

Vooreerst „blosz polizeiliche Verbindlichkeiten"; deze gelden alleen voor het territoir, kunnen dus daarbuiten niet worden geschonden, zelfs al bevat de vreemde, lokale wetgeving, analoge bepalingen; ten tweede „Unmittelbar bürgerliche Verbindlichkeiten"; deze zijn „overal geldig, waar slechts menschen en Staten zijn"; schennis dezer „Verbindlichkeiten" maakt den dader overal tot een gevaarlijk en strafwaardig mensch; vandaar voor alle Staten, de verplichting, om, voor zulke feiten den vreemdeling uit te leveren, den onderdaan zelf te straffen.

Is deze onderscheiding juist, en behoorlijk te motiveeren? Wij gelooven van neen. De wet kent, qualitatief althans, geen onderscheid tusschen zware en lichte delicten; elk delict is wetsovertreding, elke ongehoorzaamheid aan de wet, is een verstoring der rechtsorde, en strafbaar. En elke poging om de strafbare feiten naar dit beginsel in rubrieken te onderscheiden, moet noodzakelijk willekeurig zijn. Indien

---

[1]) Grundsätze der Criminal-Wissenschaft. p. 140.

de onderdaan, ook in den vreemde, aan de vaderlandsche strafwet onderworpen blijft, dan ook aan de geheele vaderlandsche wet, niet slechts aan enkele titels of hoofdstukken. Consequent, naar het personaliteitsprincipe, zou de Nederlander, die te Canton „vuurwerk afsteekt, op zoo korten afstand van gebouwen of goederen dat daardoor brandgevaar kan ontstaan", bij zijn terugkeer in het vaderland moeten worden vervolgd en gestraft met geldboete van ten hoogste *f* 25, evengoed als zijn landgenoot, die zich buiten 's lands had schuldig gemaakt aan doodslag of moord, bij het betreden van den vaderlandschen bodem, onder art. 287 of 289 Swb. zou vallen. Immers beiden waren, ook daar ginds, onderworpen aan de Nederlandsche strafwet; beiden hebben bepalingen dier wet overtreden. En de voorstander van het personeele stelsel heeft de keus tusschen ontrouw aan zijn stelsel of dergelijke ongerijmde consequenties.

Het personaliteits-principe is niet alleen theoretisch moeilijk te verdedigen: het is ook praktisch bijna onuitvoerbaar. Hoe zal men het bewijs leveren van een misdrijf, dat op duizenden mijlen afstands is bedreven van de plaats waar de verdachte wordt terechtgesteld? Hoe zal men daar ginds een instructie voeren, getuigen hooren, een deskundig onderzoek ondernemen? Hoe zal men, bij verschil in taal, in zeden, in wetgeving, bij gebrek misschien van internationale overeenkomsten omtrent rogatoire commissiën, en dergelijke, de gegevens bijeenverzamelen voor een behoorlijk gemotiveerde beschuldiging? En al kan het O. M., door correspondentie met buitenlandsche collega's de vereischte informatiën verkrijgen; al kan het, dank zij ruime credieten uit de schatkist, getuigen à charge doen opsporen, overdagen en con-

fronteeren; hoe zal de verdediging hare elementen bijeenzoeken? Zij beschikt in den regel niet over zulke uitgebreide geldmiddelen, zij heeft geen corps van detectives, om haar te helpen in haar taak, die zij kan uitzenden naar de plaats van het misdrijf, of in overleg kan doen treden met de buitenlandsche politie. Al deze moeielijkheden van het bewijs, al die bijna onoverkomelijke bezwaren voer de verdediging, zullen zij niet in de meeste gevallen de werking der strafwet illusoir maken? Zullen zij niet telkens, wanneer het misdrijf niet bizonder ernstig is, wanneer de publieke opinie zich niet luide doet hooren, het O. M. nopen om liever de vervolging te laten rusten, dan een instructie te beginnen, met zoo weinig kans van slagen; een instructie die men halverwege weder zou moeten opgeven, of die leiden zou tot vrijspraak bij gebrek aan bewijs, of, erger nog, tot een rechterlijke dwaling? En diezelfde moeielijkheid voor de verdediging, stelt zij niet, aan den anderen kant, de deur wijd open voor valsche aanklacht en chantage? De onderdaan, die na eenige jaren in het buitenland te hebben doorgebracht, in zijn vaderland terugkeert, zal weerloos zijn tegen elke aantijging, die slechts met behendigheid uitgedacht, en met eenigen schijn van waarheid wordt voorgedragen; hij kan zich niet beroepen op zijn antecedenten, op zijn levenswijze; de menschen die hem hebben kunnen gadeslaan in doen en laten, hij heeft ze achtergelaten in ver afgelegen streken; alle aanwijzingen, alle presumpties in zijn voordeel, liggen buiten zijn bereik, en dat te meer, wanneer er eenige jaren zijn verloopen tusschen het tijdstip van het voorgewende misdrijf, en dat, waarop de aanklacht geschiedt. Zelfs al neemt men aan dat de eigen onderdaan niet mag worden

uitgeleverd, om zijn straf te ondergaan op de plaats van zijn misdrijf, dan nog zouden wij de vraag willen stellen: Wat is grooter kwaad, dat een enkele misdadiger ongehinderd blijft verkeeren onder zijn medeburgers, of dat een onschuldige wordt blootgesteld aan de hierboven opgesomde gevaren?

Eindelijk is er nog een ander praktisch bezwaar: Zaken die uit haren aard samenhangend zijn, en gelijktijdig berecht moesten worden, zullen worden gescheiden; afwijkende, ja tegenstrijdige arresten zullen in dezelfde zaak kunnen gewezen worden. Stel twee personen, waarvan één Nederlander, plegen te zamen, als mededaders, een delict in hot buitenland. De Nederlander slaagt er in, naar zijn vaderland te vluchten, en wordt aldaar, krachtens het personaliteitsprincipe (art. 5, 2° Swb.) volgens de Nederlandsche wet terechtgesteld: de ander echter wordt op heeterdaad gevat en voor den judex loci delicti gebracht. Laten er nu afwijkingen bestaan tusschen beide wetgevingen, in de mate der bedreigde straf; sterker nog; laat het feit op de plaats waar het gepleegd is misdrijf, naar onze wet straffeloos zijn: dan zullen die beide verdachten, beiden even schuldig, beiden daders van hetzelfde feit, naar ongelijken maatstaf worden behandeld; de een zal licht de andere zwaar gestraft worden; de een veroordeeld, de andere misschien ontslagen worden van rechtsvervolging; tot schade van het gezag der justitie, tot schade van den eerbied voor de wet, tot schade voor het rechtsbewustzijn des volks.

En hiermede gelooven wij onze bespreking van het personaliteits-principe te kunnen eindigen; hoe men overigens ook moge oordeelen over den omvang van de werking der straf-

wet; hetzij men met de voorstanders van het territorialiteitsbeginsel de strafcompetentie van den Staat wil beperken tot de grenzen van het land; hetzij men met hen die het passief personaliteits-principe, of het Realprincipe huldigen, bij de vraag naar de toepasselijkheid der crimineele wet, slechts wil letten op de nationaliteit van het individu of van het rechtsgoed, dat door de misdaad heeft geleden, naar onze meening staat dit althans onwederlegbaar vast: dat de nationaliteit van den dader, zijn kwaliteit van onderdaan alleen geen voldoenden grond oplevert om hem aan de inlandsche strafwet te onderwerpen. Theoretische zoowel als practische beschouwingen leiden er, naar onze meening, toe, om het personaliteits-principe, als regel voor de bepaling der competentie, te veroordeelen; wie deze meening deelt, moet zich echter ook voorstander verklaren van de uitlevering van den onderdaan, voor misdrijven buitenslands gepleegd; uitleveren of ongestraft laten is het dilemma waarvoor hij zich gesteld ziet, hij moge overigens het territoriale beginsel of het ealprincipe huldigen. In de kwestie: is de strafwet al dan niet personeel, ligt het zwaartepunt van het vraagstuk der uitlevering: het is daarom dat wij gemeend hebben daarover eenigszins te moeten uitwijden, en getracht hebben geen argument, vóór of tegen deze stelling onbesproken te laten.

Wij zouden hier derhalve een einde kunnen maken aan de beschouwing van de kwesties over den omvang van de werking der strafwet, en terstond kunnen overgaan, tot het onderzoek der verschillende wetgevingen, ten einde na te gaan in hoeverre het personaliteits-principe nog geldig is in het heerschende recht. Doch nu wij eenmaal deze vraag-

stukken hebben moeten aanroeren, willen wij van dit onderwerp niet scheiden met een negatieve conclusie, en zonder voor één der voorgestelde oplossingen partij gekozen te hebben. Wij hebben daarbij de keus tusschen twee stelsels: het territorialiteits-principe eenerzijds, en andererzijds de beide objectieve systemen die het zwaartepunt der kwestie zoeken in de verhouding niet tusschen den vermoedeiijken dader, en de toe te passen wet, maar tusschen deze laatste en het rechtsbelang dat door de daad is geschonden: het passief personaliteits-principe en het Realprincipe.

De voorstanders van deze beide stelsels gaan uit van het volgende denkbeeld: de Staat heeft in de eerste plaats tot taak de handhaving der rechtsorde in de maatschappij, en vervult die taak door zijne macht aan te wenden tot bescherming van alle juridische belangen (Rechtsgüter) welke tot die maatschappelijke rechtsorde behooren. Om zich van die taak naar eisch te kunnen kwijten moet derhalve de Staat ook de bevoegdheid hebben om, preventief of straffend, op te treden, telkens wanneer zoodanige belangen worden bedreigd of aangerand, onverschillig wáár, en door wien, die aanranding geschiedt. En daar nu, vooral in onzen tijd, bij levendig internationaal verkeer, dergelijke inlandsche rechtsbelangen, geenszins alléén binnen de grenzen des lands worden aangetroffen, maar zich niet zelden naar het buitenland verplaatsen; daar zij, ook binnen 's lands, blootstaan aan aanvallen van elders, vloeit daaruit voort dat zelfs op vreemdelingen buiten 's lands, onder omstandigheden de inlandsche strafwet van toepassing kan zijn.

Reeds deze grondstelling is, dunkt ons, niet onbetwistbaar: vooreerst toch, zou, zooals WHARTON doet opmer-

ken, [1]) die plicht tot bescherming den Staat in de allereerste plaats de bevoegdheid moeten geven, om ook preventieve maatregelen te nemen ten behoeve van zijn onderdanen en hunne belangen, in het buitenland; maatregelen, die, uithoofde van de Soevereiniteit van den vreemden Staat, en de onschendbaarheid van territoir, onuitvoerbaar zouden blijven. Voorts is de strafwet niet slechts een verdedigingswapen in de hand van het Staatsgezag; de straf is, in de eerste plaats de Sanctie van een bindend voorschrift. Men kan dus niet volstaan met aan te toonen dat de Staat of zijn onderdaan, een juridisch belang heeft bij de bestraffing van een bepaalde handeling: men moet nog daarenboven bewijzen dat de persoon die die handeling verrichtte, aan het voorschrift was gebonden, op welks overtreding straf is gesteld. Of nu een vreemdeling, in het buitenland, ooit in dit geval verkeert ten opzichte der inlandsche wet, is, minstens betwistbaar. [2])

Ten derde: wel is waar wordt de inlandsche onderdaan, het inlandsch rechtsbelang, ook in het buitenland door het vaderlandsche Staatsgezag beschermd, doch deze bescherming is van volkenrechtelijken, niet van strafrechtelijken aard. Wordt een onzer onderdanen in het buitenland in zijn belangen gekrenkt, of aan willekeur of onrecht blootgesteld, onze diplomatieke en consulaire ambtenaren zijn daar om daartegen te waken, of de vreemde regeering aan te sporen tot ijveriger plichtsvervulling; bij nalatigheid harerzijds staat ons de weg van représailles, of andere internationale dwang-

---

[1]) Private Intern. Law. p. 696.

[2]) BERTAULD, C. Pénal.

middelen open. En deze vorm van bescherming is de eenige die onze staat zijn uitlandigen onderdanen kan schenken; zij moeten zich daarmede tevreden stellen; want door vrijwillig het vaderland te verlaten, hebben zij getoond zich te willen vergenoegen met de waarborgen die de vreemde wet hun schonk: wie zich gaat mengen in een vreemde maatschappij, moet zich de toestanden die daar heerschen laten welgevallen; door zijn vertrek heeft hij van beschermer verwisseld, hij staat onder de hoede der vreemde wet. Maar er zijn nog ernstiger bezwaren aan deze stelsels verbonden: hunne toepassing zou een onrecht zijn tegenover den vreemdeling, die daardoor aan de inlandsche wet werd onderworpen.

Immers er bestaat voor hem, zoolang hij zich niet op ons grondgebied bevindt, geen verplichting om aan onze wet te gehoorzamen: geen enkele rechtsband bindt hem aan onzen Staat; hij behoeft, zelfs tegenover onze onderdanen zich niet te houden aan de voorschriften van ons recht, hij kan niet worden gestraft met de straffen die onze wet bepaalt. Hij behoeft zelfs onze wet niet eens te kennen: „les lois Fran„çaises ne régissent pas celui qui vit en pays étranger: il lui „est même permis de les ignorer s'il n'est pas Français", zeide terecht TREILHARD, bij de discussie van het ontwerp C. d'Instr. Cr., in een zitting van den Conseil d'Etat.

Tevergeefs beroept men zich, tegen deze argumenten op het beweren, dat elk delictum juris gentium een miskenning bevat der universeele moraal, en dat het er derhalve weinig toe doet, volgens welke wet de schuldige wordt gestraft. De Staat kan wel een individu straffen wegens een overtreding der wet, niet wegens een handeling, die men in het algemeen voor onzedelijk houdt; en dan — wanneer de begrip-

pen omtrent moraal zoo verschillend zijn in verschillende tijden, zoo afwijkend bij de onderscheidene volkeren, ja wanneer in denzelfden tijd, in hetzelfde land, de een als verdienstelijk en goed prijst, wat de ander als onzedelijk veroordeelt, is dan een beroep op een universeele moraal wel veel meer dan een phrase?

Ook heeft men gezegd tot verdediging van dit stelsel: de Staat heeft de bevoegdheid om zich en de zijnen te verdedigen tegen elke aanranding: het is een recht van noodweer, veel meer dan een jus puniendi. Doch men verdedigt zich tegen een gevaar dat dreigt; noodweer tegen reeds geleden kwaad zou eigenrichting, en dus onrecht zijn. Evenmin kan men zich beroepen op een natuurlijk recht van wraak, dat den Staat zou toekomen wanneer de Staat die eigenlijk tot straffen geroepen was, de Staat op wiens gebied het delict is gepleegd, nalatig blijft in de vervulling van die taak. Want wraak is, uit den aard der zaak, door geen grenzen beperkt; zulk een beperking — door de inlandsche strafwet — treft men in dit geval wel degelijk aan. En hoe kan plichtverzuim, nalatigheid van een vreemden Staat, den onzen de bevoegdheid geven om straffend op te treden tegen personen, die aan die nalatigheid althans geen schuld hadden?

Geen van deze bezwaren treft men bij het territorialiteitsprincipe aan; de leer dat de Staat op wiens territoir het delict is gepleegd, in den regel alleen tot straffen bevoegd is, en in elk bizonder geval, door uitgebreide toepassing der uitlevering, in staat moet worden gesteld om van die bevoegdheid gebruik te maken, bevredigt tegelijkertijd de eischen der rechtvaardigheid, en de eischen der praktijk; zij berust op een juiste beschouwing van het recht om te straffen, en waar-

borgt het best de zekerheid en goede bedeeling van het recht.

Dat die leer steunt op een juiste beschouwing van het jus puniendi van den Staat, is nimmer met meer klem en welsprekendheid aangetoond dan in de beroemde redevoering van JULES FAVRE in het Corps Législatif. Zijn recht om te straffen, zegt hij daar, ontleent de Staat niet aan een last van hooger hand, aan een goddelijk mandaat om te oordeelen over goed en kwaad, den booze te tuchtigen, den rechtvaardige te beloonen; dat recht steunt uitsluitend op de dringende eischen der maatschappij, die door den Staat moet worden beschermd; het vindt zijn grond, zijn raison d'être in de noodzakelijkheid, in utiliteit, veel meer dan in een afgetrokken begrip van recht. Door die noodzakelijkheid zijn ook de grenzen van dat jus puniendi bepaald; het mag niet verder reiken dan noodig is tot instandhouding der maatschappij. En om nu zeker te zijn dat de Staat die grenzen nimmer zal overschrijden, heeft hij zichzelven voor de toekomst gebonden aan de bepalingen der strafwet. De wet nu is een uitvloeisel van het soevereine staatsgezag, de bevoegdheid tot straffen, die op die wet is gebaseerd, moet derhalve ook een uiting zijn dier soevereiniteit, en kan dus niet verder reiken dan die soevereiniteit zelve. Daar nu, behoudens de uitzonderingen die het volkenrecht erkent, het gezag van den Staat zich niet uitstrekt buiten de grenzen; daar buiten die grenzen andere machten heerschen, die andere wetten hebben als uitvloeisel hunner soevereiniteit, zoo is ook de werking der strafwet, de competentie van den inlandschen rechter door de landsgrenzen bepaald, en mag zij zich niet uitstrekken over personen die daarbuiten vertoeven, over handelingen die daarbuiten zijn verricht.

Vele gezaghebbende schrijvers spreken ditzelfde gevoelen uit, en geven, in andere bewoordingen. dezelfde gedachte weêr. Alle specifieke functien van den Staat — en tot deze behoort de bevoegdheid om te sträffen, — zijn bepaald door de grens van het land; de Staat heeft alleen op zijn gebied onmiddellijk op te treden tot handhaving van den rechtstoestand; buiten dat gebied worden zijn wetten niet geschonden, en wordt geen plichtsvervulling van hem geëischt; het recht om straffen uit te spreken, onderstelt de bevoegdheid om plichten op te leggen; deze bevoegdheid mist de Staat tegenover den vreemdeling die niet op zijn territoir verkeert — dit zijn de argumenten waarmede ABEGG, KÖSTLIN, HEFFTER, het territoriaal beginsel steunen [1]).

Niemand, ook de voorstanders van andere stelsels niet, betwist dat de Staat wáar een misdrijf is gepleegd, bevoegd is om te straffen, zonder te onderscheiden of de dader inlander is of vreemdeling; niemand ontkent, dat die bevoegdheid uit het wezen, uit de bestemming zelf van den Staat voortvloeit; dat de justitie op den locus delicti, in alle gevallen, en in de eerste plaats de taak heeft om te vervolgen. En wanneer dan een vreemd Staatsgezag, in plaats van, door uitlevering, de vervulling van die taak in de hand te werken, zelf straffend optreedt, vervult hij dan niet een plicht, die in de eerste plaats aan een ander toekomt, mengt hij zich dan niet, ongevraagd en zonder opdracht, in vreemde belangen?

Waar het de vraag is, regels te stellen voor de competentie der verschillende rechterlijke collegies in een zelfde land,

---

[1]) Bij VON MOHL, Staatsr. Völkerrecht u. Politik, hoofdstuk Uitlevering.

geldt immers ook het beginsel dat het forum loci delicti steeds de voorkeur heeft, en die oplossing berust op goede gronden. Immers daar waar de daad is gepleegd, is ook het rechtsbewustzijn bij het publiek het hevigst geschokt: het gevoel van veiligheid en vertrouwen heeft daar het meest geleden, het belang der bestraffing doet zich daar het meest gevoelen. En waarom zou men dan geen analoge regelen opstellen, voor internationale strafbevoegdheid? Men heeft, wel is waar, gezegd, het geldt hier niet een eigenlijke kwestie van competentie: het is hier niet de vraag wie zal straffen, maar òf er gestraft zal kunnen worden: „il s'agit de pénalité, et non pas de compétence" [1]). Doch wanneer de uitlevering nog meer algemeen, nog gemakkelijker zal zijn, dan thans; wanneer eenmaal de opvatting, dat uitlevering voor alle staten plicht is, algemeen zal zijn aangenomen, dan zullen inderdaad deze kwesties op één lijn kunnen gesteld worden met die omtrent de verdeeling van rechtsmacht, tusschen de rechters in éénzelfde land: ook in het internationale strafrecht zal men dan kunnen zeggen dat het slechts de vraag is, wie straffen moet, niet of er al dan niet, bestraffing zal kunnen volgen.

Niet slecht theoretisch, ook uit een praktisch oogpunt beschouwd, is inderdaad de judex loci delicti de natuurlijke rechter over het misdrijf. Op de plaats waar het feit is gepleegd, is het bewijs gemakkelijker, en heeft ook de verdediging onder gunstiger omstandigheden plaats. De Staat op wiens gebied gedelinqueerd is, heeft doorgaans het meeste

---

[1]) CAMBACÉRÈS bij de discussie over art. 5—7 C. d'Instr. Cr. bij FAUSTIN HÉLIE, 11°.

belang bij de bestrating, hem staan de krachtigste middelen ten dienste om de vervolging te doen slagen; daar werkt de straf het meest afschrikwekkend voor anderen: daar is zij het meest in overeenstemming met het rechtsbewustzijn, ook van den dader, want men kent het beste de wet waaronder men leeft. Deze praktische voordeelen mist men bij alle andere stelsels: van daar dat deze zoo zelden in de praktijk kunnen worden toegepast, en meestal een doode letter blijven. Al ware het alleen dáárom, zou men moeten concludeeren ten voordeele van het territorialiteitsprincipe, en moeten instemmen met Cornewall Lewis, waar hij in zijn werk, „on Foreign jurisdiction," vooropstelt, dat: „It may be laid down, „as a general principle, that a criminal law ought to „be local"; immers niets kan een meer verkeerde werking uitoefenen, dan een strafwet, die dreigt, maar, om praktische redenen, niet treffen kan.

Hiermede is evenwel niet gezegd dat het Territ-principe voor alle denkbare gevallen voldoende is; de praktijk toont aan dat het noodig is, nu eens daaraan een zekere uitbreiding te geven, dan weder het uit de andere stelsels aan te vullen. Doch dit gebrek heeft het gemeen met alle algemeene beginselen, zoodra deze op de concrete feiten moeten worden toegepast: het is onmogelijk bij het opstellen van een doorgaans opgaanden regel, alle eventualiteiten te voorzien, die zich in het werkelijke leven zullen kunnen voordoen, en vooral in het recht moet men niet al te zeer, in dien zin, vast willen houden aan een systeem.

Vooreerst moet men, bij de toepassing van het territoriaal beginsel, niet uitsluitend acht geven op de geographische grenzen van het land: wat door een fictie van het volken-

recht voor territoir wordt gehouden, moet ook als zoodanig worden beschouwd, bij de vraag naar de toepasselijkheid der strafwet. Marcheerende troepen, oorlogschepen, en koopvaardijschepen, in vol zee, worden geacht deel uit te maken van den staat, wiens vlag zij voeren: delicten begaan door krijgslieden tot die troepen behoorende, of door opvarenden van die schepen, vallen onder de bepalingen der inlandsche wet.

Voorts zijn er delicten die niet onder de speciale competentie van een bepaalden Staat vallen, omdat zij niet op het territoir van eenig land geacht worden gepleegd te zijn en gericht zijn tegen internationale belangen. Tot de bestraffing van zulke feiten — waartoe zeeroof en, volgens velen ook slavenhandel behoort — [1]) is ieder Staat gerechtigd, die den delinquent in handen krijgt.

Vele auteurs zijn van oordeel dat het strenge territorialiteitsbeginsel ontoereikend is, waar het geldt de bestraffing van misdrijven, onmiddelijk gericht tegen de constitutie, de veiligheid of het crediet van een bepaalden Staat. Omdat de betrokken Staat door zulke handelingen onmiddellijk wordt gelaedeerd, of zelfs zijn bestaan daardoor wordt in gevaar gebracht, kennen zij dien, in zulke gevallen een recht van straffen toe, ook dan wanneer de strafbare daad, in het buitenland is ondernomen en uitgevoerd.

Wellicht ware het gewenscht in deze gevallen onderscheidingen te maken: wanneer het feit gepleegd wordt door een vreemdeling, (geen onderdaan van den gelaedeerden Staat

---

[1]) Volkenrechterlijk wordt het roofschip geacht geen nationaliteit te bezitten; de zeeroof „denationaliseert" het daartoe gebezigde vaartuig.

ware de toepassing van het territorialiteits-beginsel misschien ook hier niet onmogelijk, zelfs al geldt het een zuiver politiek delict; immers elke Staat heeft tegenover zijn naburen de verplichting om zorg te dragen, dat op zijn grondgebied, geen vijandige ondernemingen tegen bevriende Staten worden op touw gezet of uitgevoerd. Zoodanige feiten behoorden door de inlandsche wet streng te worden gestraft: „en vengeant les injures d'autrui comme elle venge les siennes propres, (la loi pénale) fait preuve d'impartialité et de justice [1]."

Bovendien is ook hier de judex loci delicti beter in staat onpartijdig te oordeelen: hij beschouwt het feit van een geheel onzijdig standpunt; de rechter in den gelaedeerden Staatzelf, is lichter geneigd onder den invloed te komen van politieken hartstocht of partijzucht.

Dezelfde oplossing kan men geven, in elk geval, wanneer het delict tegen het crediet van een vreemden Staat was gericht. Het is toch moeielijk in te zien waarom de justitie van het land, waar het feit is bedreven, in zulke gevallen zich aan de vervolging niet zou moeten laten gelegen liggen. Vooreerst toch wordt de inlandsche rechtsorde verstoord, door elk misdrijf, tegen wien of wat ook gericht, dat op inlandsch territoir wordt begaan. Ten tweede, zijn vreemde geldspecien, vreemde staatsfondsen, of aandeelen in vreemde ondernemingen, even goed verhandelbaar in het buitenland, als in het land waar die muntstukken gangbaar of die effec-

---

[1]) Tissot, Le droit pénal Considéré dans ses principes, etc. tome 2. livre 6. p. 301.

ten uitgegeven zijn; vervalsching van dergelijke waarden, benadeelt derhalve de buitenlandsche maatschappij, niet minder dan de inlandsche, ingeval van de vervalschte stukken in het buitenland wordt gebruik gemaakt. Worden zij daarentegen naar het binnenland overgebracht, om aldaar te worden geëmitteerd, dan valt het feit, door die uitgifte, onder de competentie van den inlandschen territorialen rechter: immers de vervalsching van muntspecien en dergelijke, en de emissie van de vervalschte waarden, worden als één delict beschouwd; de rechter op wiens territoir de uitgifte heeft plaats gehad, is dus, daardoor alleen reeds bevoegd, om ook over de vervalsching zelve te oordeelen, al is deze ook buiten zijn ressort gepleegd.

Geheel anders is het gesteld wanneer een inlandsch onderdaan, tegen zijn vaderland, een politiek delict pleegt; in dat geval schendt hij, door zijn daad, zijn bizonderen plicht als burger; en — wij wezen er reeds op bij de behandeling van het personaliteits-principe — alleen de vaderlandsche rechter kan dit element van het delict, 't welk daardoor het karakter van verraad verwerft, juist beoordeelen. Hetzelfde is waar voor alle delicten die bestaan in het schenden van een bepaalde verplichting, als onderdaan van een bepaalden Staat, b. v. het zich onttrekken aan den krijgsdienst, het niet-opkomen als getuige enz. En evenzeer zal men de vaderlandsche strafwet moeten toepassen op ambtsdelicten van consulaire of diplomatieke agenten, in het buitenland gepleegd, zelfs wanneer die consulaire ambtenaren geen onderdanen zijn: immers door die feiten schenden zulke personen een bizonderen ambtsplicht, en de betrekking waarin zij staan tot het vaderland, maakt den vaderlandschen rechter competent;

daarenboven heeft de vreemde Staat geen belang hoegenaamd bij de bestraffing, en beschermt het beginsel van de exterritorialiteit der gezanten, dezen tegen de toepassing der lokale wet.

Meer bezwaren levert de consequente toepassing van het territorialiteitsbeginsel op, in geval iemand zich naar het buitenland begeeft, met het bepaalde doel aldaar een handeling te plegen, die naar de vaderlandsche wet strafbaar, volgens de wet van een naburigen staat echter, geoorloofd is. Het vaderland kan zulk een openlijke miskenning zijner wet, door zijn eigen burgers, toch moeielijk ongestraft laten, en toch verbiedt het strenge territorialiteits-principe, in zulke gevallen, te straffen. Verscheidene voorstanders van het stelsel, willen daarom, bijwijze van uitzondering, hier de vaderlandsche wet toepassen, en het feit behandelen, alsof het niet op vreemden, maar op inlandschen bodem was gepleegd; deze afwijking van hun beginsel achten zij, in dergelijke gevallen noodzakelijk. [1]) Wellicht zou men de moeielijkheid kunnen ontwijken, doordien men het feit dat iemand zich in fraudem legis naar het buitenland begeven heeft, als delictum sui generis strafbaar stelde.

Enkele auteurs willen de inlandsche strafwet ook toepasselijk maken op delicten, in het buitenland gepleegd, tegen den burgelijken staat en het familierecht van den inlandschen onderdaan. [2]) Zij geven als grond voor dit gevoelen op dat uit die rechten een aantal betrekkingen voortvloeien,

---

[1]) Böcking, Bonner Briefe, Köstlin, System I, blz. 34, geciteerd bij Rohland, Intern. Strafrecht.

[2]) Rapport van Ch. Brocher aan het Inst. de Droit Intern. Annuaire 3e et 4e Année. tome I.

die hun zetel hebben, hunne werking doen gevoelen in het binnenland; en voorts dat de wetsbepalingen omtrent het Statutum personale den burger volgen in het buitenland; dat derhalve de strafrechtelijke sanctie dier bepalingen, welke er als het ware, de aanvulling van is, eveneens aan gene zijde der grenzen behoort te werken. Doch aan deze leer, die eigenlijk neêrkomt op de huldiging van het Realprincipe voor één bepaald geval, kleven ook de nadeelen, die aan het Objectiviteits-principe in het algemeen verbonden zijn; en waarom zou de territoriale strafwet, niet evengoed kunnen waken voor deze belangen van den vreemdeling, als voor andere rechten die hij in het buitenland uitoefent?

Zagen wij in het voorafgaande, dat het territoriaal beginsel, hoe juist ook in het algemeen, hier en daar aanvullingen behoeft, om in bepaalde gevallen te voorzien, thans hebben wij nog te wijzen op enkele casus posities, waarbij het moeielijk is uit te maken, welke Staat de territoriaal bevoegde is; waarbij de toepassing van dit systeem zou kunnen leiden tot conflicten van competentie.

Wel kunnen deze moeielijkheden nimmer een argument opleveren tegen dit stelsel, daar zij het beginsel er van onaangeroerd laten; doch zij kunnen den rechter, die tot uitoefening zijner territoriale bevoegdheid geroepen wordt, somtijds in moeielijkheden brengen en behooren daarom hier in het kort te worden vermeld.

Welke rechter is, bijvoorbeeld tot oordeelen bevoegd wanneer de hoofddaad gepleegd is op één territoir, en anderen, op het grondgebied van een anderen Staat, daaraan hebben deelgenomen? Moet men hier, ter wille der territoriale competentie, die samenhagende feiten scheiden, of moet alles

worden gebracht voor het forum des rechters, die tot de berechting der hoofddaad bevoegd is?

Deze kwestie werd in laatstbedoelden zin beslist bij een arrest van het hof van Cassatie te Parijs, vermeld in het Rapport van Ch. Brocher aan het Institut de Droit International. Dit arrest maakte uit, dat heling, in Frankrijk, van goederen die in Zwitserland gestolen waren, tegelijk met den diefstal, door den Zwitserschen rechter behoorde te worden beoordeeld.

Een andere kwestie van dien aard werd beslist in een arrest van het hof te Colmar; namelijk deze, of de territoriaal bevoegde rechter ook letten mag op buiten het grondgebied gepleegde handelingen, die, strekkende om het delict voor te bereiden, daarmede eigenlijk één geheel uitmaken. Het hof verklaarde zich competent om te oordeelen over een geval van oplichting, waarbij „manoeuvres frauduleuses", in het buitenland in het werk gesteld, in Frankrijk en binnen 's hofs ressort, tot afgifte van waarden of goederen hadden geleid. [1])

Welke rechter is bevoegd om te oordeelen over een delict, bestaande in het veroorzaken en doen voortduren van een onrechtmatigen toestand, wanneer die toestand op het grondgebied van onderscheidene Staten wordt aangetroffen?

De Belgische jurisprudentie neemt aan, dat in zulke gevallen, meer dan één strafrechter gelijktijdig bevoegd is:

---

[1]) F. Hélie, traité de l'Instr. Criminelle, p. 390. Een dergelijke beslissing werd door de rechtbank te Rotterdam gegeven, bij vonnis van 16 Nov. 1882, (Weekbl. no. 4830), gewezen in de bekende zaak van E. N. Gans. Bij dat vonnis verklaarde de rechtbank zich competent op grond dat „het zich meester maken van de bedoelde gelden geschied was te Rotterdam, en dus in Nederlaud."

overal waar de onrechtmatige toestand zich openbaart, kan de dader worden vervolgd en gestraft. [1])

Welke strafwet moet worden toegepast, wanneer dezelfde persoon, op verschillend grondgebied, meerdere handelingen heeft gepleegd, die, ofschoon elk op zichzelf een afzonderlijk delict vormende, onderling verbonden zijn door een en hetzelfde misdadig opzet bij den schuldige? Ook hier kan een te angstvallig vasthouden aan de territoriale bevoegdheid, aanleiding geven tot schending van wat, in den grond, bij elkander behoort, en daardoor tot een onjuiste beoordeeling. [2])

Meer tot het gebied der strafrechtelijke curiosa dan onder de gevallen die zich vaak in de praktijk zullen voordoen, behooren delicten, gepleegd op onbekend, territoir — b v. moord in een in beweging zijnden trein, die tot over de grenzen doorloopt — of op een grondgebied dat tusschen twee aangrenzende Staten betwist is. [3]). Dergelijke gevallen kunnen moeielijkheden opleveren, doch zij zullen uit den aard der zaak steeds zeldzaam blijven. Doch van meer belang is de kwestie die zich voordoet, wanneer wel is waar de misdadige handeling op een zeker territoir is verricht, doch de

---

[1]) GODDIJN et MAHIELS, le Droit Criminel Belge au point de vue International p. 55.

[2]) Zie arrest Parijs van 21 Nov. 1806, in zake smokkelarij met geweldpleging en moord op een beambte. F. HÉLIE II° p. 390. noot 2.

[3]) Zulk een geval deed zich voor in 1847: op een voetpad, dat, onder de gemeente Allschwyler in Zwitserland, gelegen, sinds jaren aan deze plaats werd betwist door de Elzassische gemeente Hegenheim, doodde een Zwitser, naar aanleiding van een twist, zijn medgezel, een Franschman. Welke rechter was nu de bevoegde, de Zwitsersche of de Fransche? Zie ROHLAND, Intern. Str. recht p. 31.

gevolgen van die strafbare daad, zich elders, aan gene zijde der grenzen, doen gevoelen; wanneer b. v. een ontplofbaar pakket wordt toegezonden aan iemand die in het buitenland vertoeft, wanneer men, over de grens, éen ander door een schot doodt. Waar is, in zulke gevallen de locus delicti, welke wet moet worden toegepast?

Toen in 1822 iemand, uit Parijs een dreigbrief had toegezonden aan den Prins van Oranje, destijds te Brussel resideerende, en deswege in Frankrijk was veroordeeld, kwam de verdediging van dat vonnis in cassatie, bewerende, dat het delict gepleegd was niet te Parijs, doch in Brussel, en derhalve ter berechting stond aan den Nederlandschen, niet aan den Franschen rechter. Doch het Hof van Cassatie verwierp bij arrest van 31 Januari, het voorgestelde middel, en confirmeerde het gewezen vonnis [1]).

Liever dan met de Engelsche en Amerikaansche jurisprudentie, [2]) die de plaats waar het resultaat, de rechtsschennis, zich openbaart, als locus delicti beschouwt, zouden wij ons willen vereenigen met het boven aangehaald arrest: immers, wat wordt gestraft? De misdadige wil, die zich in handedelingen heeft geopenbaard, niet het gevolg dier handelingen, op zich-zelf beschouwd. Zelfs al ware, in het bedoelde geval, de dreigbrief niet aan zijn bestemming aangekomen, dan nog zou de afzender strafbaar geweest zijn wegens poging: en in dat geval zou toch de competentie van den Franschen rechter niet twijfelachtig geweest zijn, daar er op het Zuid-

---

[1]) F. Hélie 11°.

[2]) Baron Parke, in zake R. v. Garrett, bij Wharton, Priv. Intern. Law p. 718, noot kol. 2.

Nederlandsch grondgebied, alsdan in het geheel niets zou zijn voorgevallen.

Een werkelijke lacune in het territorialiteitsprincipe eindelijk, ontmoet men bij de vraag, hoe misdrijven te bestraffen, gepleegd in onbeschaafde landen, waar geen geregelde strafwet heerscht. Sommigen willen in dit geval het territoriale stelsel aanvullen met het actief of passief personaliteitsprincipe. Maar terwijl de laatste oplossing niet voorziet in het geval dat het delict gepleegd is tegen een inboorling, lijdt de eerste aan dezelfde gebreken, die, in het algemeen aan het personaliteitsprincipe eigen zijn, ja zelfs in hoogere mate dan in gewone gevallen: de moeielijkheid van het te leveren bewijs onder anderen, is hier al bizonder groot. Het is moeielijk dit bezwaar behoorlijk op te lossen; in vele gevallen zal men met de vestiging van consulaire rechtbanken de moeielijkheid kunnen ontwijken; in andere, inzonderheid wanneer het misdrijf gepleegd is door leden eener onderzoekingsexpeditie, zou men misschien, door een fictie, het territorialiteitsprincipe kunnen blijven handhaven. Dergelijke expeditien gaan toch meestal uit van een of ander gouvernement, of staan onder bescherming van een Europesche regeering, en onder bedekking harer nationale vlag: het onbeschaafde land, de woestijn, is, niet minder dan de Oceaan, in volkenrechtelijken zin een res nullius. Zou het dan zoo onmogelijk zijn, om, ook hier, een dergelijke fictie aan te nemen, als die, welke het schip tot grondgebied verklaart, en ook in deze gevallen den stelregel toe te passen: „où est le pavillon, là est la France"?

Wel is waar, de moeielijkheid van het bewijs zou niet minder groot zijn, dan bij de toepassing van het personeele

beginsel, bij wijze van uitzondering; doch men zou, ten minste het stelsel niet prijsgeven, en in geval de expeditie uit leden van verschillende natien bestond, niet ieder hunner volgens verschillend recht behoeven te behandelen; het gemak van latere vervolgingen zou daardoor winnen, en disciplinaire maatregelen, door den aanvoerder te nemen, zouden wellicht het overige kunnen doen.

Wij hebben in het voorafgaande de voornaamste gevallen besproken, waarin de toepassing van het territoriaal principe met bezwaren gepaard kan gaan; wij hebben gezien, dat, ofschoon dit stelsel somtijds aanvullingen en uitbreidingen vereischt, het toch doorgaans geen moeielijkheden oplevert in de praktijk, en goede waarborgen geeft voor de rechtszekerheid; thans blijft ons nog over na te gaan, op welke wijze de behandelde kwesties van internationaal strafrecht, in de onderscheidene wetgevingen zijn opgelost.

Onder de beschaafde Staten van Europa huldigt alleen Engeland in beginsel het zuiver territoriaal-principe. Enkele uitzonderingen daarop komen in de Engelsche wetgeving voor, doch het schijnt niet dat de wetten waarin deze uitzonderingen zijn omschreven, vaak toepassing hebben gevonden in de praktijk, ofschoon er onder gevonden worden, die reeds verscheidene eeuwen van kracht zijn.

De regel is neergelegd in de zg. Common Law, het heerschende en geldige, ofschoon niet gecodificeerde, recht [1]; om

---

[1]) Wharton, sprekende van de Engelsche en Amerik. coommon Law zegt: „it is binding, not because it has been enacted as a Code, nor because all its parts have been definitely settled by prior decisions, but because it is ascertained as a logical interference from the conditions of each case." Intern. Priv. Law. p. 1.

de voorschriften van deze Common Law op te sporen moet men derhalve afgaan op de auteurs, en verder op hetgeen, in verschillende zaken, door den rechter aan den jury wordt medegedeeld, ten einde dezen voor te lichten ten aanzien van het rechtspunt, (what the judge lays down as law to the jury). Zoo hebben de rechters Lord GRAY in zake RAFAEL en VERELST, Lord BROUGHAM in zake WARRENDER, en COCKBURN in zake TIRNAN, het territoriaal karakter der Engelsche wet vooropgesteld; en in dienzelfden zin laten Engelsche auteurs zich uit over dit punt.

„The Common Law considers crimes as altogether local and cognisable and punishable exclusivily in the country where they are committed. No other nation therefore has any right to punish them or is under any obligation to take notice of, or to enforce any judgment rendered in such case by the tribunals having authority to hold jurisdiction within the territory where they are committed [1]."

De uitzonderingen op dezen regel, laten zich niet terugbrengen tot bepaalde leidende beginselen; zij zijn geformuleerd in verschillende wetten, die uit zeer verschillende tijden dagteekenen, en op het oogenblik waarop zij werden uitgevaardigd, moesten voorzien in behoeften die de praktijk had leeren kennen.

De eerste dier uitzonderingen is geformuleerd in 35 Henry VIII. c. 2, welke wet bepaalt dat hoogverraad, en feiten strekkende tot begunstiging van hoogverraad (misprisons of

---

[1]) STORY conflict of laws p. 874, 2d ed. by CORNWALL LEWIS blz. 7.

treasons or concealments) strafbaar zijn volgens Engelsch recht, en behandeld moeten worden als of die feiten begaan waren in het graafschap waar de terechtstelling plaats heeft, ook dan wanneer zij buiten Engelsch grondgebied zijn gepleegd [1]).

Wij zagen reeds boven dat deze uitzondering noodzakelijk en goed te motiveeren is.

Een Engelsch onderdaan, die na reeds in Engeland gehuwd te zijn, buiten 's lands een dubbel huwelijk aangaat is eveneens strafbaar in zijn vaderland en valt onder de jurisdictie der rechters van het graafschap waar hij wordt gearresteerd (9, Geo. 4, c. 21, sect. 22).

De ratio die voor deze bepaling wordt opgegeven is, dat de Engelsche wet ook het buiten 's lands gesloten huwelijk, als wettig erkent [2]). Men kan echter met recht betwijfelen of de bepaling daardoor genoegzaam wordt gemotiveerd, te meer omdat, in geval van bigamie, het tweede (in casu het buitenlandsche) huwelijk nietig is, en derhalve de tweede vrouw en de kinderen uit dit huwelijk schade lijden door de misdaad; in het opgegeven geval zijn het dus vreemde, niet Engelsche belangen die door de strafbare handeling worden gelaedeerd.

Verder wordt valschheid in geschrifte, (forgery) buiten 's lands gepleegd, en gevolgd door uitgifte van het vervalschte stuk in Engeland, gestraft door 1 W. 4 c. 66. sect. 30. Doch dit is geen uitzondering op het strenge territoriaal principe:

---

[1]) Corn. Lewis o^e^. l^o^. p. 20. von Mohl, Staatr. Völkerr. u Politik blz. 687, vv.

[2]) C. Lewis. ll^o^. p. 21.

de ratio puniendi ligt hier in de uitgifte, niet in het vervalschen zelf [1]).

Het eenige feit waarvoor Engeland zich-zelf jurisdictie toekent over de geheele wereld, en over alle Britsche onderdanen, is het feit van manslag.

Reeds de wet 33 Hen. 8. cap. 23, bepaalde dat elke onderdaan des Konings, verdacht van moord, waar ook gepleegd, terecht zou gesteld worden in Engeland, doch op initiatief van het centraal gezag, alzoo volgens een bizondere procedure (by commission issued under the great seal). Deze bepalingen werden uitgebreid tot medeplichtigheid bij moord en tot manslag, bij de wet 43. Geo. 3. c. 11. sect. 6. (1813).

Eindelijk werd deze wet nog gewijzigd bij de Consolidating Statute van Sir R. Peel (1829) welke bepaalde dat, ingeval een van des Konings onderdanen beschuldigd is van moord of manslag (manslaughter), van medeplichtigheid (being accessory before the fact) bij moord, van medeplichtigheid of begunstiging (being accessory after the fact), bij manslag, de „justice of the peace" der plaats waar de verdachte zich bevindt, gerechtigd zal zijn kennis te nemen van die beschuldiging, even alsof het misdrijf binnen de grenzen zijner gewone jurisdictie was gepleegd, onverschillig of het beweerde feit binnen of buiten 's Konings territoir is voorgevallen [2]).

Het verdient opmerking, dat, ofschoon de oudste dezer wetten reeds dateert van 1541, er slechts zes gevallen bekend zijn, waarin zij toepassing hebben kunnen vinden: wèl

---

[1]) C. Lewis. 11°. p. 21.

[2]) Corn. Lewis. p. 21. von Mohl. 11°.

een bewijs dat dergelijke bepalingen van internationaal strafrecht, weinig praktische beteekenis hebben; en dit blijkt te duidelijker wanneer men bedenkt, dat het eerste geval voorkwam in Januari 1802, alzoo omstreeks 250 jaar na de afkondiging van 33 Hen. 8!

De zaak was die van WALL, garnizoens kommandant te Gorea, in Africa, die den soldaat BENJAMIN ARMSTRONG had laten vermoorden, door hem te straffen met achthonderd geeselslagen: WALL werd veroordeeld door de Old Bailey, en opgehangen.

Onder de 5 andere gevallen waren er twee (R. v. DEPARDO en R. v. DE MATTOS, resp. 1807 en 1836), waarin de jury het „not guilty" uitsprak, op grond dat de beschuldigden geen Engelsche onderdanen waren, en dus niet onder de bepalingen der wet vielen.

In de zaak REG. v. AZZOPARDI, die een Nederlandsche vrouw, te Smyrna had vermoord, werd de kwestie gemoveerd of 9. Geo. 4 toepasselijk was wanneer het slachtoffer geen Engelsch onderdaan was. De rechters beslisten dat dit wèl het geval was en AZZOPARDI werd veroordeeld [1].

De Merchant Shipping Act van 1854, maakt de toepasselijkheid der Engelsche strafwet, ter zake van misdrijven tegen de persoon of het vermogen, gepleegd buiten het gebied van Groot Brittannie en de kolonien, afhankelijk van de vraag of de dader deel uitmaakt, of in de laatste drie maanden deel uitgemaakt heeft, van den staf of de bemanning van een Engelsch schip. Volgens die wet worden aan de jurisdictie der Engelsche hoven onderwerpen:

---

[1]) CORN. LEWIS. p. 23, 24.

„All offences against property or person, committed in or at, any place, either ashore or afloat, out of H. Majesty's dominions, by any master, seaman or apprentice, who, at the time when the offence is committed, is, or within three months previously, has been, employed in any British ship."

Ook andere wetten voorzien in het geval dat een Engelsch onderdaan een misdrijf heeft begaan in onbeschaafde streken.

Zoo vallen „robberies, murders" en andere „capital crimes," gepleegd in Newfoundland en omliggende eilanden, door Engelsche onderdanen, volgens 10 en 11 William 3. c. 25 sect. 13 (1699) onder de Engelsche strafwet. Doch daar het Britsche gouvernement op dat tijdstip nog op de soevereiniteit over dat eiland aanspraak maakte, kan men deze wet niet onder de eigenlijke afwijkingen der Common Law rangschikken.

Een wet van 1817—57 Geo. 3 c. 53, brengt ook vreemdelingen, in sommige gevallen, onder de jurisdictie van den Engelschen rechter, door te bepalen dat, ter zake van „murder or manslaughter" terecht zullen kunnen staan in Engelsche kolonien alle personen, opvarenden van Britsche schepen, of die opvarenden van zulke schepen geweest zijn en die schepen hebben verlaten om zich te vestigen in landstreken, die geen deel uitmaken van de bezittingen der Britsche Kroon, van die van eenigen anderen Europeschen Staat, of van het grondgebied der Ver. Staten. Het is dubieus of deze wet ooit toepasssing gevonden heeft; zij is thans waarschijnlijk verouderd zegt CORNEWALL LEWIS [1]. Dit

[1] II°. p. 26.

is niet het geval met een andere wet die, op het voorbeeld van laatstgenoemde aan de „Supreme Court of New-South-Wales" jurisdictie geeft over alle misdaden begaan op den Indischen en op den Grooten Oceaan, of op eilanden in die zeeën gelegen, en niet behoorende aan de Britsche Kroon, door Britsche onderdanen die tot de bemanning of passagiers behoord hebben van een Engelsch schip, en dat schip hebben verlaten, om zich met der woon in een van bovengemelde landen te vestigen, (9 Geo. 4. c. 83). Deze wet vond toepassing in de zaak van den gezagvoerder eener Engelsche brik, die in Juli 1881 voor het hof te Sydney verscheen, beschuldigd van drie inboorlingen te hebben doodgeschoten met een musket, toen zij trachtten aan boord van zijn vaartuig te komen in de wateren van het eiland Maree.

Diezelfde strekking — bestraffing van misdrijven gepleegd door Engelsche onderdanen op onbeschaafd territoir — had een wet van 1836 (6 en 7 Wm. 4 c. 57), die de strafwetten der Kaapkolonie toepasselijk maakte op den Britschen onderdaan, die delicten gepleegd heeft, in landstreken grenzende aan bedoelde kolonie, en gelegen ten Zuiden van 25° Z. Br.

Eindelijk kan men nog de bevoegdheid van den Engelschen rechter om te oordeelen over het feit van zeeroof, waar en door wien ook gepleegd, indien slechts het roofschip door een Engelsch vaartuig is prijs gemaakt; en de consulaire jurisdictie, de rechtspraak door speciale hoven, in den Levant, onder de gevallen rekenen, waarin de Britsche strafwet haar gezag buiten de territoriale grenzen uitstrekt.

Daar waar de Engelsche wetgeving derhalve afwijkt van het beginsel in de Common Law gehuldigd, is zij onsystematisch, onvolledig en vaak inconsequent. Moord en manslag

zijn strafbaar, als die misdrijven door een Engelschman zijn gepleegd, buiten het rijk en aan den wal; „on land out of the United Kingdom" [1]); niet derhalve wanneer een Britsch onderdaan aan boord van een vreemd schip, in vol zee, zoodanige daad heeft begaan. Andere misdrijven — misdrijven tegen het vermogen, tegen de persoonlijke vrijheid, vallen niet onder de wet. Nu eens is het de kwaliteit van onderdaan die den delinquent onder bereik brengt der Engelsche justitie (35 Henri 8, 9 Geo. 4), dan weder valt hij onder de Engelsche strafwet omdat hij behoort, of behoord heeft, tot de opvarenden van Engelsche schepen. En terwijl eenerzijds een leidend beginsel ontbreekt, ziet men, aan den anderen kant slechts uiterst weinige gevallen waarin deze wetten worden toegepast; de oorzaak van dit laatste kan niet daarin gelegen zijn, dat de feiten in die wetten strafbaar gesteld, zelden voorkomen: zoo ergens zouden in een land als Engeland, met een zoo wijd vertakten handel, met een zoo uitgebreid internationaal verkeer, bepalingen van internationaal strafrecht talrijke toepassingen moeten vinden; en de schaarschte der gevallen bewijst met klem, dat pogingen om de strafwet uit te breiden tot buiten 's lands gepleegde feiten, steeds stuiten op zoo talrijke praktische bezwaren, op zoo groote moeielijkheden in de instructie en het bewijs, dat zij noodzakelijk moeten falen.

Terwijl dus in Engeland het strenge territorialiteits-principe de overhand heeft behonden, en op enkele uitzonderingen na, onbetwiste heerschappij voert, vormt de Fransche wetgeving

---

1) 9 Geo. 4.

als het ware het slagveld, waar de territoriale en de personele opvatting om den voorrang strijden.

Reeds boven vermeldden wij den considerans van het decreet der Conventie van 3—7 Sept. 1792 die nog streng het eerstgenoemde principe huldigde. [1]) Doch dit standpunt werd reeds spoedig verlaten: de Code van Brumaire an IV bepaalde reeds dat de Franschman die zich, buiten 's lands had schuldig gemaakt aan een delict waarop lijf- of onteerende straf, naar Fransche wet, gesteld was, in Frankrijk zou kunnen worden veroordeeld en gestraft, ingeval hij daar werd gearresteerd; en huldigde daarmede, voor ernstige feiten, het actief personaliteits-principe.

Minder ver ging dit wetboek ten opzichte van vreemdelingen: alleen zij die Fransche munt of muntpapier, vervalschen, verzwakken (altèrent) of namaken, vallen onder de Fransche wet: voor alle andere feiten buiten 's lands gepleegd, waarop lijf- of onteerende straf was gesteld, zouden zij niet kunnen worden veroordeeld, maar slechts, bij vonnis, over de grenzen worden gezet.

Het was niet dan na heftigen strijd dat, in het Napoleontische recht, deze bepalingen vervangen werden door de tegenwoordige artikelen 5, 6 en 7 C. d'Instr. Criminelle.

Het ontwerp van dit wetboek luidde als volgt:

Art. 5. Tout Français qui, hors du territoire de France, aura commis un crime attentoire à la Sûreté de l'Etat ou contre la personne d'un Français, sera poursuivi et jugé en France selon les lois de l'empire.

---

[1]) „Considérant que les peines ne doivent avoir lieu que là où les „crimes ont été conmis."

Art. 6. Sera également poursuivi, jugé, et puni en France, tout Français et même tout étranger, qui se sera rendu coupable hors du territoire de la France, de contrefaction du sceau de l'Etat, de monnaies nationales ayant cours, de papiers nationaux, de billets de la banque de France ou des banques des départements.

Deze artikelen, die, schoon beperkt, het personaliteitsbeginsel en het Realprincipe huldigden, werden in den Conseil d'Etat krachtig bestreden.

TREILHARD verzette zich tegen beide artikelen: hij betwistte het juridisch belang van Frankrijk bij de bestraffing van buiten 's lands gepleegde misdrijven, ontkende dat de strafwet den inlander ook buiten de grenzen volgt, en protesteerde tegen een bepaling die, naar hij zeide „assimilerait „les Français à des serfs, que suivent partout les lois, par „lesquelles leur condition se trouve réglée." Ofschoon dit laatste argument iets op een „phrase" gelijkt, was het wel berekend om indruk te maken, in een tijd toen de herinneringen aan de Revolutie, en de afkeer van het Ancien Régime, bij allen nog zoo levendig waren. En terwijl hij verder de mogelijkheid betwijfelde om art. 5 in de praktijk toe te passen, uithoofde van de moeielijkheid van het bewijs, verzette hij zich vooral tegen art. 6, dat ook den vreemdeling, die toch met Frankrijk en de Fransche wetgeving niets te maken had, in Frankrijk strafbaar wilde stellen.

De andere tegenstanders der voorgestelde bepalingen wilden zoo ver niet gaan; hunne opinies waren verdeeld. BÉRENGER had bezwaren tegen art. 5; art. 6 daarentegen wilde hij handhaven: het was, meende hij, een gangbaar principe van volkenrecht dat de valsche munter kon worden uitge-

leverd aan, en gestraft door den Staat wiens waardeteeken door hem was nagemaakt. Doch tegen de bestraffing van den Franschman, voor delicten buiten territoir tegen particulieren, had hij bezwaar.

TARGET, DE SÉGUR, BERLIER daarentegen konden zich met art. 6 volstrekt niet vereenigen; laatstgenoemde achtte het artikel onnoodig: is de Staat waar de muntvervalsching is gepleegd, dus redeneerde hij, met Frankrijk bevriend, dan zal hij den misdadiger zelf straffen, en hij kan dat beter, en zekerder doen dan de Fransche rechter: is hij daarentegen vijandig tegenover Frankrijk gezind, dan zal hij den misdadiger niet aan ons uitleveren; en men kan toch niet aannemen dat de falsaris uit eigen beweging naar Frankrijk zou komen.

Na deze eerste discussie werd er een wijziging in het ontwerp gebracht, strekkende om den vreemdeling, behalve voor muntvervalsching, ook strafbaar te stellen voor Crimes contre la Sûreté de l'Etat.

Hierdoor werd TREILHARD's oppositie nog krachtiger dan te voren: hij wees er op dat, in tijd van oorlog, de vreemdeling, tegenover zijn eigen vaderland verplicht kon zijn, om de veiligheid van den Franschen Staat aan te randen. En toen BÉRENGER hem te gemoet voerde dat door deze „Crimes contre la Sûreté de l'Etat," natuurlijk niet bedoeld waren handelingen, die volgens het oorlogsrecht geoorloofd zijn, wijzigde TREILHARD zijn advies en droeg een amendement voor, strekkende om zulke Crimes alleen dan te straffen, wanneer de gevolgen er van zich op Fransch territoir hebben geopenbaard (b. v. samenzwering in het buitenland tegen de Fransche Constitutie).

Dit amendement vond geen genade in de oogen der vergadering, doch daar men inzag dat het artikel te algemeen gesteld was, doordat het geen onderscheid maakte tusschen vredestijd en oorlog, werd de vervolging van den vreemdeling in zulke gevallen facultatief gesteld.

Deze strijd van beginselen leidde tot de artt. 5, 6 en 7 C. d'Instr. Criminelle, die geheel het karakter hebben eener transactie, onvolledig zijn, en aarzelend gesteld.

Het eerste dier artikelen straft den Franschman die zich buiten Fransch territoir heeft schuldig gemaakt aan Crimes contre la Sûreté de l'Etat [1]) aan vervalsching van het rijkszegel, gangbare nationale muntspecien, rijks muntpapier, en papier afkomstig van banken, die bij de wet zijn erkend.

In al deze gevallen zal de Franschman kunnen worden vervolgd en gestraft, naar de bepalingen der Fransche wet.

Art. 6 bepaalt „que cette disposition pourra être étendue aux étrangers, qui, auteurs ou complices des mêmes, „crimes seraient arrêtés en France, ou dont le „Gouvernement obtiendrait l'extradition." Twee maal in deze beide artikelen wordt er, door het gebruik van het woord pourra op gewezen, dat de vervolging hier facultatief, niet gebiedend wordt voorgeschreven; terwijl de laatste woorden van art. 6, die uitdrukkelijk de veroordeeling van den vreemdeling bij verstek verbieden, een nieuw bewijs leveren van de onzekerheid en de aarzeling, die bij het opstellen van deze bepalingen, den wetgever beheerschten.

Eindelijk bepaald art. 7, dat de Franschman, die buiten

---

[1]) Deze Crimes zijn opgesomd in het 1e hoofdstuk van den 1en titel, boek III C. P.

's lands een misdaad (crime) heeft begaan tegen een landgenoot, eveneens naar Fransche wet zal kunnen terechtgesteld worden, maar niet dan na zijn terugkeer op Fransch grondgebied, en op klacht der gelaedeerde partij. Is de dader reeds in het vreemde land te dier zake vervolgd en terechtgesteld, (poursuivi et jugé), dan kan hij niet op nieuw voor dat feit in rechten betrokken worden.

Vooral art. 7 gaf aanleiding tot verschillende kwesties. In den tekst staat alleen „crimes" vermeld; maar een ander artikel van hetzelfde wetboek (art. 24) deed twijfelen, of men daaronder ook niet délits moest verstaan. In dat artikel leest men: „Ces fonctions, lorsqu'il s'agira de crimes ou „délits commis hors du territoire Français, dans les cas „énoncés aux articles 5, 6 et 7. seront remplies par „le procureur du roi du lieu où résidera le prévenu......" FAUSTIN HÉLIE meent echter dat men hier geen uitbreidende interpretatie mag toepassen; het woord „délits" stond er bij in het oorspronkelijk ontwerp; later is het uit den tekst verdwenen; vermoedelijk is het er uitgelaten door TREILHARD die als rapporteur het voorstel moest redigeeren en indienen, en die, zooals wij gezien hebben, sterk tegen uitbreiding dezer bepalingen gezind was.

Ook de woorden: à son retour en France", hebben aanleiding gegeven tot een kwestie. Was daarmede bedoeld vrijwillige terugkeer, of kan de Fransche regeering in zulke gevallen uitlevering vragen van den verdachte? CARNOT, BOURGUIGNON, MANGIN en FAUSTIN-HÉLIE nemen de eerste interpretatie aan, omdat de ratio der bepaling was de vrees voor de ergernis die de aanwezigheid van den misdadiger op Fransch grondhebied bij de bevolking zou verwekken; en het

behoeft geen betoog dat er alleen bij vrijwilligen terugkeer van zulk een gevoel bij het publiek sprake kan zijn.

Er bleken ook al spoedig lacunes te bestaan in dit artikel; was de dader in het buitenland poursuivi et jugé, dan verviel reeds het recht tot vervolging binnen 's lands: indien hij dus, door een onvolledigheid der vreemde wet, was ontslagen van rechtsvervolging; indien hij bij verstek veroordeeld, en ontvlucht was, dan kon hij zich straffeloos in zijn vaderland komen vestigen.

Eindelijk voorzag het artikel alleen in het geval dat de misdaad gericht was tegen een landgenoot; de zwaarste misdaad door een Franschman tegen een vreemdeling gepleegd moest straffeloos blijven; want de uitlevering van den onderdaan werd voor ongeoorloofd gehouden.

Deze overwegingen leidden in 1842 tot een voorstel om wijzigingen te brengen in art. 7, van den volgenden inhoud:

„Tout Français qui se sera rendu coupable, hors du territoire de la France d'un fait qualifié crime ou délit par la loi Française, pourra, à son retour en France, y être poursuivi et jugé, s'il n'a pas été jugé contradictoirement en pays étranger."

De Cie van rapporteurs stelde voor, in plaats van de laatste woorden te lezen: „s'il n'est pas intervenu contre lui, en pays étranger, une sentence suivie d'éxécution."

Ook bij de behandeling van dit voorstel traden de voor- en tegenstanders van het personaliteitsprincipe tegen elkander in het strijdperk.

De Broglie, Frank-Carré, Rossi, bestreden het met argumenten, die wij reeds in onze algemeene beschouwingen over deze kwestie, hebben aangevoerd. Merilhou, en de

Minister van Justitie MARTIN meenden dat de territoriale en personeele competentie evenveel recht van bestaan hebben, en elkander moeten aanvullen; en in de Chambre des Pairs vereenigde zich de meerderheid met dit gevoelen, nadat een amendement was aangenomen, om de bestraffing der buiten 's lands door den Franschman gepleegde délits, afhankelijk te stellen van internationale overeenkomsten. Het personeele principe had dus gezegevierd: doch, om andere redenen, werd het voorstel verworpen.

In 1852 verscheen de Minister ROUHER met een nieuw voorstel voor de Kamers. Strafbaar, naar de Fransche wet, zou zijn de Franschman, schuldig aan misdaad of wanbedrijf buiten 's lands gepleegd tegen wien dan ook; de vreemdeling daarentegen kan worden vervolgd voor misdaden (crimes) tegen den Staat of tegen Franschen, in het buitenland gepleegd. En zoozeer was men in die tien jaren verzoend geraakt met het denkbeeld dat de strafwet ook buiten de grenzen hare werking kan uitoefenen, dat het voorstel in beide Kamers werd aangenomen. Nimmer verkreeg het echter kracht van wet; juist waren onderhandelingen met Engeland geopend om het traktaat van 1843, over uitlevering van misdadigers, aanmerkelijk te wijzigen; toen nu, bij de discussie van die wijzigingen in het Engelsche hoogerhuis, de nieuwe Fransche wet aldaar zooveel afkeuring vond, dat de goedkeuring van het concept-traktaat er door gevaar liep, liet de Fransche regeering de afkondiging van het inmiddels wet geworden voorstel, achterwege. Doch daar de onderhandelingen met Engeland, niettegenstaande deze inschikkelijkheid van Frankrijk, toch tot niets leidden, werd, in 1866 het wetsvoorstel weder, met enkele wijzigingen op-

genomen. De politieke toestanden waren intusschen, in die veertien jaren aanmerkelijk veranderd. De oppositie tegen het keizerrijk begon meer en meer toe te nemen; men wilde in het regeeringsvoorstel een politieke wet zien, bestemd om het keizerlijk gouvernement macht te geven, ook over zijn naar het buitenland geweken vijanden, en de phrase van Treilhard, over de gelijkstelling van den Franschman met een lijfeigene, bewees op nieuw, en met niet minder succes, aan de oppositie hare diensten. Deze discussie, vinnig en sterk politiek gekleurd als zij was, zou dan ook weinig waarde hebben, indien zij niet aan Jules Favre de gelegenheid verschaft had tot het houden der beroemde redevoering die wij reeds boven citeerden, en waarop wij dan ook later zullen hebben terug te komen; een redevoering, die, bondig en wetenschappelijk, de geheele kwestie kalm samenvat, en zeer gunstig afsteekt bij de heftige „boutades" der andere bestrijders van het voorstel.

Intusschen, niettegenstaande het sterke verzet der linkerzijde, behield de ministerieele meerderheid het veld, en volgens de wijzigingen bij deze wet in den Code d'Instr. Criminelle gebracht, valt nu onder de Fransche strafwet:

1e. De Franschman die zich, buiten Fransch territoir heeft schuldig gemaakt aan een crime, strafbaar naar Fransche wet.

2e. De Franschman, die buiten 's lands gepleegd heeft een délit, tegen wien ook, mits dat feit ook naar de vreemde wet strafbaar zij.

3e. Elke vreemdeling, die schuldig of medeplichtig is aan een crime tegen de veiligheid van den Staat, aan vervalsching van het Rijkszegel, gangbare muntspecien, muntpapier, of

papier van bij de wet erkende banken, doch slechts na aanhouding in Frankrijk, of verkregen uitlevering.

Indien de beklaagde of beschuldigde, zoowel in geval van misdaad als van wanbedrijf, kan aantoonen dat het feit het onderwerp heeft uitgemaakt eener onherroepelijke beslissing van den vreemden rechter (s'il prouve qu'il a été définitivement jugé à l'étranger), heeft er in Frankrijk geen vervolging plaats.

Bestaat het geïncrimineerde feit in een délit tegen een partikulier persoon, dan heeft er geen vervolging plaats dan op klacht van den gelaedeerde of na voorafgaande, officieele aangifte der vreemde autoriteit.

De vervolging kan eindelijk alleen plaats hebben na den terugkeer van den verdachte in Frankrijk, behalve alleen voor de feiten sub. 3 genoemd. — (wet van 27 Juni 1866).

Stappen wij hiermede van de beschouwing van het Fransche recht af, om onze aandacht te wijden aan de regeling van deze kwesties in de Duitsche wetgeving, dan ontmoeten we in de eerste plaats een scherp geteekende grenslijn tusschen den toestand vóór en nà de afkondiging van het Rijksstrafwetboek van 15 Mei 1871. Vóór dien tijd, een afzonderlijke regeling voor elken kleinen Duitschen Staat, waarbij, tot niet geringe ergernis der nieuwere Duitsche auteurs, elk vorstendommetje slechts zijn eigen grondgebied als „Inland" erkent, en alle elders wonende zonen van het groote Duitsche vaderland, als „Ausländer" beschouwt; nà dien tijd éene algemeene regeling volgens vaste beginselen, die, al zijn zij ook niet altijd onbetwistbaar, ten minste overal consequent worden volgehouden.

In den vroegeren tijd der „Landesgesetzen," zien wij overal het personaliteitsprincipe huldigen.

Slechts vinden wij tusschen de onderscheidene wetgevingen verschilpunten bij de beslissing der vraag, of de toepasselijkheid der inlandsche strafwet ook zal gelden voor buitenlandsche „Vergehen," dan wel alleen voor misdaden (Verbrechen). Sommige wetten willen ook op de strafbepalingen die op den locus delicti gelden gelet zien, andere niet [1]).

In dezen chaoss van bepalingen, steunende op de meest verschillende stelsels, van het beperkte personaliteits- tot het Universaliteitsprincipe toe, kwam door het Duitsche Rijksstrafwetboek eindelijk een meerdere eenheid.

Dit wetboek huldigt in de eerste plaats de territoriale bevoegdheid door te bepalen dat alle delicten, door wien ook gepleegd, op het grondgebied van het Duitsche Rijk, onder de Duitsche strafwet vallen.

Daarnaast wordt het personaliteits-principe erkend: alle onderdanen van het Duitsche Rijk, die, in het buitenland een handeling plegen, welke door de Duitsche wet als delict wordt beschouwd vallen onder de toepassing dezer wet; mits althans ook in het vreemde land, de handeling een strafbaar karakter heeft. Dit laatste wordt evenwel niet vereischt bij delicten, welke direct tegen den Duitschen Staat, of tegen meer algemeene rechtsbelangen gericht zijn [2]).

Wat de toepasselijkheid van de Duitsche Rijksstrafwet op den vreemdeling betreft, zoo is deze slechts dan aan hare

---

[1]) Berner, Wirkungskreis blz. 112. porro.

[2]) Hoogverraad, „Landesverrath," Majesteitsschennis (tegen het Rijk of een Duitsche Staat), muntmisdrijven (ook tegen het vreemde muntwezen) en eindelijk, Novelle 1876, ambtsdelicten.

bepalingen onderworpen, wanneer zijn handeling gericht was tegen het Duitsche Rijk of een der bondstaten (de tekst spreekt hier ten onrechte van „Hochverrätherische Handlung"), of wanneer hij zich heeft schuldig gemaakt aan een muntmisdrijf of een ambtsdelict. Heeft een vreemdeling de qualiteit van Duitsch onderdaan verworven na het plegen van een delict, dan kan hij voor dat misdrijf nog worden terecht gesteld in Duitschland, daar zijn uitlevering, zoo zij gevraagd werd, nu niet meer zou kunnen volgen. Evenwel is daartoe vereischt een klacht van het vreemde parket, en wordt de vreemde wet toegepast zoo deze zachter is [1]. In § 5 der Duitsche strafwet komen nog bepalingen voor die de kracht van het vreemde vonnis in Duitschland regelen. Zoodra er in het buitenland een vonnis is gewezen, dat in kracht van gewijsde is gegaan, is de vervolging in het Duitsche Rijk uitgesloten, voor dat feit, indien de rechterlijke uitspraak bestond in vrijspraak, of, in geval van veroordeeling, indien deze gevolgd is door kwijtschelding, verjaring, of geheele voltrekking der straf.

Evenzeer is de vervolging in Duitschland uitgesloten in geval naar de vreemde wet het feit verjaard, of de door die wet vereischte klacht der gelaedeerde partij niet ingediend is [2]. In al deze gevallen, waarin vervolging van buiten 's lands gepleegde delicten is toegelaten, wordt aan het O. M. slechts de bevoegdheid gegeven, niet de verplichting opgelegd om zich met de zaak in te laten, en uitdrukkelijk wordt, aan het hoofd van § 4, gezegd, dat de bestraffing

---

[1] Zie § 4, Duitsch Swb.

[2] MEIJER l.c. p. 110.

van zulke delicten uitzondering, territoriale werking der strafwet, regel is [1]).

Vreemd als het schijnen moge, toch is het waar, dat men, om de allernieuwste bepalingen op het gebied van strafrecht te ontmoeten, den blik moet wenden naar den meest autoritairen Staat van Europa, naar Rusland.

In 1882 is aldaar een ontwerp strafwetboek samengesteld, aan welks redactie door bekende autoriteiten is deelgenomen onder anderen door prof. MARTENS; een ontwerp waarvan de Duitsche vertaling door Dr. GRETENER werd bezorgd.

Dit wetboek, dat, in artt. 5 tot 10 het z. g. internationale strafrecht voor Rusland regelt, begint in het eerste der genoemde artikelen met de huldiging van het territoriaal principe, door te bepalen dat alle „Verbrecherische Handlungen" op Russisch territoir gepleegd door inlander of vreemdeling onder de heerschappij zullen vallen der inlandsche strafwet. Doch reeds in artikel 6 worden verscheidene uitzonderingen op dat beginsel aangenomen. Niet alleen voor de z. g. „exterritoriale personen," maar ook voor anderen, die krachtens traktaten van de toepassing der Russische strafwet zijn ontheven, — en hiermede worden, blijkens de Mem. van Toel. de Chineezen bedoeld, die, in de grensdistricten op Russisch grondgebied delinqueeren — worden uitzonderingen gemaakt; en tevens wordt daarbij voorzien in eenige eigenaardig Russische toestanden, door afzonderlijk gewag te maken van de dorpsgerichten, het gewoonterecht der Nomaden-stammen, en de wetgeving voor Finland.

---

[1]) § 4 pr°.: „Wegen der im Auslande begangenen Delicte findet in der Regel keine Verfolgung Statt."

Vervolgens, in art. 7, worden de gevallen opgesomd waarin de Russische wet ook buiten de grenzen kan werken. Het personaliteits-principe wordt daarbij in uitgebreiden vorm gehuldigd. Russische onderdanen zullen strafbaar zijn volgens het nieuwe wetboek, ter zake van alle buiten 's lands gepleegde „Verbrechen oder Vergehen". Hebben zij zich, in den vreemde aan overtredingen schuldig gemaakt, dan kan, in Rusland, de bestraffing alleen dàn volgen, wanneer zulks bij traktaten met het vreemde land is overeengekomen.

Toch vormt, blijkens de M. van Toel., deze bepaling nog een beperking van het vroeger geldende recht: volgens het Russische Swb. van 1845 werd de onderdaan, in zijn vaderland terechtgesteld niet alleen wegens aanranding der Soevereiniteit, (Selbstherrliche Gewalt), onschendbaarheid, welvaart en veiligheid van den Russischen Staat, maar ook wegens aanranding der rechten van zijn landgenooten, in den vreemde, en wegens alle delicten gepleegd tegen het Staatsgezag van het land waar hij verblijf houdt, of tegen een of meer onderdanen van dezen, of van een vreemden Staat.

Ten opzichte van de bestraffing van vreemdelingen gaat de Commissie van Redaktie bizonder ver; voor misdaden huldigt zij het universaliteits-principe, en bepaalt in art. 7, 3°, dat de vreemdeling die zich aan zoodanige feiten heeft schuldig gemaakt tegen wien ook, bij zijne komst in Rusland onder het bereik der inlandsche strafwet kan vallen. Toch was het, blijkens de Mem. v. Toel. hare bedoeling niet, hiermede hunne uitlevering overbodig te maken; de bepaling moet slechts dan in werking treden wanneer die uitlevering niet wordt gevraagd, of zelfs geweigerd, ingeval zij mocht

worden aangeboden. Draagt het door den vreemdeling gepleegde feit een minder ernstig karakter, is het een „Vergehen", zoo zal de Russische strafwet alleen dán op den dader toepasselijk zijn, wanneer een Russisch onderdaan door het feit is gelaedeerd.

Geheel nieuw is de bepaling voorkomende in art. 9 van het aangehaalde ontwerp. Daar wordt bepaald, dat de Russische onderdaan, die, nà in het buitenland veroordeeld en gestraft te zijn, in zijn vaderland teruggekeerd is, volgens een bizondere, nader te regelen procedure, uit sommige zijner rechten kan worden ontzet, onder politietoezicht geplaatst, en zelfs, wanneer zijn daad gericht was tegen de Staatsregeling en den persoon des keizers, tot deportatie veroordeeld. De Commissie van redaktie overwoog däarbij dat, terwijl het non bis in idem ten opzichte van het vreemde vonnis moest worden geëerbiedigd, de belangen der inlandsche samenleving medebrachten, om in den vreemde veroordeelde, en teruggekeerde landgenooten, niet in allen opzichte met hunne medeburgers gelijk te stellen.

Eenige nadere bepalingen omtrent de wijze van toepassing der voorschriften van het voorafgaand artikel, vindt men in art. 8. De eerste en derde alinea regelen de verhouding tot de vreemde wet; daar wordt gezegd, dat, behalve wanneer het in het buitenland gepleegde feit bestond in een delict gericht tegen den Keizer of de Russische staatsregeling, de vervolging achterwege moet blijven, ingeval het feit volgens de vreemde wet niet strafbaar was. Is deze laatste zachter dan de Russische, beschouwt zij eén feit, door de inlandsche wet als misdaad gequalificeerd, als een eenvoudig wanbedrijf, dan moet ook de Russische rechter lichter straffen.

Was het delict niet tegen de Russische, doch tegen de vreemde rechtsorde gericht, dan is een klacht van den gelaedeerde of een verzoek van het vreemde parket, vereischte voor de vervolging; en deze kan, voor zulke feiten in het geheel niet plaats hebben, ingeval zij behooren tot de zoodanige, welke volgens art. 4 geen aanleiding kunnen geven tot uitlevering. Ten slotte wordt in art. 8 nog de regel non bis in idem tegenover het buitenlandsche vonnis opgenomen, en bepaald, dat zoodanig vonnis kan worden ingeroepen tegen een vervolging in Rusland, wanneer de verdachte bij dat vonnis is vrijgesproken of ontslagen van rechtsvervolging, (für nicht schuldig oder straffrei erklärt), of ook wanneer hij voor het geïncrimineerde feit, zijn straf reeds heeft ondergaan.

Uit het voorafgaande blijkt, dat ook deze jongste wettelijke regeling van dit onderwerp, de oplossing der kwesties van internationaal strafrecht, meer in eigen bestraffing dan in uitlevering van den misdadiger zoekt.

Inzonderheid zien wij ook hier het personaliteits-principe, met al zijn nadeelen, op uitgebreide schaal gehandhaafd; en ook hier kunnen wij ons daarover niet verwonderen. Want Rusland, anders in den regel niet lijdende aan een al te weekhartige bezorgdheid voor de rechten van het individu, levert geen eigen onderdanen uit.

Tusschen het Fransche recht van den Code d'Instr, Criminelle en het Duitsche, volgens de bepalingen van het Rijksstrafwetboek, beweegt zich onze wetgeving op dit gebied; terwijl het Wetb. van Strafv. van 1838 nog sterk herinnert aan de bepalingen van den Franschen Code, vertoonen de art. 2—8 van het Nieuwe strafwetboek veel analogie met de

Duitsche Rijkswet. In de eerste plaats huldigt onze wetgeving het territorialiteitsprincipe, in dien zin dat alle delicten, op ons grondgebied gepleegd onder de toepassing onzer strafwet vallen. Reeds artikel 8 van de wet houdende A. B. stelde dit beginsel voorop door te bepalen dat de strafwetten en verordeningen van politie verbindend zijn voor allen die zich op het grondgebied van het Koninkrijk bevinden. Daar evenwel deze redaktie het criterum der strafbaarheid eener handeling, volgens onze wet, zoekt, niet in de plaats waar het feit is gepleegd, maar in die waar de dader zich op dat oogenblik bevond, werd in het oorspronkelijk ontwerp van een nieuw strafwetboek deze bepaling anders opgesteld, en gezegd, dat de Nederl. Strafwet toepasselijk zou zijn op ieder die zich op ons territoir aan eenig strafbaar feit schuldig maakte. De regeering overwoog daarbij dat niet altijd het feit gepleegd wordt op de plaats waar de dader zich bevindt, daar hij toch, zelf buiten 's lands verkeerende, door middel van hier te lande werkende tusschenpersonen, op ons grondgebied een delict kon plegen, en in dat geval, naar onze wet gestraft moest worden.

De Tweede Kamer, in haar verslag, oordeelde, dat het artikel behoorde gelezen te worden:.... „op ieder die zich „schuldig maakt aan eenig binnen het Rijk in Europa ge„pleegd strafbaar feit", en meende zoo doende onder het bereik van onzen strafrechter gebracht te hebben, de gevallen waarin de handeling buiten de grenzen, het gevolg der handeling echter daar binnen, is voorgevallen [1]). Doch de

---

[1]) B. v. het geval dat iemand op Duitsch grondgebied staande, over de grens een persoon nêerschiet die zich op Nederlandsch grondgebied bevindt.

regeering merkte terecht in haar antwoord op, dat in zulke gevallen de vreemde, niet onze strafwet van toepassing was ook bij de voorgestelde redaktie; immers niet de plaats waar het gevolg zich openbaart, maar die waar de strafbare handeling wordt verricht, is locus delicti. En het art. 2 bleef, zooals het in het ontwerp was voorgesteld.

Terwijl het nieuwe wetboek aldus het territorialiteitsbeginsel slechts als een der mogelijke gronden van competentie, naast andere, beschouwt, houdt het Ontwerp Strafv. van 1863, nog vast, aan het o. i. theoretisch gemakkelijker te verdedigen denkbeeld, dat beperking der strafcompetentie tot de territoriale grenzen, regel, uitbreiding buiten die grenzen, uitzondering moet zijn [1]).

Naast de vermelding van het Territorialiteits-beginsel vinden wij, in art. 3. Wetb. v. Strrecht, een door de noodzakelijkheid geboden uitbreiding van dat stelsel, in de toepasselijk-verklaring der Nederlandsche strafwet, op feiten aan boord van Nederlandsche schepen gepleegd.

Dit punt, in onze thans geldende wetboeken niet vermeld is geregeld bij het advies van den Franschen Staatsraad van 28 Oct. 1806 [2]). Naar aanleiding van reclames der Amerikaansche Consuls, ter zake van delicten gepleegd aan boord van de „Sally" en de „Newton" in de havens van Marseille

---

[1]) Art. 5, Ontw., zooals het werd aangeboden in de zitting 1869 – 1870: „Het recht tot strafvordering strekt zich niet uit tot misdrijven buiten „'s lands gepleegd, tenzij in de gevallen, in de twee volgende artikelen „omschreven."

[2]) Avis du Conseil d'Etat sur la Compétence en matière de délits, commis à bord des vaisseaux neutres dans les ports et rades de la Farnce (Rondonneau, Collection I p. 331.)

en Antwerpen, delicten waarvoor de Amerikaansche regeering, met uitsluiting der Fransche justitie, haar eigen rechters competent achtte, stelde de Conseil d'Etat de volgende regelen vast:

Wanneer een Koopvaardijschip zich in vreemde territoriale wateren bevindt, dan is de lokale rechter bevoegd om te oordeelen over delicten door de equipage gepleegd, zelfs aan boord, tegen personen die niet behooren tot de opvarenden van het schip.

Is het delict daarentegen door een lid der equipage tegen een zijner scheepsgezellen gepleegd, dan geldt de bestraffing uitsluitend „la discipline intérieure du navire," en blijft op dien grond de jurisdictie voorbehouden aan de rechters van het land welks vlag het vaartuig voert. Het lokale gezag mag alleen dàn optreden, wanneer zijn hulp is ingeroepen, of de rust aan den wal is verstoord.

Intússchen, ook in Frankrijk openbaarde zich al spoedig een neiging om de bevoegdheden van den lokalen rechter ter zake van misdrijven, in territoriale wateren gepleegd, uit te breiden; en daar andere zeevarende mogendheden de onderscheidingen in het bovenvermeld Avis, niet aannemen, namen ook de samenstellers van het Ontw. Sv. 1863, de bedoelde beperkingen van het territoriaal-principe niet over [1]). Ten einde echter te voorzien in het geval dat de lokale rechter in den vreemde zich mocht incompetent verklaren voor delicten in de havens of reeden van zijn land gepleegd, werd aan den anderen kant de regel „Navis est

---

[1]) Mem. v. Toel. ad art. 7 (later 9) van bedoeld ontwerp.

territorium" zoo ruim mogelijk in dat ontwerp opgenomen. [1])

In hoofdzaak stemt art. 3 van het Strafwetboek met deze bepaling overeen; ook hier geen onderscheiding tusschen delicten gepleegd in vol zee, en in vreemde territoriale wateren. De regeering verdedigde dit door er, evenals de Mem. v. Toel. 1863, op te wijzen, dat niet overal de lokale wet op laatstbedoelde feiten van toepassing is, en dat, waar dit wel het geval is en de territoriaal bevoegde justitie zich de zaak aantrekt, het O. M. bij ons, om belangen van internationalen aard, de vervolging zal behooren te laten rusten. De fictie navis est territorium die in het art. 9 Ontw. 1863 voorkwam, werd in het nieuwe Wetboek niet uitgesproken; de regeering achtte die fictie, waar het koopvaardijschepen in vreemde havens betreft, zeer betwistbaar.

Dit gaf aanleiding tot een opmerking in het advies van Staatsraad SWART, die van oordeel was dat, indien men die fictie niet huldigde, er geen rechtsgrond hoegenaamd bestond, om naar Nederlandsche wet te straffen, den vreemdeling die aan boord van een Nederlandsch vaartuig, in vreemde havens een delict pleegde, niet gericht tegen onzen Staat of onze onderdanen: iets wat toch uit de voorgestelde redaktie van art. 3 zou volgen.

Ook de eerste Kamer wilde het artikel beperken, door toevoeging van de woorden: (Nederlandsch vaartuig) „zich niet bevindende in de territoriale wateren van een erkenden vreemden Staat." Doch de regeering beriep zich, in antwoord

---

[1]) „Misdrijven gepleegd a/b van Nederl. schepen, in vol zee of in vreemde „wateren worden geacht gepleegd te zijn op Nederlandsch grondgebied" art. 7 (9) Ontw. 1863.

op beide aanmerkingen, op de noodzakelijkheid om aan boord gepleegde delicten niet straffeloos te laten, wanneer de lokale rechter zich die delicten niet aantrok, of de rechtspleging op den locus delicti gebrekkig geregeld mocht zijn; en het artikel werd onveranderd opgenomen in de wet. [1])

Het aantal gevallen waarin een vreemdeling, wegens buiten 's lands gepleegde delicten hier te lande kan worden terechtgesteld en gestraft, is aanmerkelijk grooter in het Ontw. 1863 en in het Nieuwe Wetboek, dan volgens het wetboek van strafvordering van 1838.

Volgens dit laatste wetboek werd de vreemdeling hier te lande gestraft,

1°. wegens misdrijven tegen de rust en veiligheid van den Staat, waarmede bedoeld waren de Crimes contre la Sûreté de l'Etat, omschreven in art. 75—108 C. P. niet de misdrijven tegen de Openbare rust, (art. 132 vv. C. P.) want deze worden verderop genoemd, en wel sub:

2°. wegens het namaken of vervalschen van inlandsche wettig gangbare muntspecien, en sub,

3°. Het namaken of vervalschen van eenige inlandsche openbare, of andere wettiglijk bestaande effekten of bankbilletten, of van stempels of merken, op openbaar gezag binnen het Rijk gebruik wordende (art. 8.)

4°. wegens het plegen van eenige, bij name in art. 9 opgenoemde delicten tegen Nederlanders.

---

[1]) art. 3, Swb.: „De Nederl. strafwet is toepasselijk op ieder, die zich buiten het Rijk in Europa, aan boord van een Nederlandsch vaartuig aan eenig misdrijf schuldig maakt."

Voor de vervolging van den vreemdeling was noodig, dat hij zich, door arrestatie of uitlevering, in handen der Nederlandsche justitie bevond. Wederspannigverklaring aan de wet tengevolge van afwezigheid, kon dus tegen hem niet plaats hebben; trouwens, deze maatregel zou ook weinig waarde tegenover een vreemdeling hebben gehad.

Met art. 8 Sv. kwam nagenoeg overeen art. 6 van het Ontwerp 1863. Slechts werd hier en daar de redactie aangevuld of verbeterd, en werd de beperking der vervolging tot het geval van arrestatie hier te lande of verkregen uitlevering, achterwege gelaten. Onder de muntdelicten die, door een vreemdeling buiten 's lands gepleegd, hier te lande strafbaar zouden zijn, werd ingevoegd, het uiterlijk schenden van Rijksmuntspecien en strafbare deelneming aan het in omloop brengen, uitgeven, of binnen het Rijk invoeren van zoodanige nagemaakte, vervalschte, of uiterlijk geschonden muntspecien: terwijl in het artikel de Negotiepenningen, en de Nederlandsch-Indische munt, afzonderlijk naast de Rijksmunt werden genoemd. Dit laatste vooral was noodig, sedert de wet van 1 Mei 1854 (Stbl. n° 70) in art. 20, die muntspecien gelijk had gesteld met de inlandsche, ten opzichte van de vervolging en bestraffing van muntmisdrijven, op Koloniale munt gepleegd [1].

Eindelijk werd in plaats van de zeer vage uitdrukking, in art. 8 Sr., „inlandsche openbare of andere wettiglijk gangbare effekten," waarmede waarschijnlijk bedoeld waren aandeelen of obligatien van industrieele of finantieele

---

[1]) Mem. v. Toel. ad art. 4 (6) Ontw. 1863.

ondernemingen, in art. 6 gelezen: „— of van eenig binnen het Rijk, op openbaar gezag bestaand zedelijk lichaam."

Meer ingrijpend was de wijziging, die de bepalingen van art. 9 2° Strafv. bij het Ontwerp ondervonden. In plaats van de daar voorkomende opsomming van delicten, die naar het oordeel der regeering, hoe ook uitgebreid altijd onvolledig moest blijven, werd een vaste regel aangenomen, en voorgesteld om den vreemdeling, wegens delicten tegen Nederlanders gepleegd, te vervolgen, zoodra het minimum der daarop gestelde straf ten minste 2 jaar gevangenisstraf bedroeg. [1]) Ook in dit artikel werd, bij nadere lezing de bepaling weggelaten, dat de verdachte, om vervolgd te kunnen worden, in Nederland gevonden, of ten verzoeke der regeering uitgeleverd moest zijn: de vreemdeling kon dus volgens het Ontwerp, evengoed als de Nederlander, weêrspannig aan de wet worden verklaard.

In sommige opzichten verder, in andere minder ver dan het Ontwerp 1863, gaat, ten opzichte van de bestraffing van den vreemdeling, het oorspronkelijk Ontwerp van een Wetboek van Strafrecht.

Art. 4 van dat Ontwerp, maakt in de eerste plaats melding van misdrijven tegen de veiligheid van den Staat; er worden daar sub. 1° genoemd, in de eerste plaats handelingen die door een onderdaan gepleegd, het karakter zouden hebben van hoogverraad. De voorname beweegreden voor het geheele artikel, was, zeide de regeering voorkoming van

---

[1]) art. 5, (later 7) Ontw. 1863.

gevaar voor den Staat; de ontwerpers lieten zich dus meer leiden door een beginsel van utiliteit dan door de vraag wat, in abstracto, de rechtvaardigheid eischte; dit standpunt, dat trouwens, zooals wij vroeger reeds zagen, alleen de toepassing van de inlandsche strafwet op den vreemdeling buiten 's lands kan verklaren, leidde er waarschijnlijk toe om, in in de gevallen in art. 4 (ontwerp) 1° genoemd, den vreemdeling en den onderdaan gelijkelijk te behandelen; immers inderdaad kan slechts de onderdaan hoogverraad plegen: diezelfde handelingen door een vreemdeling verricht dragen een geheel ander, en veel minder zwaar karakter. Toch was art. 4, 1° in dit opzicht billijker dan art. 8 Sv., en 6 Ontw. 1863: het wilde den vreemdeling niet strafbaar stellen voor z.g. landverraad (begunstiging van den vijand in tijd van oorlog). De regeering overwoog daarbij dat voor zooverre een daad van „landverraad" niet onder de krijgswet valt zij straffeloos behoort te blijven, wanneer zij wordt gepleegd door een vreemdeling, die buiten ons grondgebied, en niet aan boord van een onzer schepen vertoeft.

Art. 4. 2° en 3°, analoog met art. 6. 2° 3° 4° Ontw. 1863, voorziet in misdrijven tegen het Nederlandsch Staatscrediet, of de Nederlandsche economische belangen gericht.

Art. 4. 4° vermeldt in de eerste plaats de zoogenaamde Internationale delicten: rechtstreeksche deelname aan slavenhandel en zeeroof.

De Raad van State, de heer LENTING in zijn Nota, en de Commissie van Rapporteurs in de Tweede Kamer meenden dat het artikel hier te ver ging. Vooral ten opzichte van den slavenhandel had men bezwaren: wanneer de vreemdeling op een vreemd schip, in vreemde wateren sla-

venhandel drijft, met welk recht kan dan de Nederlandsche strafwet op hem worden toegepast? En dit zelfde bezwaar, gold volgens de tweede Kamer, ook voor de strafbaarstelling van door vreemden gepleegden zeeroof. Het eerste punt werd door de regeering toegegeven: het was niet te ontkennen, meende de Minister, dat gelijkstelling van slavenhandel en zeeroof nog niet als algemeene regel van volkenrecht was erkend. Doch over het laatste viel niet te twijfelen: de zeeroover werd algemeen beschouwd als „hostis generis humani," zijn strafbaar bedrijf moest door alle staten geweerd kunnen worden.

Verder bevat dezelfde alinea, en de volgende de opsomming van scheepvaartmisdrijven en overtredingen, die ook buiten boord, en door vreemdelingen gepleegd kunnen worden, en derhalve afzonderlijk moesten worden genoemd. Enkele der daar aangehaalde artikelen omschrijven misdrijven gepleegd door opvarenden van Nederlandsche schepen, en ten opzichte van die schepen, andere kunnen ook door vreemdelingen, op vreemde schepen worden gepleegd. De Tweede Kamer in haar verslag wenschte deze laatste niet opgenomen te zien, en aan dit verlangen werd voldaan door de redactie van art. 7 (Nieuw) in het wetboek [1].

Analoog met het bestaande art. 9. 2° strafvordering worden in art. 5, 4° (ontwerp) volgens de Nederlandsche wet straf-

---

[1]) „De Nederlandsche strafwet is toepasselijk op den schipper en de opvarenden van een Nederlandsch vaartuig die zich, buiten het Rijk in Europa, ook buiten boord, schuldig maken aan een der strafbare feiten omschreven in Titel XXIX van het Tweede Boek en Titel IX van het Derde Boek. Zie verder verslag 2e Kamer ad art. 4. (Uitg. Smidt blz. 128)."

baar gesteld vreemdelingen, die zich buiten 's lands hebben schuldig gemaakt aan een der dáár opgesomde misdrijven tegen Nederlanders. Het stelsel van art, 7 Ontwerp Sv. werd dus verlaten, en in plaats van die misdrijven onder een algemeenen regel samen te vatten, keerde de regeering terug tot het oude stelsel van opsomming. Zij was daartoe genoodzaakt wegens de inrichting van het Ontwerp, dat geen speciale straf-minima kent, en derhalve ook niet zooals het Ontwerp '63, die minima kon gebruiken als criterium voor de strafbaarheid van tegen Nederlanders gerichte strafbare handelingen. Bij het samenstellen der lijst van art. 5. 4° (ontwerp) ging de regeering uit van het beginsel dat daarin moesten worden opgenomen die misdrijven voor welke uitlevering toe te staan in principe wenschelijk kon geacht worden. Op die wijze zou het mogelijk worden de uitlevering van vreemdelingen die na het plegen der in art. 5 4° genoemde feiten, naar een derden staat gevlucht waren, van dien staat te verzoeken en zoodoende de toepassing onzer strafwet te verzekeren. [1]).

Reeds de Raad van State had bezwaar tegen de opneming in art. 5 4° van Titel IX, 2e boek. Meineed, meende dit College, buiten 's lands gepleegd, moest hier te lande dan alleen worden gestraft, wanneer in ons land van de meineedige verklaring werd gebruik gemaakt, in of buiten gerechte.

Veel ingrijpender was de kritiek, door de Tweede Kamer, in haar verslag, over dit artikel, en in het algemeen over de artt. 3—7 van het ontwerp, ingebracht. Zij wilde de geheele

---

[1]) Mem. v. Toel. ad art. 5. 3°.

4e alinea in art. 5 weglaten: de bescherming van den buiten 's lands verkeerenden Nederlander moet aan de lokale justitie worden overgelaten: indien hij in een beschaafden Staat vertoefde, dan kon men gerust vertrouwen op de vreemde justitie: verkeerde hij in onbeschaafde streken, dan zou toch de bescherming der Nederlandsche wet hem weinig baten, Gevolg van deze beschouwingen was, dat art. 5 3°, en daarmede het passief personaliteitsprincipe uit het wetboek verdween.

Eveneens verviel art. 7, van het oorspronkelijk ontwerp, hetwelk de Nederlandsche strafwet toepasselijk maakte op ieder (dus ook op den vreemdeling) die partij was geweest in een tweegevecht, waarvan dood of verwonding van een der deelnemers het gevolg was geweest, of die als getuige bij zoodanig gevecht, zich aan bedrog had schuldig gemaakt, wanneer de wederpartij een Nederlander was, of partijen zich opzettelijk buiten de grenzen hadden begeven om de Nederlandsche wet te ontduiken.

De Raad van State had vooral tegen het laatste punt bezwaar: wanneer het duel buiten 's lands had plaats gehad, dan bestond er voor ons geen reden om te straffen, vooral niet wanneer partijen beiden vreemdelingen waren, al was de twist ook op ons grondgebied ontstaan.

De Tweede Kamer, de heer Lenting in zijne Nota, wilden het geheele artikel schrappen: immers de zeden van het vreemde land konden den Nederlander of den vreemdeling aldaar, dwingen tot een duel: hem dan te straffen zou onbillijk zijn. En de Minister vereenigde zich met dit gevoelen, vooral daar zoowel Belgie als Duitschland het duel strafbaar stellen, en dus het in fraudem legis over de grenzen gaan,

om art. 5 2°. Wetb. van Strafrecht, niet meer mogelijk is.

Eindelijk kan art. 6 van het Wetboek nog leiden tot bestraffing van een vreemdeling: immers ook niet-Nederlanders kunnen Nederlandsche ambtenaren zijn, en als zoodanig sommige der in titel XXVIII 2e boek genoemde delicten plegen.

Gaan wij na in hoeverre in onze wetgeving het personaliteitsprincipe wordt gehuldigd, dan zien wij dat dit beginsel allengs een steeds ruimer plaats in ons recht gaat innemen. In het Wetboek van Strafvordering slechts als het ware bij uitzondering, en aarzelende erkend, handhaaft het zich in het Nieuwe Strafwetboek bijna op dezelfde lijn met de territoriale competentie, en het Ontwerp '63, vormt ook hier weder den overgang.

In art. 8, 1° Strafv. wordt de Nederlander strafbaar gesteld, die zich buiten 's lands schuldig maakt aan één der daar opgenoemde delicten tegen de veiligheid en het crediet van den Staat, of van Nederlandsche finantieele ondernemingen. Wij hebben dit artikel reeds behandeld, toen wij spraken over de toepasselijkheid der Nederlandsche wet op vreemdelingen, en behoeven daarover dus hier niet in bizonderheden te treden.

Alleen willen wij opmerken dat de Nederlander, om wegens een der feiten van art. 8 vervolgd te kunnen worden, niet eerst hier te lande gearresteerd, of aan onze regeering uitgeleverd behoeft te zijn: is hij afwezig, dan kan hij weêrspannig aan de wet worden verklaard.

Wat nu verder aangaat delicten tegen partikulieren, wordt de Nederlander in de eerste plaats aan de Nederlandsche Strafwet onderworpen, voor alle buiten 's lands gepleegde misdrijven tegen Nederlanders (art. 9).

De wet gebruikt zeer algemeene termen: „misdrijven hoe ook genaamd," en slaat dus, niet alleen op misdaden en wanbedrijven, maar ook op politieovertredingen, door een inlander gepleegd tegen den persoon, of het goed van een landgenoot.

Verder is de Nederlander strafbaar voor die delicten, buiten 's lands tegen vreemdelingen gepleegd, welke ook onder het bereik onzer strafwet vallen, wanneer zij door laatstgenoemden tegen Nederlanders zijn bedreven (art. 9, 2°). Doch naar de beide alinea's van art. 9 Sv., kan de Nederlander alleen hier te lande vervolgd worden, na aanhouding op ons grondgebied, of verkregen uitlevering; van wederspannigverklaring of veroordeeling bij verstek, dus hier geen sprake.

Wanneer nu het Wetb. van Strafv. van Nederlanders spreekt, moeten daaronder dan ook worden verstaan, de met Nederlanders gelijkgestelde vreemdelingen, bedoeld bij art. 8 B. W.?

Neen, want art. 8 B. W. is vastgesteld met het oog op het burgerlijk recht; en het Wetboek van Strafvordering stelt den Nederlander, ten opzichte van ons strafrecht, in een ongunstiger positie dan den vreemdeling; men mag dus hier geen uitbreidende interpretatie aannemen, ten nadeele van den verdachte.

Over het Ontwerp 1863 kunnen wij hier kort zijn: ten opzichte van misdrijven tegen de veiligheid of het crediet van den Staat, of binnenlandsche, erkende zedelijke lichamen, wordt de Nederlander geheel en al op één lijn gesteld met den vreemdeling, art. 6; naar de beschouwingen die wij boven aan dit artikel wijdden, kan dus hier verwezen worden. En wat betreft misdrijven tegen partikulieren, zoo wordt in

art. 7, de inlandsche onderdaan strafbaar gesteld volgens onze wet, voor alle buiten 's lands gepleegde misdrijven tegen of ten nadeele van Nederlanders, waaraan hij zich schuldig of medeplichtig heeft gemaakt. Is het slachtoffer een vreemdeling, dan wordt hetzelfde criterium toegepast, als in het omgekeerde geval: het minimum der tegen het feit bedreigde straf, moet twee jaren gevangenis, of een zwaardere straf zijn.

Het Ontwerp Strafwetboek past het personaliteitsprincipe toe, vooreerst in de gevallen waarin ook de vreemdeling per se onder bereik onzer strafwet wordt gebracht, (art. 4 en art. 7, Ontw. later vervallen). Verder kunnen ook de arkelen 6 (Ontwerp, later 7) en 7 (Wetboek), aanleiding geven tot bestraffing van buiten 's lands delinqueerende Nederlanders; deze toch kunnen, als ambtenaren buiten 's lands dienst doende, of als schippers of opvarenden van Nederlandsche schepen, ambtsmisdrijven en scheepvaartdelicten, buiten ons grondgebied plegen. Doch het artikel waar meer speciaal over de toepassing der Nederlandsche wet op den onderdaan buiten 's lands wordt gehandeld, is art. 5. Dit artikel was in het oorspronkelijk ontwerp veel omslachtiger geredigeerd dan in het definitief vastgestelde wetboek. Niet alleen wegens misdrijven tegen of ten nadeele van landgenooten, maar ook wegens een aantal, daar opgesomde delicten, kon de Nederlander hier te lande worden gestraft; hetzij die delicten tegen of ten nadeele van vreemdelingen waren bedreven, hetzij zij, uit hunnen aard, niet tegen een bepaald persoon waren gericht. Het denkbeeld dat de regeering bij deze opsomming leidde was, dat die feiten zwaar genoeg moesten zijn, om door een vreemdeling alhier gepleegd, diens uitlevering te rechtvaardigen.

Overwegend waren de bezwaren, die de Tweede Kamer niet alleen tegen deze regeling, maar tegen het geheele stelsel van internationaal strafrecht, in het Ontwerp gehuldigd, te berde bracht. Dit stelsel kwam haar voor omslachtig en onvolledig, onduidelijk en niet zelden onrechtvaardig te zijn. Behoudens enkele wijzigingen, was zij veel meer geneigd tot het huldigen van het Duitsche stelsel; zij wilde onder anderen den landgenoot alleen straffen voor dezelfde feiten die, ook wanneer ze door een vreemdeling gepleegd worden, onder onze strafwet vallen en verder voor feiten die ook naar de vreemde wet strafbaar zijn; hem te vervolgen voor handelingen, die, op de plaats waar zij gepleegd zijn geoorloofd waren, achtte zij onrechtvaardig.

De regeering gaf gereedelijk toe dat de regeling in het ontwerp omslachtig was; toch vond zij de oplossing in het Verslag voorgesteld, wel wat al te eenvoudig. Er waren delicten die gestraft moesten worden naar de Nederlandsche wet, zonder te letten op de vreemde strafwetgeving; deels, zooals bij het zichzelf of een ander ongeschikt maken voor den Ned. krijgsdienst (art. 206), omdat de vreemde wetgeving zich zulke feiten wel niet zal aantrekken, deels omdat het strafbaar karakter daarvan, niet overal wordt erkend (bigamie), eindelijk omdat zij niet in een bepaald land worden gepleegd, zooals kaapvaart. Tengevolge van dit antwoord der regeering werden deze delicten afzonderlijk genoemd, en het tegenwoordig art. 5 kwam tot stand, dat het personaliteits-principe huldigde voor

a. Misdrijven tegen de veiligheid van den Staat en tegen de Koninklijke waardigheid.

b. Het misdrijf, bedoeld in art. 206.

c. Bigamie.

d. Kaapvaart en deelneming daaraan, als schepeling.

e. Feiten die door de Nederlandsche wet als misdrijf worden beschouwd, en waarop door de wet van het land, waar zij gepleegd zijn straf is gesteld.

De overweging, dat men niet slechts door Naturalisatie, en dus na een mogelijk onderzoek naar iemands antecedenten, maar ook door huwelijk, Nederlander kon worden, leidde tot de slotalinea van het artikel:

„De vervolging kan ook plaats hebben, indien de verdachte „eerst na het begaan van het feit Nederlander wordt"; een alinea die wel wat ver gaat: immers indien de genaturaliseerde, vóór hij Nederlander werd bigamie of kaapvaart heeft gepleegd, dan kan hij daarvoor later bij ons worden terechtgesteld, al hadden die feiten ook, in zijn geboorteland, geen strafbaar karakter.

Bij de behandeling van het Ontwerp in den Raad van State deed zich de kwestie voor, welke personen, bij de toepassing van dit artikel als Nederlanders zouden worden beschouwd. Art. 83 van het Strafwetboek verwijst, voor de definitie van „Nederlander", naar de wet van 28 Juli 1850. Zullen nu Europesche of andere ingezetenen der koloniën die niet vallen onder de bepalingen van genoemde wet, ten opzichte van de toepassing van art. 5, voor vreemdelingen moeten gehouden worden? De regeering in haar Rapport aan den Koning, naar aanleiding van het advies van den Raad, beantwoordde deze vraag ontkennend: art. 83, 2e lid stelt toch met Nederlanders, ten opzichte der strafwet gelijk, degenen wier uitlevering niet kan worden toegestaan; en tot deze kategorie behooren, — art. 22 Wet van 6 April

1875 j° art. 5 1° B. W. — bedoelde ingezetenen der koloniën.

Ten slotte moeten wij nog melding maken van een onderwerp dat in zeer nauw verband staat met kwesties van Internationaal strafrecht; wij bedoelen de erkenning in onze wet van vonnissen door vreemde rechters gewezen. Art. 68 al. 2 van ons nieuw wetboek bepaalt daaromtrent, dat de beschuldigde of beklaagde, op grond van een in den vreemde gewezen vonnis, zich voor onzen rechter zal kunnen beroepen op een exceptio rei judicatae, wanneer hij bij het vreemde vonnis is vrijgesproken of ontslagen van rechtsvervolging. Is hij door den buitenlandschen rechter veroordeeld, dan is de vervolging hier te lande voor hetzelfde feit alleen uitgesloten, ingeval hij de straf geheel heeft ondergaan, of deze verjaard, of door gratie kwijt gescholden is. Deze bepaling is zoo ruim mogelijk geformuleerd: zelfs dan, wanneer de Nederlander, in het buitenland, een misdrijf heeft gepleegd tegen onzen Staat, waardoor hij zijn bizonderen plicht als onderdaan schendt, is zijn vervolging hier te lande uitgesloten, ingeval hij, in het vreemde land gestraft, of gegratieerd mocht zijn; ofschoon de vreemde rechter een dergelijke handeling uit een geheel ander oogpunt zal beschouwen, dan de onze, en op de verzwarende omstandigheid, dat de dader onze onderdaan was, niet zal kunnen acht geven. En ook wanneer de strafbare handeling op ons territoir is gepleegd, en de dader in het buitenland gestraft, krachtens bepalingen in de vreemde wet, analoog met onze artt. 4 tot 7, zal hij zich tegenover onzen, territoriaal-competenten, rechter, op een exceptie van gewijsde kunnen beroepen; de heer v. d. Werk merkte, zeker niet zonder grond, bij de beraadslagingen in de Tweede Kamer op, dat, indien men al ingeval van ver-

oordeeling in den vreemde, uit „beleefdheid" tegenover den vreemden Staat zulk een exceptie kon aannemen, het toch wel wat te ver ging om, ook ingeval van vrijspraak of ontslag van rechtsvervolging — ingeval b. v. de internationale bepalingen van het vreemde wetboek onvolledig zijn — dezelfde kracht aan het buitenlandsche vonnis toe te kennen. [1])

Wanneer wij de bepalingen der verschillende wetgevingen, waarvan wij in het voorafgaande een overzicht trachtten te geven, vergelijken met de conclusiën, waartoe theoretische beschouwingen over de competentie der strafwet leiden, dan ontdekken wij op deze punten groote afwijkingen tusschen de leer en het positieve recht. De theorie leert het zuivere territorialiteits-principe, door uitgebreide uitlevering uitvoerbaar gemaakt en aangevuld, als het eenig juiste en billijke stelsel kennen. De wetgevingen daarentegen zoeken de rechtszekerheid te bevorderen door hare heerschappij ver buiten de territoriale grenzen uit te strekken.

De abstrakte wetenschap heeft, zooals o. a. door Prof. HORNUNG in de zitting van 1879 van het Institut de droit International werd geconstateerd, in de laatste jaren een neiging om de toepasselijkheid der strafwet tot het grondgebied te beperken, het positieve recht erkent meer en meer het Real- en Personaliteits-principe. De nieuwste wetboeken gaan daarin het verst: ook ons strafwetboek huldigt in sterke mate het laatstgenoemd beginsel. En daar dit, zooals wij boven zagen, niet altijd vol te houden is in de praktijk, vervalt het daarbij in onvermijdelijke inconsequenties. Zoo straft het den Neder-

---

[1]) Beraadslagingen Tweede Kamer ad art. 68.

lander alleen voor buiten 's lands gepleegde misdrijven, niet voor overtredingen. Zoo maakt het, in art. 5 2°, de strafbaarheid van den onderdaan afhankelijk van de bepalingen der vreemde wet. Zoo eindelijk, erkent het, in art. 68, de kracht van het in den vreemde gewezen, en geëxecuteerde vonnis: alle bepalingen die door de billijkheid geboden worden, maar met het personaliteitsbeginsel moeielijk te rijmen zijn.

Intusschen, het is niet moeielijk de oorzaken te vinden van dezen strijd tusschen de leer en de wet.

Terwijl aan den eenen kant het internationaal verkeer dagelijks toeneemt, houdt andererzijds de internationale medewerking, bij het bestraffen van misdrijven, met die ontwikkeling geen gelijken tred. Uitlevering is vaak nog moeielijk te verkrijgen, en beantwoordt nog niet aan de behoeften; misdrijven tegen de veiligheid, het Staatsgezag of het muntwezen van bevriende Staten, op inlandsch territoir gepleegd, worden in de meeste landen niet, of onvoldoende gestraft.

Van daar dat de wetgevers der verschillende Staten zich genoodzaakt zien, om door middel van objectiviteits- en personaliteits-principe, zooveel mogelijk in die lacunes te voorzien. Vooral het nog algemeen geldend beginsel dat de onderdaan niet mag worden uitgeleverd, staat de toepassing van de juiste leer in dezen krachtig in den weg. De heer v. DE WERK zeide het bij zijn bespreking van art. 68: „Zoolang wij niet mogen uitleveren Nederlanders, wat ik betreur „en waardoor de materie, handelende over misdrijven in het buitenland begaan, zeer zou vereenvoudigd worden, zoolang is het noodig dat wij de „hand houden aan onze bevoegdheid, om Nederlanders die

„in het buitenland misdreven, te straffen"..., en deze woorden werden door den Minister beaamd.

Onderdanen uitleveren aan den territoriaal bevoegden rechter, en politieke delicten bestraffen, op inlandsch grondgebied tegen vreemde Staten bedreven, deze zijn de twee maatregelen die een natuurlijke oplossing der kwesties van internationaal strafrecht zullen moeten voorbereiden. Zoolang die maatregelen niet zijn toegelaten in de wet, zoolang moet men den vreemdeling strafbaar blijven stellen; zoolang ook moet men blijven instemmen met de woorden van Berner:

„Das Personalitätsprinzip, ist ein unentbehrliches, „weil Unterthanen nicht ausgeliefert werden, und doch un„möglich wegen aller im Auslande verübten Verbrechen, „straffrei bleiben können" [1]).

Geplaatst voor het dilemma: toepassing van het personaliteitsprincipe of uitlevering van eigen onderdanen, kunnen wij, om daarin een conclusie te nemen echter niet volstaan met op de bezwaren te wijzen, die aan de eerste der voorgestelde oplossingen verbonden zijn. Wij moeten daarenboven de argumenten nagaan, die vóór en tegen het privilegie der onderdanen kunnen worden aangevoerd, onderzoeken in hoe verre wellicht de afschaffing van het voorrecht, aan eigen staatsburgers in zake uitlevering verleend, nog grooter moeilijkheden zou opleveren, dan die, aan hunne bestraffing in het vaderland verbonden, en uitmaken welke van die beide

[1]) Wirkungskreis blz. 140.

maatregelen, beter de belangen van den verdachte met die der rechtszekerheid kan overeenbrengen.

De kwestie der uitlevering van den eigen onderdaan is door een aantal schrijvers behandeld. Door sommigen met levendige overtuiging verdedigd, wordt de maatregel door anderen met kracht bestreden, soms met een welsprekendheid die aan lyrisme grenst. Drie groepen van argumenten worden door de bestrijders der uitlevering op den voorgrond gesteld. De uitlevering van den onderdaan zou, zeggen zij, niet overeen te brengen zijn met de bescherming dezen verschuldigd, zij zou in strijd zijn met de waardigheid van den vaderlandsche Staat, en veel te veel vertrouwen onderstellen in de onpartijdigheid van den vreemden rechter, en de deugdelijkheid der vreemde wetgevingen.

Hoe zwaar ook de inlandsche onderdaan zich aan de maatschappij moge vergrepen hebben, zijn betrekking tot het vaderland blijft bestaan; overal, ook in het buitenland moet hij zich kunnen beroepen op de bescherming zijner wet; altijd moet hij, als het ware met een „civis Romanus sum!" het voorrecht kunnen inroepen om volgens de vaderlandsche rechtspraak, voor zijn eigen medeburgers terecht te staan. De waarborgen die de constitutie van het vaderland, aan zijn individueele vrijheid schenkt, mogen hem niet worden ontnomen, door een handeling der regeering, zooals toch door uitlevering zou geschieden. En men moet niet meenen dat de nadeelen die hij tengevolge van die uitlevering zou ondervinden, gering zijn; dat hij de voordeelen van de vaderlandsche rechtspraak in het buitenland niet zou missen. Wordt in den vreemde zijn zaak niet geïnstrueerd in een taal die hij niet kent, volgens een straf-

procedure waarvan de gang hem onbekend is? Is het niet zeer moeilijk voor hem, om, ver van zijn vrienden, te midden van vreemden, getuigen te vinden, die zijn vroeger leven kennen, zijn antecedenten kunnen opgeven, of hem een alibi kunnen helpen bewijzen?

Wel zijn de Staten onderling tot medewerking verplicht in het bestraffen van misdrijven; maar de verplichting tot bijstand reikt niet zóó ver, dat men aan de nakoming daarvan zulke ernstige belangen van zijn onderdanen zou mogen opofferen; het denkbeeld, om den onderdaan uit te leveren aan de vreemde justitie, is daarom volgens de bestrijders daarvan, een verloochening van rechtvaardigheid en humaniteit „une idée monstrueuse" in één woord, [1]).

Met dit argument bewijst men te veel: indien het waar is dat onze onderdaan een onvervreemdbaar recht heeft, om naar zijn vaderlandsche wet, voor zijn vaderlandsche rechters te worden terechtgesteld, dan moeten wij datzelfde recht ook toekennen aan onderdanen van andere Staten; wij verliezen dan de bevoegdheid om vreemdelingen die op ons territoir hebben misdreven, naar onze wet te straffen en moeten hen uitleveren aan den Staat, wiens onderdanen zij zijn, een stelling die wel niemand zou willen handhaven, en die in strijd is met het geheele idee der territoriale competentie, met alle beginselen omtrent uitlevering. „Ce serait", zegt BERNARD terecht, „renverser les termes de l'extradition." [2])

---

[1]) De Parieu in de Kamer bij de discussie van het Fransche ontwerp 1866.

[2]) Traité de l'Extradition II. blz. 109.

En evenals geen Staat er in zou toestemmen, af te zien van de vervolging van misdrijven op zijn territoir gepleegd, ten behoeve van het vaderland van den verdachte, zoo zal ook omgekeerd geen regeering uitlevering eischen van hare onderdanen die op vreemd grondgebied hebben gedelinqueerd, wanneer dezen, op den locus delicti gearresteerd, vóór den territoriaal bevoegden rechter zullen gebracht worden. Niemand betwijfelt dat de vreemdeling, op het vreemde territoir gevat, zich aan de vreemde wet en de vreemde rechtspraak moet onderwerpen. Toch zouden de tegenstanders der uitlevering van den onderdaan, wilden zij consequent zijn, ook in dit geval de interventie van den vaderlandschen Staat moeten verlangen; immers indien uit de verplichting van den Staat om zijn onderdanen te beschermen, voor dezen een onvervreemdbaar recht voortvloeit, om zich op hunne nationale wet en rechtspraak te beroepen, dan moet dit recht in het gestelde geval even goed bestaan: hunne vlucht naar het vaderland alleen, kan toch geen verandering brengen in hun rechtstoestand, hun het genot van een privilegie verschaffen.

Doch het geheele argument berust, meenen wij op een verkeerde opvatting van den beschermingsplicht van den Staat jegens zijn onderdanen; te waken tegen willekeur of onrecht dezen in den vreemde aangedaan, dáárin bestaat die plicht: niet in het toepassen der vaderlandsche wet op den inlander, waar en tegen wien hij ook hebbe misdreven. En is eenmaal de onderdaan, door uitlevering of arrestatie in handen der vreemde justitie gekomen, dan worde ook de vreemde wet op hem toegepast; slechts van verre behooren de autoriteiten het proces gade te slaan, om te kunnen tus-

schenbeide treden, indien soms de vreemde rechter partijdig of willekeurig tegen den verdachte mocht te werk gaan.

Nauw verwant met het boven besproken argument der tegenstanders van uitlevering, is het gevoelen van hen, die zich tegen dien maatregel verklaren, op grond dat er tusschen onderdaan en vaderland een zekere onverbreekbare band bestaat, die niet slechts zijn overlevering aan vreemden maar zelfs zijn verwijdering over de grenzen moet beletten. Zoo zegt von Bar [1]: de onderdaan heeft een recht van verblijf op den vaderlandschen bodem; hij kan wel dáár gestraft, niet van daar verwijderd worden, noch door uitzetting, noch door uitlevering. Zoo erkent Berner tusschen het Vaderland en den Burger een natuurlijk verband als hij inboorling is, een ethische en juridische betrekking, zoo hij slechts genaturaliseerd mocht zijn, en meent, dat hij, op dien grond, aan geen andere dan de inlandsche wet mag worden onderworpen.

Ja, enkele auteurs worden, bij de gedachte aan die enge betrekking tot geestdrift opgevoerd, en vergelijken den Staat die zijn burgers uitlevert aan den vreemdeling, met een ontaarde moeder, die hare zonen overlevert aan den beul.

Dat er tusschen den Staat en zijn blijvende onderdanen een bepaalde, enge betrekking bestaat, wie zal het ontkennen? Dat op grond van die betrekking de onderdaan niet kan worden uitgezet, is waar; maar daaruit de gevolgtrekking af te leiden dat deze een onvervreemdbaar recht van

---

[1]) Intern. Privat u Strafrecht blz. 600 en 601, bij Taunay, Uitleveringstraktaten, enz.

verblijf op den vaderlandschen bodem zou hebben; dat ook zijn uitlevering niet kan worden toegestaan, is, gelooven wij, niet juist. Uitlevering en uitzetting zijn twee maatregelen die geenszins op ééne lijn behooren gesteld te worden. De eerste is, voor een deel althans, een daad van jurisdictie: zij geschiedt door tusschenkomst der rechterlijke macht, wegens bepaalde, door den uit te leveren persoon gepleegde feiten: zij maakt een deel uit van de vervolging, zij is een aanvulling van het recht van den Staat om te straffen; zij werkt repressief, niet preventief, en vindt haren grond evenzeer in het recht als in de utiliteit. De laatste daarentegen is een zuiver administratieve maatregel; zij wordt toegepast, niet om de bestraffing van misdrijven te bevorderen, maar slechts om mogelijke gevaren of nadeelen van de inlandsche samenleving af te wenden, op personen wien geen feiten worden ten laste gelegd, maar van welke men slechts overlast te duchten heeft voor het vervolg. Terecht wordt dus de inlandsche onderdaan niet aan uitzetting onderworpen; doch dit is geen reden om hem ook vrij te stellen van uitlevering. En wat betreft de oratorische zinsneden waarmede de betrekking tusschen vaderland en onderdaan door sommige auteurs wordt afgemaald, daarop zijn ten volle van toepassing de woorden van CORNEWALL LEWIS: „Such declamatory „reasons as these raise a presumption that the writer was „unable to adduce arguments founded on political utility".

FAUSTIN HÉLIE, BERNER, LE SELLYER, achten verder de uitlevering van den onderdaan in strijd met de waardigheid van den Vaderlandschen Staat, en zien in dien maatregel een inbreuk op de nationale Soevereiniteit.

Het is moeielijk aan dit argument veel beslissende kracht

toe te kennen. Immers het Vaderland wordt niet gedwongen tot uitlevering van zijn onderdaan; zijn zelfstandigheid, de vrijheid van zijn beslissing wordt niet verkort. Bestaat er, tusschen den aanvragenden en den aangezochten Staat een traktaat, dat de uitlevering van den onderdaan veroorlooft, dan wordt eenvoudig een vrijwillig gesloten overeenkomst nageleefd. Ontbreekt er zoodanige overeenkomst, dan wordt, ingeval de uitlevering wordt toegestaan, slechts een verzoek ingewilligd: men bewijst den vreemden Staat vrijwillig een dienst, men wordt niet, zijns ondanks tot het nemen van dien maatregel genoodzaakt. In geen geval heeft een regelmatige uitlevering plaats, zonder dat er waarborgen, eenerzijds gevraagd, andererzijds gegeven worden; de inlandsche justitie wordt niet verlaagd tot een instrument van de vreemde: zij verleent aan de laatste hare hulp vrijwillig, na voorafgaand eigen onderzoek. Was eenmaal die uitlevering van den onderdaan algemeen in het volkenrecht erkend, dan zouden alle staten, wederkeerig tot dien maatregel bereid zijn: en wanneer dan groote en kleine, machtige en zwakke staten, elkander hunne burgers overleverden ter bestraffing, dan zou er van geen pressie eenerzijds, van geen toegeven andererzijds, van geen inbreuk op de Soevereiniteit of de nationale waardigheid sprake kunnen zijn. Engeland, Amerika, zien geen bezwaar in de uitlevering hunner onderdanen, ook dan niet, wanneer zij niet kunnen rekenen op reciprociteit; en die Staten zal men toch wel niet verdenken van gebrek aan gevoel van eigenwaarde!

Het zwaartepunt der oppositie tegen den maatregel in kwestie ligt echter in een zeker gevoel van wantrouwen in de vreemde justitie en de vreemde wet. Niet alleen vreest

men dat de rechter in het vreemde land zich niet zal kunnen verheffen boven een zeker gevoel van antipathie tegenover den vreemdeling; dat hij niet zal kunnen ontsnappen aan den invloed van politieke gebeurtenissen van het oogenblik, die wellicht zijn vaderland in conflict brengen met dat van den verdachte, over wien hij zal hebben te oordeelen; dat hij, wanneer een landgenoot en een vreemdeling als medebeschuldigden voor zijn rechterstoel verschijnen, bezwijken zal voor de verleiding om de schuld zooveel mogelijk van de schouders van den eerste te nemen, om den laatste daarmede te bezwaren; men vreest ook voor afwijkingen in de verschillende wetgevingen, voor ongelijkheid in de mate der gestelde straffen, voor verschilpunten in de stelsels van procedure, die in de onderscheidene landen gelden.

En niet slechts bij de schrijvers, ook in de verdragen ontdekt men hier en daar de sporen van dit gevoel van wantrouwen; zoo bepaalt b. v. art. 12 van het Fransch-Beiersch uitleveringstraktaat, dat partijen niet verplicht zullen zijn elkander, door rogatoire Commissien, bewijsmateriaal te verschaffen, tegen een onderdaan van den eenen Staat, die in den andere wordt vervolgd [1].

Het valt inderdaad niet te ontkennen, dat de wetgevingen van twee Staten, zoowel op het punt van strafrechtsprocedure, als in de mate en den aard der straf, die op de misdrijven is gesteld, wel nooit geheel zullen overeenstemmen; doch wanneer die Staten ongeveer op denzelfden trap van ontwikkeling staan, zullen zeker die afwijkingen niet zoo

---

[1]) Louis Renauld, l'Extrad. en Angleterre.

ontzettend groot zijn, dat zij een weigering van uitlevering zouden kunnen motiveeren; in Europa althans openbaart zich in den laatsten tijd veeleer een neiging, om in hoofdzaak dezelfde principes in dezen overal te huldigen. Lijfstraffen treden meer en meer op den achtergrond, om plaats te maken voor vrijheids- en vermogensstraffen; overal bijna is het proces door middel van het O. M. met openbaar en mondeling debat, het geheime, inquisitoire proces komen vervangen. En met Staten, waar zulks het geval niet mocht zijn, sluit men in het geheel geen uitleveringstraktaten. Waar nog een wijze van instructie wordt gevolgd, die voor den beschuldigde geen waarborgen oplevert; waar nog de verdachte beschouwd wordt als een voorwerp van onderzoek, niet als partij in een rechtsgeding; waar nog barbaarsche en onmenschelijke straffen worden toegepast, daar kan men geen uitlevering eischen van andere Staten. Aan zulk een Staat een misdadiger uit te leveren, hetzij hij dan vreemdeling of onderdaan is, ware onrecht; vooral wanneer, zooals vaak het geval zal zijn, de vluchteling geen onderdaan van den aanvragenden Staat, maar van een derde is.

Doch behoudens dit geval, zijn afwijkingen in het stelsel van strafrechtspleging geen grond om de uitlevering, ook van een onderdaan, te weren. Door zich schuldig te maken aan een delict op vreemd territoir, heeft hij zich blootgesteld aan al de gestrengheid der vreemde wet: is de straf die zij hem oplegt, zwaarder dan die welke zijn vaderlandsche strafwet op hetzelfde feit stelt; is de wijze van procedeeren voor hem in het vreemde land bezwarender, welnu hij heeft zich niet te beklagen: habet quod sibi imputet! Wantrouwt men de vreemde wet, dan levere men *niemand* uit; ziet men

geen bezwaar in de uitlevering van den vreemdeling, dan moet men ook den onderdaan aan dien maatregel onderwerpen.

En wat betreft de vrees voor partijdigheid van den vreemden rechter, ligt daarin niet een beleediging van de buitenlandsche justitie? En is, ook bij eigen bestraffing van den onderdaan, die in den vreemde, tegen een vreemdeling heeft misdreven, dezelfde partijdigheid, zoo ooit, niet evengoed te vreezen.?

Bij den vreemden rechter ducht men vooringenomenheid tegen den beschuldigde, wanneer nationale haat of politiek op zijn oordeel invloed kunnen uitoefenen; moet men dan bij de vaderlandsche magistratuur niet evengoed partijdigheid verwachten, in het voordeel van den landgenoot, die in den vreemde, tegen een wellicht gehaten vreemdeling een misdaad heeft begaan? Doch wij gelooven, dat in beide gevallen die vrees ongegrond zou zijn; wij vertrouwen dat, in het algemeen, de rechter een te hooge opvatting van zijn taak, een te ernstig besef zijner verantwoordelijkheid heeft, om zich door persoonlijke gevoelens, door nationale antipathien, tot een onrechtvaardig oordeel te laten verleiden; wij meenen dat veeleer elke rechter, geroepen tot oordeelen over een vreemdeling, iets zal ondervinden van het gevoel, dat in de volgende woorden van den Franschen Advokaat-Generaal Maréchal ligt uitgedrukt:

„Un savant magistrat n'a pas craint de proclamer que la qualité d'étranger était une circonstance atténuante et du délit et de la peine; que le juge devait être en quelque sorte le protecteur de celui qui, séparé de ses compatriotes, isolé sur une terre étrangère dont souvent il ignore la langue,

est abandonné à toutes les séductions qui peuvent le perdre [1]."

Een niet minder geliefkoosd argument tegen de uitlevering van den onderdaan, is het beroep op den Staatsrechtelijken regel dat niemand tegen zijn wil mag worden afgetrokken van zijn natuurlijken rechter.

Men kan aan dezen stelregel twee beteekenissen hechten. Verstaat men door „natuurlijken rechter" den door het positieve recht, door de wet tot oordeelen geroepene, dan is dit argument niets dan een petitio principii. Immers naarmate de inlandsche wetgeving het zuiver territoriale, of wel het personeele stelsel huldigt, zal de vreemde of de inlandsche rechter de „natuurlijke" zijn, om over misdrijven van den onderdaan in het buitenland te oordeelen. En indien eenmaal de wetgever overtuigd is dat het territorialiteitsprincipe, met uitlevering van den onderdaan, de beste oplossing der kwestie geeft, dan belet niets hem om die uitlevering in de wetgeving te sanctionneeren, en zoodoende den buitenlandschen rechter, in dezen zin tot den „natuurlijken" te verklaren.

Maar men kan ook, door de uitdrukking, „de natuurlijke rechter," in het algemeen op te vatten, afgezien van het positieve recht, daaronder verstaan den rechter, die uit den aard der zaak het best tot oordeelen bevoegd, en het gemakkelijkst in staat is, een juist inzicht in de zaak te verwerven. En dan is het beroep op dezen stelregel veeleer een argument in het voordeel van de uitlevering der onderdanen.

Immers, veel beter dan de justitie van het vaderland, is die van den locus delicti in staat om zich op de hoogte te

---

[1]) BERNARD II. p. 116,

stellen van alle omstandigheden van het feit. Reeds toen wij, boven, het personaliteits- en territorialiteitsprincipe met elkander vergeleken, hebben wij gezien dat èn voor de verdediging, èn voor de beschuldiging, de terechtstelling van den verdachte, op de plaats waar het feit is gepleegd, groote voordeelen oplevert; dat daar alleen een volledig getuigenverhoor, door onderlinge confrontatie en „cross-examination" betrouwbaar gemaakt, kan plaats hebben; dat daar alleen den rechter alle middelen ten dienste staan, om volkomen achter de objectieve waarheid te komen; dat eindelijk daar alleen de straf haren heilzamen invloed kan uitoefenen op het publiek, door herstel van het geschokte rechtsbewustzijn, door afschrikking van anderen, door wederopwekking van het gevoel van veiligheid, en vertrouwen in de justitie, dat vooral bij zware misdaden, niet zelden gevoelige stoornis ondervindt. En hiermede is tevens het bezwaar weêrlegd van hen, die de uitlevering van den onderdaan onnoodig achten, omdat het vaderland hem zelf kan straffen; wij zagen boven dat deze eigen bestraffing noch theoretisch, noch praktisch wenschelijk is; dat zij slechts in de wetgevingen kan worden toegelaten als een noodzakelijk kwaad, gevolg van de niet-uitlevering der onderdanen; dat men wel de personeele competentie kan verdedigen door zich te beroepen op deze uitzondering in het uitleveringsrecht, niet echter de uitzondering door een beroep op de personeele competentie.

„If it be said," zegt WHARTON [1]), „that by going to another land to commit the crime, he subjects himself volun-

---

[1]) Private International Law. 2nd. Ed. blz. 789, noot.

tarily to the jurisdiction of such land, the answer is that this begs the question, for the question at issue is, whether the defendant committed the crime at all." — Dit argument van den Amerikaanschen schrijver zou in de eerste plaats alleen van toepassing kunnen zijn in geval de uitlevering wordt gevraagd van verdachte, niet van reeds veroordeelde vluchtelingen; in dit laatste geval toch is er reeds een vonnis gewezen, en is de kwestie derhalve niet meer „at issue." Maar bovendien komt ons de præmisse van den schrijver niet geheel juist voor: niet omdat hij zich naar het buitenland heeft begeven om daar een misdrijf te begaan, wordt de inlandsche onderdaan onderworpen aan de vreemde wet; maar omdat hij zich op het oogenblik dat de misdaad gepleegd werd, in het vreemde land bevond, en er termen zijn om hem van schuld te verdenken.

Ware het anders, dan zou immers niet alleen de uitlevering van eigen onderdanen, maar ook van verdachten, onderdanen van derde Staten, op een toekomstig vonnis præjudicieeren. Immers ook dezen worden alleen dáárom uitgeleverd en aan de vreemde rechtspraak onderworpen, omdat zij, tegenwoordig op den locus delicti tijdens het plegen van het feit, vermoed worden daders van dat feit te zijn.

Evenmin kunnen wij ons vereenigen met het gevoelen van den Hoogleeraar Mr. Asser, die in de zitting 1879 van het Institut de Droit International, de uitlevering van eigen onderdanen, behalve misschien voor zeer zware misdrijven, bestreed, op grond dat uitlevering in het algemeen, slechts een subsidiair middel van vervolging en executie kon zijn. Reeds in onze Inleiding voerden wij de gronden aan,

waarom wij, in den tegenwoordigen tijd, deze rechtsinstelling niet meer als een subsidiairen en buitengewonen maatregel, doch als een normaal en noodzakelijk hulpmiddel der justitie meenden te moeten beschouwen.

Naast hen die de uitlevering van den onderdaan absoluut afkeuren, staan anderen, die daaromtrent restricties en onderscheidingen wenschen te maken.

Zoo zou de heer TAUNAY [1]) de uitlevering van den onderdaan voor commuine delicten willen weigeren, haar toestaan daarentegen voor misdrijven onmiddelijk gericht tegen den aanvragenden Staat, diens veiligheid, staatsregeling of crediet; en dat op grond van de overweging dat bij de laatstbedoelde delicten, de vaderlandsche rechter zich nooit op een juist standpunt zal kunnen stellen, maar steeds te licht zal oordeelen over feiten die alleen het bizonder belang van den vreemden Staat raken. Doch daar staat, o. i. tegenover, dat, terwijl de inlandsche rechter al spoedig geneigd zou zijn, te zacht te oordeelen, men van den rechter in den onmiddelijk gelaedeerden Staat, en van de strafwet aldaar, om dezelfde redenen, een te groote strengheid kan verwachten. En bovendien zou men langs dien weg er toe moeten komen om den onderdaan ook voor zuiver politieke delicten uit te leveren, delicten waarvoor men, in het algemeen, zelfs uitlevering van den vreemdeling, terecht nimmer toestaat. Wel verre van dus met den heer TAUNAY te willen medegaan zouden wij integendeel eerder geneigd zijn, om bij de uitlevering

---

[1]) Uitleveringstraktaten in verband met vreemdelingenwet enz. Akad. proefschrift.

van den onderdaan juist voor deze feiten, die onmiddelijk tegen een vreemden Staat zijn gericht, een uitzondering in zijn voordeel te behouden.

De heer ADOLPHE PRINS, [1]) maakt een andere onderscheiding: hij wil in geen geval den inlander uitleveren wegens misdrijven, die in het vreemde land wèl, in het vaderland daarentegen niet strafbaar zijn, op grond dat de vaderlandsche wet den burger het strafbaar karakter dier handelingen niet heeft geleerd. Vóór deze onderscheiding, die trouwens vrij algemeen wordt aangenomen, bij uitlevering ook van vreemdelingen, is zeer zeker te zeggen, dat de inlandsche Staat moeielijk kan medewerken tot de bestraffing van handelingen, die in zijn eigen oog geen strafbaar onrecht zijn; doch daar staat tegenover dat het niet altijd deze overweging alleen is, die den inlandschen wetgever genoopt heeft, om bedoelde delicten niet in het strafwetboek op te nemen; verschillen in maatschappelijke toestanden, of in de geografische gesteldheid van den bodem zelfs, kunnen daartoe hebben geleid; en dan vervalt de grond dien men voor de onderscheiding kan aanvoeren. Zoo zal b. v. het strafwetboek van Denemarken vermoedelijk wel niet in mijndelicten, dat van Zwitserland wel niet in scheepvaartmisdrijven voorzien. Kan dat een reden zijn om een Deen die in België een der eerstgenoemde, of een Zwitser die in Nederland een der laatstbedoelde delicten heeft gepleegd, straffeloos te laten?

Dat hunne nationale strafwet hun die misdadige hande-

---

[1]) De quelques idées modernes en matière d'Extradition — Revue de Droit International 1879.

lingen niet als zoodanig heeft leeren kennen, is daarvoor geen genoegzame grond: want een strafwetboek heeft niet in de eerste plaats de morele opvoeding van het volk ten doel; en al ware dit zoo, dan had toch de inlandsche onderdaan die „kennis des goeds en des kwaads", moeten putten, niet uit de vaderlandsche, maar uit de vreemde wetgeving, onder welker ressort hij verkeerde.

Een derde onderscheiding wordt door HOLZENDORFF gemaakt; deze verklaart zich in het algemeen vóór uitlevering van den onderdaan, doch wil deze niet toelaten wanneer de uit te leveren persoon zich tegen dien maatregel verzet, op grond dat de vreemde strafwet hem in ongunstiger positie stelt. [1])

In één der jongere wetgevingen, het strafwetboek voor het Kanton Basel-stadt, werd deze onderscheiding overgenomen. Paragraaf 4, van dit wetboek bevat de volgende bepaling:

„Kantonsbürger dürfen an einen auszerschweizerischen „Staat nur mit ihrer Einwilligung ausgeliefert werden."

En ook in het traktatenrecht komt deze restrictie voor bij art. 10 van het uitleverings-traktaat Buenos-Ayres-Montévideo, hetwelk bepaalt, dat partijen niet tot uitlevering van hun eigen burger verplicht zullen zijn, ingeval deze zich tegen die uitlevering verzet, tevens zich verbindende (en s'engageant) om zich aan de inlandsche rechtbanken, ten opzichte van het hem ten laste gelegde feit, te zullen onderwerpen. [2])

Ofschoon wel iets pleit voor het denkbeeld, dat tot het maken dezer onderscheiding geleid heeft — vrijwaring van

---

[1]) H. die Auslieferung und das Asylrecht.

[2]) BILLOT, Traité de l'Extradition p. 74.

den uit te leveren onderdaan voor de nadeelen, die uit de toepassing der vreemde wet voor hem zouden kunnen voortvloeien — schijnt het vreemd de beslissing daarover, niet aan de autoriteiten van het vaderland, maar aan den verdachte zelf, te laten; en daardoor aan zijn persoonlijke smaken en sympathien de keus te veroorloven omtrent den rechter voor wien, en de wet, volgens welke hij wenscht terecht gesteld te worden; het komt ons voor, dat, hoe humaan men ook tegenover beklaagden wille te werk gaan, deze hoffelijkheid en voorkomendheid jegens hen, wel iets naar overdrijving gelijkt. Vooral de termen van het aangehaald Z. Amerikaansch traktaat komen ons vreemd voor: mits hij zich verbinde om zich aan de vaderlandsche rechters, ter zake van het geïncrmineerde feit te „onderwerpen." Men kan niet recht inzien, wat, naar de bedoeling der opstellers van het traktaat, het openbaar Ministerie zou behooren te doen, wanneer eens de verdachte een middenweg koos, en verklaarde liefst aan geene rechtbank, hetzij vaderlandsche of vreemde, onderworpen te worden; en hoe kan er sprake zijn van een verbindtenis, bij iemand dien men geheel in zijn macht heeft?

Bij de discussie der voornaamste argumenten, door de tegenstanders der uitlevering van onderdanen aangevoerd; bij de beschouwing der verschillende stelsels van internationaal strafrecht, voornameiijk bij het onderzoek naar de wenschelijkheid van een personeel werkende strafwet, hebben wij reeds de gelegenheid gehad de gronden aan te voeren, die de uitlevering van den eigen onderdaan, naar onze mening wenschelijk maken; slechts op één der praktische voordeelen, die de algemeene toepassing van dien maatregel zou

opleveren, willen wij nog afzonderlijk wijzen. Terwijl het bewijs van schuld in het vaderland van den verdachte, ver van de plaats waar het feit is voorgevallen moeielijk en dikwijls onmogelijk zal zijn, levert de behandeling op den locus delicti, die alleen door uitlevering mogelijk is, alle vereischte waarborgen op, voor een juist en goed gemotiveerd vonnis. Levert men niet uit, en stelt men den beschuldigde in zijn vaderland terecht, men zal niet in de gelegenheid zijn alle getuigen te hooren; groote kosten en moeite zullen moeten worden aangewend om de getuigen op te sporen en over te dagen; weigeren zij te verschijnen, men heeft, tegen die vreemden, in hun land, geen dwangmiddel; verzoekt men de vreemde justitie hen te hooren, bij letteren requisitoriaal, dan heeft men, op de openbare terechtzitting, slechts geschreven stukken, geen oraal debat; al die fijne schakeeringen in de wijze waarop een getuige zijn verklaring aflegt, zijn houding, zijn stem, zijn beslistheid of zijn aarzeling, zijn antwoorden op tegenwerpingen, door de wederpartij gedaan, ontsnappen aan des rechters aandacht: incidenten, in den loop van het verhoor voorkomende, die zoo vaak een nieuw licht op de zaak kunnen werpen, zijn nu onmogeiijk: de instructie moet de punten doen kennen, waarover de vreemde rechter de vreemde getuigen zal hebben te ondervragen; de antwoorden op die bepaalde vraagpunten gegeven, maar ook niets meer dan dat, zal men door rogatoire Commissien kunnen krijgen: zoo verliest de openbare terechtzitting geheel hare waarde en in plaats van een mondeling debat, krijgt men, feitelijk, de schriftelijke procedure.

En dan veronderstellen wij nog, dat de rechters op den locus delicti geheel bereid zijn, aan hunne collega's buiten

's lands, alle vereischte mededeelingen te doen; gesteld echter dat de vreemde regeering, gebelgd over de weigering van uitlevering door den inlandschen Staat, allerlei moeielijkheden in den weg legt aan de inlandsche justitie; traag blijft in het opsporen der getuigen, nalatig en zorgeloos in het beantwoorden der rogatoire commissien?

Geen wonder dat, bij zoo weinig krachtige gronden tegen, bij zoo vele argumenten voor de uitlevering van den onderdaan, de meeste latere autoriteiten zich vóór dien maatregel verklaren. Het Institut de Droit International, zeker wel het meest bevoegde lichaam om over dergelijke kwesties te oordeelen, beveelt dien maatregel in de laatste jaren met nadruk aan; in de zitting van 1879 te Brussel, eindigde de heer CH. BROCHER een Rapport over de uitleveringsvraagstukken onder anderen met de volgende stelling:

„Il n'y a rien dans la nature des choses, qui s'oppose d'une manière absolue, à ce qu'un Etat livre son propre ressortissant, à l'action d'une justice étrangère...." en verder, sprekende over de personele werking der strafwet, zegt de Rapporteur:

„Il ne faut pas oublier toutefois que ce n'est là qu'un palliatif insuffisant, et qu'il faut s'efforcer d'entrer dans la voie normale dès qu'on peut avoir une confiance suffisante dans les institutions respectives."

En onder de bekende stellingen van de zitting te Oxford, treffen wij de volgende aan:

6°. „Entre pays dont la législation Criminelle reposerait sur des bases analogues, et qui auraient confiance mutuelle dans leurs institutions judiciaires, l'extradition des nationaux serait un moyen d'assurer la bonne admi-

nistration de la justice pénale, parcequ'on doit considérer comme désirable, que la juridictiction du forum delicti commissi soit, autant que possible, appelée à juger."

Niet slechts in geleerde genootschappen, die, uit den aard der zaak de kwestie meer uit een theoretisch oogpunt beschouwen, ook in wetgevende lichamen, in enquête-Commissien, wier conclusien bestemd zijn over te gaan in de wet, en in de praktijk te werken, merken wij dezelfde strekking op. De Commissie, in 1878 door het Britsche Gouvernement in het leven geroepen, om een nieuwe wet op de uitlevering voor te bereiden, laat zich op de volgende wijze hierover uit:

„On the whole, the Commission unanimously were of opinion, that it is inexpedient that the State should make any distinction in this respect between its own subjects and foreigners; and stipulations to the contrary should be omitted from all treaties [1]." Krachtiger en meer absoluut kan het denkbeeld wel niet worden geformuleerd.

Evenals in Engeland, deden zich ook in Frankrijk, en zelfs bij ons, stemmen hooren in de wetgevende vergadering, om de uitlevering van eigen onderdanen te verdedigen. Jules Favre zag daarin de oplossing van den alouden strijd over den omvang van de werking der strafwet, toen bij de discussie van het wetsontwerp van 1866, de strijd liep over de wenschelijkheid van territoriale of personeele competentie [2].

---

[1]) Wharton, private Internat. Law. p. 738, noot.

[2]) Moniteur 31 Mei 1866.

En toen, bij de discussie van art. 68 van ons Strafwetboek, de heer VAN DE WERK het betreurde dat in ons land de onderdaan niet aan uitlevering kon worden onderworpen, antwoordde de Minister MODDERMAN:

„De heer VAN DE WERK ving aan met de zeer juiste opmerking, dat het beter zou zijn als alle beschaafde natien tot beginsel aannamen, altijd de berechting te doen plaats grijpen voor het forum delicti commissi. Dat ben ik volkomen met hem eens. Maar om dat beginsel te kunnen toepassen moet men ook landgenooten uitleveren; om dit laatste te kunnen doen moet de Grondwet herzien worden; en wij spreken nu niet over de Grondwet, maar over het Ontwerp Strafwetboek [1])."

Ook onder de auteurs zouden wij er velen kunnen aanhalen, die dit gevoelen deelen. CORNEWALL LEWIS en CLARKE in Engeland, CALVO, BONAFOS, BILLOT en BERNARD in Frankrijk verklaren zich allen vóór de uitlevering van den landgenoot. Wij zullen van al die schrijvers geen citaten te berde brengen; alleen willen wij hier nog de woorden mededeelen van BILLOT, wiens Traité de l'Extradition, klassieke waarde heeft verkregen:

„Ni la protection qui leur (aux nationaux) est due par leur „gouvernement, ni le droit public ne sont contraires à cette „théorie qui est conforme aux régles de la compétence et „aux intérêts de la justice répressive.... Il est donc permis „de croire, qu'avec les progrès continus des relations inter-

[1]) Zie discussie ad. art. 68 in fine.

„nationales, le coupable, ne pouvant plus s'abriter derrière „sa nationalité, sera jugé dur les lieux mêmes de son crime „et puni par la loi même qu'il aura violée" [1]).

Onnoodig is het bijna, na al het voorafgaande nog de slotsom waartoe wij zouden willen geraken uitdrukkelijk te formuleeren: huldiging in de wetgevingen der verschillende Staten van een streng, en bijna uitsluitend territoriaal stelsel; uitlevering van den onderdaan, overal waar dit geschieden kan zonder den uitgeleverde, bij zijne terechtstelling in het buitenland, bloot te stellen aan een strafbepaling die de vereischte waarborgen voor een rechtvaardig oordeel mist, zonder hem te onderwerpen aan een barbaarsch en onmenschelijk strafstelsel; beperking eindelijk van de personeele werking der strafwet, tot een geheel subsidiaire competentie, bestemd om alleen dan in werking te treden, wanneer overwegende bezwaren de uitlevering van den onderdaan in den weg zouden staan.

Deze laatste restrictie is noodzakelijk, hoe sterk een voorstander men ook moge zijn van de uitlevering van landgenooten, hoe groote bezwaren men ook moge zien in hunne bestraffing naar de vaderlandsche wet, voor feiten buiten 's lands gepleegd. Want men kan zich gevallen voorstellen, waarin de uitlevering van den onderdaan onmogelijk, of niet doeltreffend zou zijn. Onmogelijk, wanneer de strafwetgeving in den aanvragenden staat nog op zoo lagen trap van ontwikkeling verkeert, dat men elke uitlevering, en dus nog veel meer, die van een landgenoot, zou moeten afwijzen;

---

[1]) Traité de l' Extraditon p. 70.

onmogelijk ook, wanneer het land, waar het misdrijf is gepleegd, de uitlevering niet aanvraagt, of zelfs die weigert, wanneer zij mocht worden aangeboden. Ondoeltreffend wanneer het delict, door den onderdaan buiten 's lands gepleegd, onmiddelijk gericht was tegen den inlandschen Staat, diens veiligheid of Staatsregeling. Ten opzichte van zulke misdrijven toch zijn twee dingen mogelijk: of de vreemde Staat, waar zij gepleegd zijn, stelt daarop geen straf; in dat geval kan er van uitlevering aan dien staat geen sprake zijn; of hij straft ze, maar dan, als misdrijven gericht tegen een bevrienden Staat, zonder acht te slaan op de bizondere qualiteit van den dader, als onderdaan van het land, tegen hetwelk zijn daad was gericht, en dus, te zacht. Deze laatste onderscheiding kan alleen door den inlandschen rechter worden in acht genomen; op deze, zeer ernstige, verzwarende omstandigheid, kan alleen de inlandsche justitie letten. Daarom moet men, wij zagen het reeds bij de bespreking van het personaliteitsprincipe, voor dit geval een uitzondering maken op den regel, en niet uitleveren, doch zelf straffen.

In de beide andere gevallen — waarin uitlevering van den onderdaan onmogelijk zou zijn — moet men ook, hoezeer als „pis-aller," zijn toevlucht nemen tot eigen bestraffing, wil men zich niet genoodzaakt zien, den misdadiger, ongestraft, in de inlandsche samenleving toe te laten. Den vreemdeling, dien men in die beide gevallen evenmin zou kunnen uitleveren, zou men, om zich van zijn gevaarlijke tegenwoordigheid te ontslaan, over de grenzen kunnen zetten; maar op den inlander kan die maatregel niet worden toegepast; men is dus wel genoodzaakt hem te straffen.

Doch behoudens deze drie gevallen, is uitlevering van den

onderdaan, de eenige weg, om tegelijkertijd de belangen der maatschappij en die van den beklaagde te verzekeren; geen theoretische overwegingen verzetten zich tegen dien maatregel, geen praktische bezwaren staan daaraan in den weg; de waarborgen daarentegen voor een volledig en grondig onderzoek, voor een juist oordeel van den rechter, worden daardoor talrijker en krachtiger gemaakt.

Intusschen, op het vasteland van Europa, geldt nog algemeen de regel dat de onderdaan niet uitgeleverd kan worden; hier is die regel in de Constitutie gesanctionneerd, ginds nedergelegd in de wet of door het gebruik gehuldigd. En het traktatenrecht, door die bepalingen in de wetgeving gebonden, heeft ook de uitzondering ten voordeele van den inlandschen burger moeten erkennen. Doch bij het opstellen der traktaten heeft men niet zelden getracht die uitzondering zooveel mogelijk te beperken, en gepoogd de categorien van personen, die zich daarop zouden kunnen beroepen, zoo klein mogelijk te maken. Zoo bevatten verscheidene traktaten een nadere clausule, waarbij de uitlevering wordt toegezegd, van hen, die na het plegen van een misdrijf, genaturaliseerd mochten zijn in den aangezochten Staat.

In het traktaat tusschen Engeland en Italie komt die bepaling voor, met deze beperking evenwel, dat indien de genaturaliseerde vijf jaren in den tot uitlevering aangezochten staat heeft gewoond, zijn uitlevering kan worden geweigerd [1]). Een gelijkluidende bepaling komt voor in het traktaat tusschen Italie en Griekenland, terwijl in dat tusschen Engeland

---

[1]) art. 4 traktaat van 5 Febr. 1873. Billot pag. 75.

en Brazilie [1]) en tusschen Frankrijk en Beieren, de uitlevering van den genaturaliseerden misdadiger wordt toegestaan, zonder acht te slaan op den tijd van zijn verblijf op inlandsch grondgebied [2]).

Ofschoon deze beperking der uitzondering ten opzichte van genaturaliseerden, ook in de stellingen van het Institut de Droit International (Oxford 1880) werd opgenomen, voor het geval dat men de uitlevering van onderdanen, in het algemeen, niet wilde toelaten, zou men toch kunnen betwijfelen of zij, van dat standpunt, kan worden verdedigd.

Het is waar, er bestaat verschil tusschen het geval dat iemand, terwijl hij reeds de qualiteit van onderdaan bezit, buiten 's lands een delict pleegt, en het geval dat iemand, na zulk een strafbare handeling verricht te hebben, die hoedanigheid verwerft.

Doch om een uitleverings-aanvrage te beoordeelen, moet men acht slaan op het oogenblik, dat die aanvrage geschiedt, niet op het tijdstip waarop het delict werd gepleegd.

Is de opgeëischte persoon, tijdens de aanvrage in den asylstaat genaturaliseerd, dan geniet hij ook, op dat oogenblik het burgerrecht in dien Staat, met al zijn lusten en lasten. Hem willekeurig een deel dier voorrechten te ontnemen, op grond van antecedenten, waarmede men te voren had kunnen bekend zijn, doch waarop men, bij het schenken der naturalisatie, verzuimd had te letten, schijnt onbillijk. Op grond zijner vroegere levensgeschiedenis kan men onge-

---

1) BILLOT, ibid.

2) art. 15 traktaat van 29 Nov. 1869.

twijfeld iemand het lidmaatschap der inlandsche staatsgemeenschap onwaardig achten; doch heeft men hem eenmaal in die gemeenschap opgenomen, dan behandele men den genaturaliseerde ook op dezelfde wijze als den geboren landgenoot.

Is nu de uitlevering, van den onderdaan, in het algemeen gewenscht, ook voor ons land aan te bevelen? Deze kwestie vereischt dáárom bizondere bespreking, omdat Nederland in twee opzichten afwijkt van de meerderheid der Europèsche Staten: ons strafwetboek kent geen doodstraf; onze strafprocedure kent geen jury.

Oppervlakkig zou men, wat de eerstgenoemde afwijking betreft, kunnen meenen, dat het bestaan der doodstraf in den aanvragenden Staat geen bezwaar kan opleveren tegen de uitlevering; immers verschil in de zwaarte of den aard der bedreigde straf, in de wetgevingen der beide betrokken Staten, verhindert, in het algemeen de uitlevering niet; de misdadiger die, in het land waar de strengere strafwet heerscht, een delict heeft begaan, moet aan die strengere wet worden onderworpen; immers, die wet heeft hij overtreden, en niet de wet van den asylstaat. Doch met de doodstraf is de kwestie een andere; het behoud of de verwerping daarvan, hangt samen met de geheele opvatting van het doel en de strekking, welke de straf ten opzichte van den misdadiger behoort te hebben. Tusschen de doodstraf en de andere straffen, bestaat niet slechts een quantitatief, maar ook, en vooral, een qualitatief verschil; terwijl de eerste slechts onschadelijkmaking van den schuldige en

afschrikking van anderen kan beoogen, stelt men zich met de andere ook verbetering van den misdadiger voor. Het zou dus zeer goed te verdedigen zijn, indien een Staat die de doodstraf niet kent, zelfs in het algemeen uitlevering weigerde, voor capitale misdrijven, aan Staten die deze straf nog toepassen; geldt het de uitlevering van den eigen onderdaan, dan zou dus zulk een weigering nog veel meer gemotiveerd zijn.

Intusschen, men behoeft zoover niet te gaan; niets belet om in de uitleveringstraktaten, met Staten die de doodstraf kennen, te bepalen, dat die straf niet zal worden toegepast op uitgeleverde individuen, althans niet, wanneer dezen onze onderdanen zijn; geschiedt de uitlevering zonder traktaat, dan kan men datzelfde voorbehoud, bij het toestaan daarvan, maken.

Een dergelijke bepaling in de traktaten zou niet zonder precedent zijn. Art. 4 en 5 van het traktaat tusschen Frankrijk en Spanje van 1765, en art. 9 van de overeenkomst tusschen diezelfde Staten, van 26 Aug. 1850, bepaalden, dat misdadigers, in Spanje, gevat zouden kunnen worden ook op plaatsen waar het kerkelijk asylrecht gold; doch dat zij dan na uitlevering aan Frankrijk, aldaar niet met den dood zouden worden gestraft; hetzelfde gold voor Spanjaarden, in Frankrijk op dergelijke plaatsen gegrepen, en uitgeleverd aan hun geboorteland [1]).

Rumenië, waar de doodstraf is afgeschaft, sloot in 1881 uitleveringstraktaten met Italië en België, waaraan geheime artikelen waren toegevoegd, houdende dat in beide laatstgenoemde Staten, gratie van de doodstraf zou worden verleend,

---

[1]) Bernard, deel I, p. 392, Billot, II°. bldz. 2.

telkens wanneer die zou moeten worden toegepast op personen, door Rumenië uitgeleverd [1]). En hoezeer geheime artikelen, in deze soort van traktaten, in het algemeen af te keuren zijn, kan men die toch in dit geval niet wraken; immers door de toepassing daarvan wordt de toestand van den uitgeleverde verbeterd.

Minder gemakkelijk is het andere bezwaar op te lossen, berustende op het niet-bestaan, bij ons, van rechtspraak door een jury. Hoe men ook, in het algemeen over die instelling denkt, het valt niet te ontkennen, dat zij, lang niet overal, even gelukkig werkt. In Engeland bijv., schijnen de uitspraken van den jury, in den regel juist uit te vallen; hetgeen wellicht voor een deel is toe te schrijven, aan de uitgewerkte voorlichting die de gezworenen van den „Judge" ontvangen. In landen waar het nationaal karakter, meer voor indrukken vatbaar is, in Frankrijk onder anderen, ziet men somtijds de gezworenen tot de meest verrassende resultaten komen, vooral wanneer de te behandelen zaak van eenigszins romanesken aard is. Is het nu niet te vreezen, dat, zoo ergens, dáár, nationale sympathiën en antipathiën op het eindvonnis invloed zullen uitoefenen? Is het geoorloofd, een Nederlandsch onderdaan, wiens nationale instellingen den jury niet kennen, aan de wisselvallige en toch onherroepelijke uitspraken van een hof van gezworenen bloot te stellen? Bij de beantwoording dier vraag moet men twee zaken in het oog houden. Vooreerst dat de Nederlander, indien hij, vóór zijn vlucht

---

[1]) N. Rotterd. Cnt. 20 Febr. 1881, 1e blad, onder Italië; Times van 18 Febr. 1881, bldz. 5, onder Rumenië, correspondentie ddo. 17 Febr.

naar het vaderland, nog op het vreemde territoir ware gevat, toch ook voor dien jury zou hebben moeten terechtstaan, zonder dat onze regeering zich daartegen zou kunnen verzetten. Ten tweede, dat, in elk concreet geval, de al- of niet-uitlevering van den landgenoot, ter beslissing van ons staatsgezag blijft.

Heeft men redenen om geen genoegzaam vertrouwen te stellen in den jury van een bepaalden Staat, dan kan men, in de uitleveringstraktaten met dat land, de exceptie voor den onderdaan handhaven; wordt de uitlevering van den onderdaan zonder traktaat gevraagd, dan kan men telkens naar omstandigheden beslissen: aan de Nederlandsche diplomatie is dan de taak opgedragen om de weigering in te kleeden in een vorm, waaraan de aanvragende Staat zich niet kan stooten.

Wij meenen dus te kunnen concludeeren, dat niet slechts in het algemeen, maar ook speciaal voor Nederland, de uitlevering van den landgenoot, in principe, wenschelijk is, en dat onze wetgeving die uitlevering behoorde toe te laten, zoo dan al niet gebiedend voor te schrijven.

Thans, aan het einde gekomen onzer beschouwingen de jure constituendo, rest ons nog de taak om na te gaan, hoe de kwestie der uitlevering van den onderdaan in de positieve wetgevingen der verschillende landen, in vroegeren en lateren tijd is beslist, hoe, bij stilzwijgen der wet, de praktijk en de jurisprudentie die zaak hebben opgevat.

Wij zullen daarbij zien, dat, ofschoon in de laatste jaren de exceptie meer en meer veld wint op het vasteland van Europa, zij geenszins van zoo ouden datum is, als men wel

eens beweert; wij zullen gelegenheid hebben er op te wijzen, dat Amerika doorgaans, en ook Engeland in den regel, de uitlevering van den eigen burger toestaat.

Vóór de Amerikaansche revolutie gold het als regel, dat een misdadiger, die, in één der koloniën misdreven hebbende, naar een andere vluchtte, wáár hij ook werd aangetroffen, gearresteerd, en opgezonden werd naar de plaats waar het misdrijf was gepleegd, om aldaar terecht gesteld te worden. Dit gebruik werd gewettigd, door art. 4, 2e sectie van de Constitutie der Unie, waarin bepaald werd dat: „a person „charged in any state with treason, felony, or other crime, „who shall flee from justice and be found in another state, „shall, on demand of the executive anthority of the state „from which he fled, be delivered up, to be removed to the „State having jurisdiction of the crime".

Op grond van dit artikel werd, in 1791, door Pennsylvanië een uitleveringsverzoek tot Virginië gericht, waaraan echter geen gehoor werd gegeven op grond, dat er geen organieke wet, ter uitvoering van bedoeld artikel der Constitutie bestond. Deze weigering gaf op 12 Febr. 1793, aanleiding tot het uitvaardigen eener wet (act of Congress), die, de bepalingen der constitutie herhalende, tevens de wijze regelde, waarop de aanvrage en de uitlevering zou geschieden. Van dat oogenblik af stond het dus vast dat de Staten van Noord-Amerika elkander misdadigers zouden moeten uitleveren, zonder dat er onderscheid werd gemaakt, tusschen onderdanen en niet-onderdanen van den aangezochten Staat. [1]

---

[1] Clarke, Law of Extrad. p. 29 en 30.

Ten opzichte van uitlevering aan vreemde natiën, werd, vóór '48, geen algemeene regeling voor de Unie gemaakt; slechts uit de wetten der onderscheidene Staten, de jurisprudentie en de traktaten kan men dus het recht leeren kennen.

In 1784 werd in Virginië een wet afgekondigd, die, in principe, de uitlevering toestond van onderdanen welke op het gebied van vreemde (niet-Amerikaansche) Staten hadden gedelinqueerd. De bepaling der misdrijven waarvoor die uitlevering zou worden toegestaan, werd echter aan het Congres overgelaten.

Het eerste uitleveringstraktaat, door Amerika gesloten, was dat met Engeland, van 1794 (z.g. Jay's Treaty). Art. 27 van dit traktaat bepaalde dat beide partijen, wederkeerig, elkander zouden uitleveren, „all persons who, being char-„ged with murder or forgery, committed within de juridic-„tion of either, shall seek an asylum within any of the coun-„tries of the other"

Een uitzondering ten behoeve van onderdanen werd dus niet gemaakt, en de praktijk leerde dat men die ook niet had bedoeld. [1])

Het eenige geval van uitlevering volgens dit traktaat was dat van JONATHAN ROBBINS. [2])

Deze, een Amerikaansch onderdaan, was in Engelschen zeedienst geprest; geplaatst aan boord van het Britsche oorlogschip Hermione, weet ROBBINS de bemanning van dat

---

[1]) CLARKE, IIe. p. 35.

[2]) CLARKE, IIe. p. 35. v.v.; het geval kwam voor in 1799.

vaartuig tot muiterij te bewegen, het schip te bemachtigen, de officieren te vermoorden, en de Hermione in een Spaansche haven binnen te brengen. Eenige jaren later, ter zake van dit feit te Charleston gearresteerd, wordt zijn uitlevering door den Engelschen Consul gevraagd, en verkregen, niettegenstaande de verdediging gewezen had op zijn kwaliteit van Amerikaansch onderdaan. Ofschoon de behandeling dezer zaak geheel in overeenstemming was met de bepalingen van het traktaat, was de publieke opinie toch zeer geschokt; het feit dat de uitgeleverde onderdaan was van de Unie, dat hij, tegen zijn wil in Britschen dienst geprest en aan boord gebracht was, maakte de verontwaardiging gaande; en het gevolg daarvan was, dat, toen het traktaat, zeven jaren later, in 1806, ten einde liep, er vóór 1842 geen nieuwe overeenkomst tusschen beide landen werd gesloten.

Intusschen, ook zonder traktaat bleef de Amerikaansche jurisprudentie hare traditien getrouw, en leverde ook onderdanen uit.

In 1819 werd Daniel Washburn, beschuldigd van diefstal, in Canada gepleegd, in Amerika gearresteerd, en voor den Chancellor Kent gebracht, om te beslissen of er termen waren om het habeas corpus toe te passen.

In een zeer breedvoerig gemotiveerde uitspraak, verklaarde deze magistraat, dat, onafhankelijk van alle traktaten, het de plicht der Staten onderling was, elkander misdadigers uit te leveren; dat het er daarbij niet op aan kwam, of de opgeeischte persoon, al of niet onderdaan was van den aangezochten Staat, en dat het evenmin een beletsel kon zijn tegen de uitlevering, dat het feit van diefstal in het traktaat

van 1694 niet was opgenoemd; immers dit traktaat gold op het oogenblik der aanvrage niet meer, en men moest dus uitsluitend acht slaan op algemeene rechtsbeginselen [1]).

Denzelfden weg die de oudere jurisprudentie had ingeslagen volgde ook het Amerikaansche gouvernement bij het sluiten van traktaten: in 1842 werd het uitleveringsverdrag met Engeland vernieuwd; het aantal misdrijven waarvoor uitlevering zou worden toegestaan werd aanmerkelijk vermeerderd, doch de uitzondering voor onderdanen niet vermeld: even als het traktaat van 1794, sprak ook dit, in art. 27 van all persons being charged with, enz. [2]).

Niet alleen ten opzichte van Engeland, ook ten aanzien der Staten van het Continent werd dezelfde gedragslijn door Amerika gevolgd. Het traktaat met Frankrijk, 1843, luidt: art. 1: That the high contracting parties shall, on requisitions made in their name, through the medium of their respective diplomatic agents, deliver up to justice persons, who etc. [3]).

Was in dit traktaat de kwestie als het ware in het midden gelaten, uitdrukkelijk sprak Amerika zijn gevoelen ten opzichte van de uitlevering van Amerikaansche burgers uit, bij de onderhandelingen over een traktaat, met Pruisen en met Zwitserland. In het concept-traktaat met eerstgenoemden Staat was de exceptie opgenomen (1845); Amerika, dat het territoriaalprincipe streng huldigt, betoogde dat de exceptie zijn onderdanen die in Pruisen misdreven hadden, gelegenheid zou geven om straffeloos naar hun vaderland terug te kee-

---

[1]) CLARKE o. l°. p. 88.

[2]) Zg. Traktaat van Ashburton, CLARKE p. 46.

[3]) CLARKE p. 49.

ren, en weigerde op dien grond het traktaat te sluiten [1]). Later, in 1852, ging het toch daartoe over, maar slechts omdat het inzag dat Pruisen, door zijn wet gebonden, de uitlevering van den onderdaan niet kon toestaan.

Geheel analoog was de geschiedenis van het Amerikaansch-Zwitsersch traktaat. In 1856 weigert de Senaat te Washington de overeenkomst met dezen Staat te ratificeeren, omdat de clausule van niet uitlevering der onderdanen, in het ontwerp voorkwam. Opmerkelijk waren daarbij de volgende woorden van den Amerikaanschen gezant, in zijn nota aan de Bondsregeering:

„Malgré la sollicitude la plus libérale, avec laquelle les „Etat-Unis cherchent toujours à protéger leurs concitoyens „partout, mon gouvernement ne fait pas de difficulté à ac„corder l'extradition des nationaux criminels qui se seraient „rendus indignes de cette protection" .... en verder: „La „première condition de la résidence dans un pays, est de „se soumettre à ses lois, et aux chances diverses de leur „application ...." Eerst in 1850 kwam het traktaat tot stand, doch ditmaal moest het Zwitsersche gouvernement toegeven [2]).

Tijdens al de bovenvermelde gebeurtenissen was er echter in Amerika geen algemeen geldend, geschreven recht in zake de uitlevering. De wet van 1848 moest in die lacune voorzien; en met deze wet, die in '60 en '76, nog in bizonderheden, het aantal misdrijven en de procedure betreffende, werd gewijzigd en aangevuld, zijn wij genaderd tot den he-

---

1) Louis Renault, l'Extradition en Angleterre, p. 14.

2) De l'Extradition des Nationaux, d'après le droit Féderal Suisse, Revue de droit International, tome 13 p. 304.

dendaagschen toestand in het Nieuwe werelddeel. Over de kwestie die wij behandelen bevat die wet het volgende:

Section 1. That in all cases, in which there now exists, or hereafter may exist, any treaty or convention for extraditon between the government of the U. S. and any foreign government, it shall and may be lawful for any of the magistrates of the Supreme Court, etc. etc. .... upon complaint made under oath or affimation, charging *any person* found within the limits of any state, destrict or territory ...... to issue his warrant for the apprehension of the person so charged, etc. .... [1]).

Onder de werking dezer wet worden twee gevallen vermeld: het eerste was dat van Von Aernam, of Van Aernam, een Amerikaansch onderdaan, beschuldigd van uitgifte van vervalschte stukken, in Canada gepleegd: hij werd uitgeleverd zonder dat zelfs de kwestie van nationaliteit ter sprake kwam [2]).

Het tweede was het geval van William Tyler 1858, een Amerikaansch ambtenaar (marshal) die de Amerikaansche brik Concord, in Canadasche wateren aan boord klampte, en in den daaropvolgenden strijd, den gezagvoerder verwondde, arresteerde en naar de Amerikaansche kust overbracht, waar hij aan de gevolgen zijner wonden overleed. De Engelsche gezant, Lord Napier, eischte Tylers uitlevering wegens manslag, gepleegd in Britsche wateren; de justitie der Ver. Staten hield echter de zaak aan zich, en veroordeelde Tyler tot 6 jaar gevangenisstraf, op grond dat het slachtoffer op Amerikaansch grondgebied gestorven was, en de misdaad

1) Wet van 12 Aug. 1848, Clarke p. 55, Billot Traité, Bijlagen.

2) Clarke, 64.

dus moest geacht worden, aldaar te zijn gepleegd. Noch des daders kwaliteit als onderdaan der Ver. Staten, noch zijn betrekking als ambtenaar werden echter tegen de aanvrage aangevoerd [1]).

Sinds de wet van 1848 zijn de Vereenigde Staten, vroeger afkeerig van de uitlevering in het algemeen, meer en meer toegetreden tot de beweging, die zich in Europa ten voordeele van die rechtsinstelling openbaart. Een aantal traktaten werden gesloten, waarin een tal van misdrijven werden opgesomd, als aanleiding kunnende geven tot uitlevering; de Amerikaansche regeering trachtte altijd zooveel mogelijk de exceptie ten voordeele van onderdanen te weren; doch de wetgevingen der medecontractanten noodzaakten haar niet zelden op dit punt toe te geven, en de niet-uitleveringsclausule op te nemen. Aan het einde van dit overzicht der Amerikaansche jurisprudentie en wetgeving op dit punt, moge een lijst dier traktaten hare plaats vinden.

De traktaten die de uitzondering voor onderdanen bevatten, zijn:

Pruisen 16 Juni 1852, uitgebreid tot den N. Duitschen bond bij de conventie van 22 Febr. 1868.

Beieren, 12 Sept. 1853.

Hannover, 18 Jan. '55.

Sicilië, 1 Oct. '55 (Clarke: 1 Oct. 1856).

Oostenrijk, 3 Juli '56 en 20 Sept. 1870.

Baden, 30 Jan. 1857.

Zweden en Noorwegen, 21 Maart 1860.

Mexico, 11 Dec. 1861.

---

[1]) Clarke, 68.

St. Salvador, 23 Mei 1870.
Peru, 12 Sept. 1870.
België, 19 Maart 1874.
Turkije, 11 Aug. 1874.
Spanje, 5 Juni 1876.
Nederland, 29 Mei '56, 21 Aug. '57, laatstelijk 22 Mei 1880.

Die, welke de uitzondering niet bevatten zijn:

Groot-Brittanie, 9 Aug. 1842.
Frankrijk, 9 Nov. 1843.
Hawaï, 20 Dec. 1849.
Zwitserland, 25 Nov. 1850.
Venezuela, 27 Aug. 1860.
Rep. St. Domingo, 8 Febr. 1867.
Italië, 23 Maart '68.
Nicaragua, 25 Juni 1870.
Oranje-Vrijstaat, 22 Dec. 1871.
Ecuador, 28 Juni 1872 [1]).

Veel minder volledig dan in Amerika, is de kwestie door jurisprudentie en traktatenrecht uitgemaakt in Engeland, en de Engelsche kolonie Canada. Vóór de wet van 1870, was niet-uitlevering, in het algemeen, regel in Engeland.

Slechts enkele traktaten waren door die mogendheid gesloten, namelijk met Amerika, (1794 en 1842) Frankrijk 1843, Zwitserland 1855, en Denemarken 1862.

Alleen in dat met laatstgenoemden Staat kwam de exceptie ten behoeve van onderdanen voor [2]).

---

[1]) WHARTON, Pr. Intern. Law. p. 753, en 754, noot.
CLARKE p. 67, 68.

[2]) FIORE Droit Pénal International, zie hoofdst. Extradition de Nationaux.

Deze traktaten leverden uiterst weinig resultaten op; Engeland eischte, om uitlevering toe te staan, een „prima facie" bewijs, overeenkomstig de eischen der Engelsche wet, van de schuld van den opgeëischten persoon, en bovendien moest het traktaat om in werking te kunnen treden, gevolgd zijn door een wet, die de uitvoerende macht tot het nemen der vereischte maatregelen machtigde, hetgeen voor de traktaten van 1842 en '43, met Amerika en Frankrijk, geschiedde bij 6 en 7 Vict. c. 75 en 76 (Aug. 1843).

Intusschen, hoe zeldzaam ook de gevallen mogen zijn, waarin de kwestie onmiddelijk werd beslist, een enkele maal, blijkt, ter loops, wat het gevoelen was van autoriteiten, over deze zaak. In het vonnis gewezen in zake de Engelsche Oost-Indische Compagnie contra Campbell 1749 kwam de volgende beslissing voor: „the Government may send a prisoner to answer for a crime wherever committed, that he may not commit his country and to prevent reprisals;" uit de woorden his country blijkt dat hier bedoeld wordt, uitlevering ook van Engelsche onderdanen [1]). Chief Justice Cockburn in de zaak Tivnan ging een schrede verder: naar zijn oordeel behoorde er uitlevering plaats te hebben, ook dan, wanneer de Engelsche wet de bestraffing van den schuldige in Engeland toeliet: „An offence may be cognisable, triable and justiciable in two places, e. g. a murder by a British subject in a foreign country. A British subject who commits a murder in the United States of America may be tried and punished here by our municipal law, which is made to extend to its citizens in all parts of the

---

[1]) Clarke pag. 24.

world. But it would be highly inconvenient, except in some exceptional cases, that he should be tried in this country for that crime.... [1])"

Dergelijke opinie werd ook gehuldigd in Canada, welke kolonie tengevolge van hare ligging, veel eerder dan het moederland, zich tot uitlevering geneigd betoonde. Reeds in 1833 kwam in Opper Canada een wet tot stand „respecting the apprehension of fugitive offenders from foreign countries, and delivering them up to justice," welke onder anderen bepaalde:

1. „In case murder, forgery, larceny, or other crimes punishable by the Laws of Upper Canada with death or confinement at hard labour, be charged to have been committed within the jurisdiction of a foreign country by a person who has fled to or sought refuge in Upper Canada [2])."

Dat onder die woorden a person, evenals door de uitdrukking all persons in het Engelsch-Amerikaansch traktaat van 1842, ook onderdanen moeten worden verstaan, werd uitgemaakt in de zaak BURLEY (1864).

BURLEY, een Britsch onderdaan, werd door de Ver. Staten, van Canada opgeëischt onder beschuldiging van roof, (robbery) gepleegd aan boord van het Stoomschip Philo Parsons op het meer van Erié. Bewerende dat hij officier was in dienst der Zuidelijke Staten, behoorlijk door deze tot die daad gemachtigd, had hij zich namelijk van dien bodem, en van waarden daarop aanwezig, meester gemaakt. In Canada gearresteerd, beriep hij zich op deze kwaliteit als officier en op die van Britsch onderdaan; doch dit laatste middel van

---

[1]) CLARKE pag. 131.

[2]) 3 WILL. IV, c. 6. CLARKE p. 78, 79.

verdediging werd verworpen, op grond dat de woorden „all persons," zoodanige exceptie niet toelieten. BURLEY werd uitgeleverd, terechtgesteld in den Staat Ohio, en tegen borgstelling vrijgelaten; van welke gelegenheid hij gebruik maakte om te ontsnappen [1]).

De toestand in Engeland vóór de wet van 1870 was dus, in het kort deze, dat uitlevering in het geheel weinig voorkwam, en als uitzondering moest worden beschouwd; maar dat, waar in het algemeen die maatregel werd toegepast, ook Britsche onderdanen, evengoed als vreemdelingen daaraan werden onderworpen. Eerst met de wet van 1870, geredigeerd overeenkomstig het rapport eener Enquête-commissie, in 1868 benoemd, treedt Engeland toe tot het algemeene Europesche volkenrecht in zake uitlevering. Ten opzichte van het onderwerp dat ons bezig houdt bevatte deze wet de volgende bepaling:

Section 26. „The term „fugitive Criminal" means any person accused or convicted of an extradition crime committed within the jurisdiction of any foreign State, who is, or is supposed to be, in some part of Her Majesty 's dominions [2])."

„Any person" zegt de wet: de uitzondering voor onderdanen kent zij dus niet.

In de traktaten, na 1870 gesloten, in de jurisprudentie der laatste jaren, ontwaart men weinig consequentie. Nu eens wordt de exceptie voor onderdanen erkend, omdat de andere

---

[1]) CLARKE 89 en 90.

[2]) Zie BILLOT, Traité, bijlagen.

contracteerende mogendheid die niet wil prijs geven, en Groot-Brittannië het beginsel van reciprociteit niet wil opofferen; dan weder wordt de uitzondering niet opgenomen, of worden Britsche onderdanen uitgeleverd, zonder dat men een wederkeerig optreden der vreemde mogendheid bedingt.

In het concept-traktaat met Frankrijk, 1852, dat echter nimmer tot stand kwam, was de exceptie opgenomen, zoo ook in het verdrag met Denemarken (1862), Duitschland, (1872), België (1872), Italië (1873), en Oostenrijk (1874); in de laatst gesloten traktaten — gewijzigd traktaat met Zwitserland, en traktaat met Spanje, 1878 — verbindt Engeland zich tot uitlevering zijner onderdanen, zonder van den medecontractant reciprociteit te bedingen [1]).

Opmerkelijk was, in de Engelsche praktijk de zaak Tourville die in 1876 voorviel. Tourville, een genaturaliseerd Engelschman, reisde met zijn vrouw in Oostenrijksch Tyrol; op zekeren dag dat zij te zamen, alleen, op een afgelegen punt in de bergen vertoefden, grijpt hij haar plotseling aan, en slaagt er in, haar, na een korte worsteling in een afgrond te slingeren; in zijn hôtel teruggekeerd, doet hij het voorkomen, alsof zijne vrouw door een ongeluk het leven had verloren; een onderzoek wordt ingesteld en het lijk gevonden; doch daar er geen getuigen van het feit waren zooals men meende, liet men Tourville ongehinderd naar Engeland vertrekken. Intusschen, eenige Tyroolsche herders, hadden, onopgemerkt door den moordenaar, de misdaad van

---

[1]) Zie voor het eerste Revue de Droit Intern. 1881, tome 13, p. 304 vv. Voor het 2e Bernard op. 1°. 119.

verre aanschouwd: en op grond hunner getuigenis, richtte het Oostenrijksche gouvernement een uitleveringsaanvrage tot de Britsche regeering. De verdediging beriep zich op het Britsch-Oostenrijksch traktaat, dat in art. 3, partijen vrij stelde van de verplichting, om eigen onderdanen uit te leveren. Doch de rechter, Mr. VAUGHAN, overwoog dat de termen van de overeenkomst aan de Britsche regeering vrijheid lieten, om zoodanige uitlevering te doen plaats grijpen, of niet; dat, ofschoon 33 Hen. 8, c. 23, j°. 9 Geo. 4 c. 21 s. 22, (1829), manslag en moord, door een Engelschman buiten 's lands gepleegd, voorzag, het toch in casu niet gewenscht was, om TOURVILLE in Engeland terecht te stellen, wegens de bezwaren, aan het overdagen der Tyroolsche getuigen verbonden; en concludeerde tot uitlevering, welke dan ook plaats vond [1]).

Intusschen, niet altijd werd deze gedragslijn door de Engelsche hoven gevolgd. In 1877 weigert de Queen's Bench de uitlevering aan Zwitserland, van zekeren WILSON, een Engelsch onderdaan, die te Zürich, op straat, waarden had ontvreemd, die aan de post waren toevertrouwd; het hof overwoog daarbij dat het Britsch-Zwitsersch traktaat de niet-uitleveringsclausule bevatte. Het was deze zaak die aanleiding gaf tot de boven aangewezen wijziging in dat traktaat [2]).

Het jongste Engelsche document over uitleveringskwesties, is het reeds vroeger aangehaalde Rapport der regeeringscommissie, in 1877 benoemd tot het ontwerpen eener nieuwe uitleveringswet. Dit rapport concludeert ten voor-

---

[1]) WHARTON, ll°. p. 740 noot 1.

[2]) Revue de Droit Intern. tome 13, p. 304, vv. LOUIS RENAULT, l'Extradition en Angleterre.

deele van de uitlevering der onderdanen, zelfs al is de wet van den aanvragenden Staat strenger dan de vaderlandsche, zelfs al kan men geen reciprociteit verkrijgen, ja zelfs bij gebreke van traktaat. [1])

Frankrijk. Reeds toen wij, in onze Inleiding een kort overzicht trachtten te geven van de geschiedenis der uitlevering, zagen wij daarbij dat in Frankrijk, de eerste kiemen dier rechtsinstelling, schoon in zeer weinig ontwikkelden vorm, in de Middeneeuwen worden aangetroffen. In die oudste traktaten vinden wij nergens onderscheid gemaakt tusschen den Franschen onderdaan en den vreemdeling; en het is waarschijnlijk dat de Fransche Koningen, zich het recht toekenden om ook hunne onderdanen aan bevriende mogendheden uit te leveren.

Zoo luidt het traktaat tusschen Karel V en den graaf van Savoie (4 Maart 1376), het eerste eigenlijke uitleveringsverdrag, waarbij ook commuine delicten werden voorzien, dat partijen elkander zullen uitleveren: „Omnes et singulos ho- „mines nostros, nobis mediate (vreemdelingen en onderdanen „van Vazalstaten) vel immediate (onderdanen) subjectos, qui „deliquerunt locis et terris."

Wel werd later, ook de tegenovergestelde zienswijze in Frankrijk verdedigd: het parlement, dikwijls in tegenspraak met den Koning, protesteerde in een „Remontrance" van 3 Maart 1555, tegen de uitlevering van den onderdaan [2]);

[1]) Louis Renault, l'Extradition en Angleterre.

[2]) Billot, llo. p. 70.
Bernard, p. 98, 2e deel.

doch naar het schijnt met weinig vrucht: althans in de meeste der traktaten, in de 18e eeuw door Frankrijk gesloten, komt de uitzondering ten hunnen behoeve, niet voor. Het traktaat met Spanje van 1765, zegt in art. 3: [1])

„Tout sujet ou sujets de LL. MM. Très-Chrétienne ou „Catholique, ou tout autre, qui, sans être leur sujet, „aurait commis, dans les Etats de l'un ou de l'autre monar- „que, les crimes de...... et qui passeront d'un royaume à „l'autre pour y prendre asile, seront arrêtés dans celui òu il „se seront retirés, et restitués à l'autre dans lequel „ils auront commis le crime, sans exception ni di- „lation quelconques." Uit de tegenstelling tusschen „sujets de LL. MM." en „tout autre qui sans être leur sujet," in verband met de uitdrukking aan het slot: „sans exception aucune," blijkt de bedoeling der contractanten ten duidelijkste, om ook hun eigen onderhoorigen respectievelijk uit te leveren.

Evenmin werd de onderscheiding gemaakt, in het traktaat met Zwitserland van 28 Mei 1777, doch in de praktijk werd de onderdaan alleen uitgeleverd wegens „Crimes graves et publics," niet voor lichtere misdrijven; dezelfde beginselen lagen ten grondslag aan het traité d'Alliance van 2 Fructidor an VI (19 Aug. 1798) dat slechts het vroegere verdrag uitbreidde [2]).

Het traktaat met Wurtenberg van 1759, (hernieuwd voor 6 jaar in 1765), dat overigens zeer volledig was, bepalingen

---

[1]) BILLOT, FIORE.

[2]) BILLOT, liv. I. p. 38.

bevatte over vergoeding der kosten, over den vorm der uitleveringsprocedure enz., kent evenmin de exceptie voor onderdanen; partijen verbinden zich daarbij, elkander uit te leveren:

„Tous brigands, malfaiteurs, incendiaires," etc. [1])

Slechts in ééne conventie der vorige eeuw werd de uitzondering opgenomen, namelijk in de Fransch-Oostenrijksche declaratie van 1736, waarbij de wederzijdsche verplichting tot uitlevering werd erkend „behoudens de privilegiën der res„pectieve onderdanen"; tot deze privilegiën behoorde de zg. Brabandsche bul, waarbij aan de Brabanders het voorrecht werd toegekend, om voor geen andere, dan hunne vaderlandsche rechters, te worden terecht gesteld: een voorrecht dat tot alle onderdanen der Oostenrijksche monarchie werd uitgebreid, en, eenmaal in bedoelde conventies opgenomen, ook Frankrijk, om redenen van reciprociteit, weêrhield van de uitlevering van Franschen aan Oostenrijk.

Belangrijk is de uitlevering van ROUSSEL in 1707, door Lodewijk XIV, aan de autoriteiten der stad Basel gedaan.

De baronesse D'ESTRICK was in het kanton Basel vermoord geworden door haren bediende ROUSSEL, een Franschman uit Langres, die, na zich te hebben meester gemaakt van haar kostbaarheden, de vlucht nam naar Parijs. De burgemeester van Basel vraagt zijn uitlevering; waarop Lodewijk XIV bevel geeft, hem en zijn medeplichtigen te arresteeren en ter beschikking te stellen van de Baselsche magistraat. De Fransche politie trad zeer krachtig en snel in deze zaak op.

---

[1]) BILLOT, ibid, p. 40.

Roussel wordt op 31 Juli 1707, des morgens ten acht ure, gearresteerd in de herberg van zekeren Tirol bij wien hij zijn intrek genomen had, tegelijkertijd wordt de hand gelegd op den herbergier, diens vrouw en dochter, verdacht van begunstiging van het misdrijf, en bevel gegeven om een zekere vrouw Leclerc en zekeren Duvert, aan wie de beschuldigde de geroofde goederen had toegezonden, in hechtenis te nemen, en, voor nadere confrontatie, afzonderlijk gevangen te houden in de Bastille; tevens worden alle brieven, aan Roussel geadresseerd, onderschept aan de post. Ofschoon de beschuldigde de rechters wraakte, en weigerde te antwoorden, werd hij, in September daaraanvolgende, naar de grenzen gevoerd, en aan de Zwitsersche autoriteiten overhandigd [1]).

Het gebruik, dat eigen onderdanen aan uitlevering onderwierp, bleef, aanvankelijk, ook na de revolutie bestaan, zooals blijkt uit het decreet van Napoleon I dd^{e} 23 Oct. 1811, luidende als volgt:

„Considérant, que dans la question présentée, il ne s'agit „que de crimes comnis par un Français, hors de France, con„tre des étrangers; que le Français prévenu d'un tel crime „ne peut, lors qu'il s'est réfugié en France, être livré, pour„suivi et jugé en pays étranger que sur la demande d'extra„dition qui nous serait faite par le gouvernement qui se pré„tend offensé; — que si, d'un côté il est de notre justice de „ne pas apporter d'obstacle à la punition d'un crime, lors „même qu'il ne blesse ni nous, ni nos sujets; d'un autre

---

[1]) Bernard, 1e deel, blz. 255 vv.

„côté, la protection que nous lui devons ne nous permet pas „de les livrer à une juridiction étrangère, sans de graves et „légitimes motifs, reconnus et jugés tels par nous; notre „Conseil d'Etat entendu, nous avous décrété et décrétons ce „qui suit:

„Art. 1. Toute demande d'extradition, faite par un gouver- „nement étranger, contre un de nos sujets, prévenu d'avoir „commis un crime contre un étranger, sur le territoire de ce „gouvernement, nous sera soumise par notre grand juge, „ministre de la justice, pour y être par nous statué ainsi qu'il „appartiendra" [1]).

Twijfel is gerezen of dit decreet, niet alleen feitelijk in onbruik geraakt, maar ook rechtens afgeschaft is. Een uitdrukkelijke intrekking daarvan komt nergens in de Fransche wetgeving voor; de materie in het decreet geregeld, werd later slechts in een circulaire van den Minister van Justitie behandeld; doch daar deze natuurlijk geen kracht van wet bezit, kan zij niet in de plaats getreden zijn van een Staatsstuk dat die kracht wel degelijk heeft. Doch men beroept zich, om te betoogen dat, ook rechtens de uitlevering van den onderdaan in Frankrijk niet geoorloofd is, op. art. 62 der Charter van 1814, herhaald in artikel 53 der Constitutie van 1830, en luidende: „Nul ne pourra être distrait de ses juges „naturels". — Behalve dat men niet zonder een zeer gedwongen interpretatie in deze constitutionele bepaling een verbod van uitlevering van den Franschman kan lezen, strijdt tegen dit gevoelen het feit dat in 1820, bij Koninklijke Ordonnantie

1) Bernard II, p. 106, 107.

van 13 December, door Lodewijk XVIII werd uitgeleverd, de persoon van Jacques Machou, Franschman van geboorte, en ambtenaar van de Fransche douanes, die door het gouvernement van Genève, onder beschuldiging van moord, aldaar gepleegd, was opgeëischt, en die op 2 Mei 1821 door het hooggerechtshof van dat kanton ter dood veroordeeld, den 9en dier maand werd geëxecuteerd [1].

Trouwens dit is niet het eenige geval waarbij het decreet van 1811 in werking trad; reeds op 20 December 1812, en daarna op 25 Febr. 1813, werden twee Franschen uitgeleverd, beschuldigd, de een van bigamie, de ander van gequalificeerden diefstal [2].

Trouwens, onder de restauratie was het onder de rechtsgeleerden, naar het schijnt, een „recepta sententia", dat de Koning de bevoegdheid had om onderdanen uit te leveren [3]; en in het hernieuwd traktaat met Zwitserland van 18 Juli 1828, komt de uitzondering niet voor. Doch weldra zou zich een reactie doen gevoelen: volgens sommige Fransche auteurs (Mangin, Ortolan), zou het gouvernement der Juli-monarchie in 1831 verklaard hebben dat Frankrijk voortaan in het geheel niet meer zou uitleveren; doch met die bewering strijdt het feit, dat reeds in 1834, een nieuw traktaat over dit onderwerp, met België werd gesloten.

Deze Fransch-Belgische overeenkomst, van 22 Nov. 1834, was tevens de eerste waarin de niet-uitleveringsclausule voor

1) Bernard o.l°. II, p. 107.

2) Bernard ibid.

3) Legraverend, Traite de Legisl. Criminelle, T. I. p. 113. geciteerd bij Bernard II, p. 108.

onderdanen uitdrukkelijk werd opgenomen [1]); en de exceptie, die van dat oogenblik af aan, in alle Fransche traktaten behalve in die met Engeland en met N. Amerika (1842 en 1843) voorkwam, werd gesanctioneerd in de Circulaire van den Minister van Justitie, gedateerd 8 April 1841:

„En premier lieu l'extradition ne s'applique pas aux natio„naux réfugiés sur le territoire de leur patrie: en conséquence „la France ne peut demander que l'extradition d'un Français „ou d'un étranger réfugié dans un pays autre que celui au„quel il appartient" [2]). Ofschoon deze circulaire geen wettelijk karakter bezit, en slechts de beteekenis kan hebben van een instructie, een leiddraad voor ambtenaren en latere gouvernementen, heeft zij het Fransche recht tot heden beheerscht, in alles wat uitlevering betreft; en, steunende op den daarin neêrgelegden regel, weigerde Frankrijk in 1861 de uitlevering aan Engeland van den baron de VIDEL, een Franschman, ofschoon het traktaat met die mogendheid geen onderscheid maakte tusschen onderdanen en vreemdelingen [3]). In de veertig jaren sedert die Circulaire verloopen, schijnt de openbare meening in Frankrijk meer en meer tegen de uitlevering van den Franschman gericht te zijn; althans, terwijl nog bij de discussie van het Ontwerp 1866, die maatregel overtuigde verdedigers vond in JULES FAVRE en ERNEST PI-

---

[1]) art. 1: Les Gouvernements Français et Belge s'engagent par la présente Convention, à se livrer, à l'exception de leurs nationaux, les individus, etc..,. BILLOT, Traité p. 72.

[2]) CORNEWALL LEWIS, on Foreign Jurisdiction pag. 50, noot 2, BILLOT, Traité pag. 72.

[3]) CLARKE the Law of Extradition, p. 161, noot.

CARD, schijnt thans de exceptie voor landgenooten, zonder veel tegenspraak te zijn opgenomen, in het Ontwerp eener uitleveringswet, door den Minister DUFAURE in 1878 voorgelegd aan den Senaat [1]). Men kan dus aannemen, dat in het geldende Fransche recht, de kwestie over de uitlevering van den landgenoot, in negatieven zin is beslist. Intusschen, in de laatste jaren heeft zich een paar malen de vraag voorgedaan, hoever die uitzondering moest worden uitgestrekt, welke categorien van personen daaraan konden worden onderworpen.

Toen de vrede van Frankfort Elzas-Lotharingen aan het Duitsche rijk had gevoegd, werd, zooals bekend is, aan de bewoners der geannexeerde gewesten een termijn gelaten — tot 1 Oct. 1872 — om te kiezen tusschen de Duitsche en de Fransche nationaliteit. Wat was nu rechtens, wanneer een Elzas-Lotharinger, in dien tusschentijd, terwijl zijn landaard nog onzeker was, een delict pleegde, en naar Frankrijk vluchtte? Kon hij, al dan niet, worden uitgeleverd? De moeilijkheid werd vermeden door in zulke gevallen, den termijn als vervallen te beschouwen, en den beschuldigde te noodzaken, terstond te opteeren.

De andere kwestie, die in de jaren 1867 en 1868, voor de hoven van Straatsburg en Colmar diende, was deze: Kan iemand, die in een vreemde stad het burgerschap heeft verkregen, en zich aldaar metterwoon heeft gevestigd, later nog aanspraak maken op de kwaliteit van Fransch onder-

1) art. 5 van dat Ontwerp: „l'extradition ne sera ni demandée, ni accordée, lorsque les inculpés seront réfugiés sur le territoire de la puissance dont ils sont les nationaux" BERNARD II p. 49.

daan, bijaldien hij niet tevens in het vreemde land was genaturaliseerd?

Zekere J. A. S. Fransch onderdaan, had zich te Basel gevestigd, en aldaar het stedelijk burgerrecht verworven. Eenige jaren later pleegt hij bedriegelijke bankbreuk, vlucht naar Frankrijk, en wordt door Zwitserland opgeëischt; doch beroept zich op zijn kwaliteit als Fransch burger, die hij, naar hij beweerde, niet verloren had. Het hof van Straatsburg vereenigde zich met deze bewering, op grond dat het verkrijgen van stedelijk burgerrecht in den vreemde, op zichzelf geenszins medebracht verlies der Fransche nationaliteit, dewijl niet zelden zoodanig burgerrecht wordt geschonken, als eerbewijs, of zelfs voor geld verkocht.

Anders was het gevoelen van het hof te Colmar, aan hetwelk de zaak later werd gerenvoyeerd; het grondde zijn gevoelen daarop, dat de opname in de corporatie der Baselsche burgers, impliceerde verwerving der kwaliteit van burger ook van het Kanton Basel, en dus van Zwitsersch onderdaan. Naar het oordeel van het hof kon daartegen niet gelden het feit, dat het onderdanenverband met Frankrijk niet was opgeheven door een acte uitgegaan van het Fransche gouvernement, hetgeen de Zwitsersche Constitutie als vereischte voor naturalisatie beschouwt. Het resultaat was dat J. A. S. werd uitgeleverd [1]).

Zagen wij tot nog toe, in Engeland, in Frankrijk, de wetgeving en de praktijk, ten opzichte van het privilege der onderdanen, weifelen, niet alzoo in de andere landen van Europa, in België, in Duitschland.

---

[1]) BILLOT, pag. 77.

België heeft sedert 1833 een zeer volledige wetgeving op de uitlevering. De wet van 1 Oct. van dat jaar regelt de materie in haar geheel; die van 5 April 1868 breidt het aantal misdrijven, waarvoor uitlevering wordt toegestaan uit tot 31, die van 1 Juni 1870, 15 Maart 1874 en 1 Juli 1875, regelen hoofdzakelijk de procedure. Vóór 1833 was de uitlevering in België een zuiver administratieve maatregel; van af dat tijdstip krijgt zij het karakter van rechtsinstelling door de medewerking der magistratuur [1]).

In België schijnt, sedert de Middeneeuwen het nationaal rechtsgevoel tegen uitlevering van onderdanen gekant te zijn; de Brabandsche bul, uit de 14e eeuw, waarborgt niet alleen den Brabander het privilege, van alleen voor zijn eigen rechters terechtgesteld te worden, maar stelt ook zijn uitlevering aan een vreemde jurisdictie, met manslag gelijk. En dit beginsel dat door de verschillende regeeringen steeds schijnt geëerbiedigd te zijn, vindt men terug in art. 1, der wet van 15 Maart 1874, 't welk luidt: „le gouvernement pourra livrer „tout étranger poursuivi, etc." [2])

Een paar malen werd de Belgische magistratuur geroepen te beslissen, tot welke personen het privilege van de onderdanen behoorde te worden uitgestrekt.

„Tout individu né en Belgique d'un étranger, pourra, dans l'année qui suivra l'époque de sa majorité, réclamer la qualité de Belge, pourvu que dans le cas où il résiderait

---

[1]) Ad. Prins, de quelques idées modernes en matière d'Extradition; Revue de Droit Int. 1879. p. 80. vv.

[2]) Le Droit Criminel Belge au point de vue International, M. Goddijn et Mahiels, blz. 160.

en Belgique, il déclare que son intention est d'y fixer son domicile, et que, dans le cas où il résiderait en pays étranger, il fasse sa soumission de fixer en Belgique son domicile, et qui'l l'y établisse dans l'année à compter de l'acte de soumission," zegt art. 9. C. C. Belge. Kan nu iemand in het geval van art. 9 verkeerende, wiens uitlevering wordt gevraagd, ook dan nog de qualiteit van Belg verkrijgen, wanneer de uitleveringsaanvrage reeds heeft plaats gehad, en zich zoodoende, aan dien maatregel onttrekken?

Een zekere HERMAN FRATRAS, oud 21 jaar (en dus in België, meerderjarig) was door de correctionale rechtbank te Rijssel, ter zake van diefstal tot 5 jaar gevangenisstraf veroordeeld. FRATRAS was in de nabijheid van Doornik (dus op Belgisch grondgebied) geboren van Fransche, aldaar gevestigde ouders. Toen nu de veroordeelde, naar België gevlucht, door de Fransche regeering werd opgeëischt, reclameerde hij, op grond van art. 9. C. Civil, de kwaliteit van Belgisch onderdaan, en kwam tegen de uitleveringsaanvrage in verzet. Doch het hof van Gend verwierp deze exceptie van de verdediging overwegende dat een individu, die, in België, van vreemde ouders geboren, de hoedanigheid van Belg reclameert, eerst van dien dag af, en voor het vervolg die hoedanigheid verwerft; en dat derhalve zijn uitlevering geoorloofd is, voor misdrijven, gepleegd vóór dat hij zich op de kwaliteit van Belgisch onderdaan had beroepen, alzoo gedurende den tijd dat hij nog als vreemdeling moest worden beschouwd [1]).

---

[1]) MAURICE GODDIJN et EDOUARD MAHIELS, II°. p. 164 en 165.

Tegen dit arrest, zou men, meenen wij, op het standpunt der Belgische wetgeving wel iets kunnen aanvoeren; immers de wet van 1874, verbiedt niet de uitlevering van personen, die Belgen waren op het oogenblik dat het misdrijf werd gepleegd; zij verzet zich, in het algemeen, tegen de uitlevering van Belgische onderdanen; niet op het oogenblik waarop het misdrijf werd gepleegd, maar op dat, waarop de uitlevering geschiedt, moet men dus, gelooven wij, acht slaan; iemand, die staande de onderhandelingen, de kwaliteit van onderdaan verwerft, is van dat oogenblik af aan, Belg, en dus niet aan uitlevering onderworpen.

In dien zin werd dan ook door het hof van Cassatie beslist bij arrest van 23 Oct. 1854, in een bijna analoog geval.

Art. 10 2°. C. C. bepaalt, dat kinderen in den vreemde geboren, van een vader die later de kwaliteit van Belg heeft verloren, deze kwaliteit steeds zulken kunnen herkrijgen door de vervulling der formaliteiten van art. 9.

Zekere Ernest Antoine was geboren te Valenciennes, uit een vader, die Belg geboren, in Frankrijk was genaturaliseerd: hij verkeerde dus in het geval van art. 10 2°. Den 23 Sept. 1853 uit Engeland komende, wordt gezegde Ernest Antoine te Ostende gearresteerd, als in het bezit van een paspoort, dat het zijne niet was. Hangende dit proces ten correctioneele, blijkt het, dat de beklaagde dezelfde was, als een zekere Ernest Antoine, die in Juli van datzelfde jaar, door Frankrijk was opgeëischt, ter zake van valschheid in geschrifte; ofschoon vrijgesproken wegens het eerste feit, wordt hij derhalve gevangengehouden op grond van de gedane uitleveringsaanvrage.

Terwijl hij nog uit dien hoofde in hechtenis verkeert,

brengt hij, in behoorlijken vorm, een verklaring uit, behelzende, dat hij de hoedanigheid van Belg wenscht terug te erlangen, en dat hij het voornemen heeft zijn domicilie in Antwerpen te vestigen; tevens eischt hij in vrijheid gesteld te worden, bij rekest aan de raadkamer. Nadat de zaak in verschillende instanties gediend had, volgde er een arrest van Cassatie dat den verdachte in 't gelijk stelde, en besliste dat iemand, verkeerende in het geval van art. 10 2°., wanneer hij de bij de wet vereischte verklaringen had afgelegd, niet meer uitgeleverd kon worden; en dat daartegenover niet kon gelden, dat die persoon nog niet feitelijk zijn domicilie in België had gevestigd, wanneer hij, zooals in casu het geval was, in de onmogelijkheid verkeerde om zulks te doen [1].

Het eenig verschil tusschen de bij dit arrest besliste casuspositie en de vorige is, dat art. 20 2°. spreekt van „recouvrer la qualité de Belge," terwijl in art. 9 meer bedoeld schijnt, een wijze om die hoedanigheid te verkrijgen. Door het vervullen der in dat artikel voorgeschreven formaliteiten, verwerft men, in het geval van art. 9 een nieuwe kwaliteit, men wordt eerst van dat oogenblik af, Belgisch onderdaan; in dat van art. 10, krijgt men die hoedanigheid terug, welke men, door de naturalisatie zijns vaders in het vreemde land, had verloren. Van daar, waarschijnlijk, de afwijking tusschen de beide beslissingen.

Wanneer men, met het oog op de kwestie die wij bespreken, de bepalingen der verschillende Duitsche wetboeken nagaat, dan ontwaart men, ook vóór 1871, overal, eenstemmig,

---

[1] MAURICE CODDIJN et EDOUARD MAHIELS p. 166 en 167.

dezelfde oplossing, ten voordeele der uitzondering voor onderdanen. Het eenige punt, waarover vóór de Rijksstrafwetgeving verschil bestond, was de vraag, of de onderscheidene Duitsche staten, onderling tot uitlevering van onderdanen verplicht waren; sommigen beantwoordden die vraag bevestigend, op grond dat het karakter van een Statenbond die uitlevering medebracht; anderen bestreden die opinie [1]; het Bundesbechlusz. van 1854 maakte de zaak in eerstbedoelden zin uit [2]. Overigens vindt men in de onderscheidene landswetten, de uitlevering van onderdanen uitdrukkelijk uitgesloten.

Zoo bepaalt art. 30 van het Beiersch Strafwetb. dat geen Beiersch onderdaan aan een vreemden Staat kan worden uitgeleverd, om daar gevonnis en gestraft te worden [3].

Analoge bepalingen komen voor in art. 501 van het Oldenburgsch strafwetboek, en in de wetten van 24 Aug. 1826 en 16 Januari 1838, voor het Groothertogdom Mecklenburg [4].

Oostenrijk, in § 36 van het strafwetboek van keizer Frans-Jozef (27 Mei 1852), Wurtenberg, art. 6 Swb. van 1 Maart 1839 verbieden eveneens de uitlevering van den onderdaan [5].

Niet slechts in de strafwetgeving, maar ook in de Constitutie, treft men de bepaling aan bij Baden (§ 13 en § 15) en Brunswijk (art. 206) [6].

---

[1] Schwarze bij Holzendorff.

[2] Hugo Meyer, Lehrb. des Deutschen Strafrechts pag. 111, noot.

[3] Calvo Droit International, blz. 4.

[4] Berner, Wirkungskreis blz. 112, 113.

[5] Zie voor Oostenrijk, Berner l1o. p. 123, voor Wurtemberg, Billot, Traité pag. 75.

[6] Billot, Traité, p. 75.

Pruisen had geen vaste, wettelijke regeling op het stuk van uitlevering [1]; alles werd overgelaten aan de prudentie der regeering, die echter het stelsel van niet-uitlevering van den onderdaan, met consequentie toepaste [2].

Eindelijk wordt ook in § 9 van het Duitsche Rijksstrafwetboek van 15 Mei 1871, het principe van niet-uitlevering gehuldigd [3].

Het jongste der buitenlandsche strafwetboeken – het Russische ontwerp – handhaaft in art. 11 eveneens de uitzondering ten behoeve der Russische onderdanen. De Mem. van Toel. op dat artikel, ofschoon erkennende dat zeer vele praktische en theoretische argumenten tegen die uitzondering pleiten, verdedigt haar op grond dat zij niet slechts in alle Russische, maar ook in verreweg de meeste vreemde uitleveringstraktaten voorkomt, en dat derhalve, al nam men het beginsel aan dat ook de onderdaan aan uitlevering kan worden onderworpen, dit beginsel in de praktijk toch nog geen toepassing zou kunnen vinden — [4] en GEYER, die het Russische Ontwerp bespreekt en beoordeelt in het Zeitschr. für die Ges. Strafrechts-wissenschaft, deelt de opinie der Commissie van redaktie. – Naar onze bescheidene meening zou echter het feit, dat de groote meerderheid der Staten zich aan de uitzondering voor onderdanen blijft houden, hoogstens een reden kunnen zijn om hunne uitlevering niet gebie-

---

[1] VON MOHL, Staatr., Völkerr. u. Politik, zie Ausleiferung, blz. 637. vv.

[2] BERNER, pag. 185, noot.

[3] H. MEYER II° p. 111.

[4] Strafgeetzb. für Russland; Erlaüterungen zum Entwurf, vertaald door Dr. X. GRETENER, St. Petersburg 1882, pag. 54.

d e n d voor te schrijven in de wet; doch nimmer een grond om die uitlevering uitdrukkelijk te v e r b i e d e n, en zoodoende mede te werken tot instandhouding van een gebruik, dat men zelf erkent als een dwaling te beschouwen.

Uit het voorafgaand overzicht der vreemde wetgevingen blijkt opnieuw het enge verband tusschen de kwestie der uitlevering van den onderdaan, en die omtrent de competentie der strafwet. Landen die, zooals Amerika en Engeland het territoriaal-principe in hoofdzaak huldigen, zien in die uitlevering geen bezwaar, en dringen er zelfs, bij het vaststellen van traktaten, op aan; Frankrijk, waar slechts langzaam en met moeite het personeele principe zijn weg gevonden heeft in de wetgeving, handhaaft eerst sedert betrekkelijk korten tijd de bedoelde exceptie; terwijl eindelijk Duitschland, 't welk nimmer bezwaar zag in de bestraffing zijner onderdanen, wanneer zij in het buitenland hadden misdreven, steeds tegen hunne uitlevering gekant is geweest, en ook nu nog dat standpunt blijft innemen.

Waren er, vóór de Grondwetsherziening van 1848, bepalingen in ons vaderlandsch recht, die de uitlevering van den Nederlander verboden? Uit onze vaderlandsche geschiedenis is mij slechts één geval bekend, waarbij de kwestie waarmede wij ons bezighouden ter sprake kwam: het was, toen in 1687, Jacobus II van Engeland, op grond van het met de Ver. Provinciën gesloten traktaat van 1662, de uitlevering eischte van zekeren BURNET, particulier Secretaris van den prins van Oranje, ter zake van beleedigende geschriften, door hem tegen den koning in het licht gegeven. BURNET beriep zich op zijne kwaliteit als genaturaliseerd onderdaan — hij had kort te voren die naturalisatie verkregen — en de Staten-

Generaal weigerden de uitlevering, onder anderen op grond van die kwaliteit, aan den Engelschen gezant ALBEVILLE [1]).

Doch men kan veilig aannemen dat dit beroep op de naturalisatie van BURNET, meer het voorwendsel dan de werkelijke grond der weigering was, en dat politieke redenen de Staten noopten, om het traktaat in dit geval niet toe te passen.

Intusschen schijnt wel, uit een plaats bij BORT te blijken, dat in het oud-vaderlandsch recht, de uitlevering van den onderdaan, of liever van den ingezetene, aan de jurisdictie van den judex loci delicti, niet gebruikelijk; zoo dan al niet ongeoorloofd, was. „Maer alsoo bij ons de remissien geen „plaets hebben", zegt die schrijver, „ende oversulcks oock niet „en geschieden, nisi judex domicilii ultro et sponte, seu ex „urbanitate gratificari velit judici, sub cujus jurisdictione „delictum est commissum, soo en kan oock bij ons forum „delicti commissi, niet ghesegt werden forum principalius te „zijn [2])." Wel is waar is er op die plaats slechts sprake van de competentie der verschillende colleges in één zelfde land; doch daar in de dagen der Republiek elk klein onderdeel der Ver. provinciën aanspraak maakte op zelfstandige soevereiniteit, kan men wel aannemen dat in dien tijd geen zoo groot verschil bestond als thans, tusschen kwesties van dezen aard, en die van internationale strafbevoegdheid.

Kon nu, onder de Grondwet van 1815 de ingezetene worden uitgeleverd?

---

[1]) CLARKE the Law of Extradition p. 21.

[2]) BORT, Proceduyre in Crim. Saecken. pag. 7.

„Niemand kan tegen zijn wil worden afgetrokken van den rechter dien de wet hem geeft," zeide art. 167 van deze Constitutie; en op grond van dit artikel betwistte THORBECKE [1]) de bevoegdheid der regeering om onderdanen uit te leveren „tenzij de wet den ingezetene, in zekere gevallen aan een vreemde rechtbank onderwierp."

Intusschen, drie argumenten kunnen tegen dit gevoelen worden aangevoerd. Vooreerst is het de vraag of art. 167, waarvan de bedoeling blijkbaar is, te waken tegen de invoering van exceptioneele rechtbanken, wel op een geval als dit van toepassing gemaakt kan worden. Ten tweede, zelfs al nam men die interpretatie aan, zou men toch in dit artikel alleen een verbod van uitlevering kunnen lezen, wegens misdrijven, welke, in het buitenland gepleegd, hier te lande strafbaar zijn; voor de misdrijven alzoo, genoemd in artt. 8 en 9 Sv.; immers alleen in deze gevallen wordt de Nederlandsche rechter competent verklaard door de wet; over alle andere gevallen zwijgt de wet, zij wijst in het geheel geen rechter aan; van een aftrekken van dien rechter zou dus geen sprake kunnen zijn, ingeval men den Nederlander uitleverde [2]). Eindelijk, ten derde, zou men, met evenveel grond, in datzelfde artikel een verbod van uitlevering kunnen zien, ook van vreemdelingen. Immers, het artikel luidt: „Niemand mag worden afgetrokken" enz.: het onderscheidt niet tusschen onderdanen en vreemden.

Bovendien waarborgde art. 4 der grondwet van 1815, aan

---

[1]) Aanteekeningen. blz. 21.

[2]) TAUNAY, uitlevering in verband met vreemdelingenwet, enz.

allen die zich op het grondgebied van het Koninkrijk bevonden, gelijke bescherming van persoon en goederen, zonder voorbehoud. Onder de grondwet van 1815 was dus de toestand deze: òf de uitlevering van Nederlanders is geoorloofd, evengoed als die van vreemdelingen, òf de grondwet verzet zich tegen de laatste, niét minder dan tegen de eerste; en dat deze interpretatie niet als gangbaar werd aangenomen, bewijzen de uitleveringstraktaten die onder deze Grondwet met buitenlandsche mogendheden werden aangegaan. Vreemd is het intusschen dat van de vier traktaten, door onze regeering vóór 1848 gesloten, drie de uitzondering ten behoeve van onderdanen bevatten [1]. Slechts in het traktaat met Hannover van 23 Aug. 1817 (Stbl. 1844 n°. 38) wordt ook de uitlevering van den onderdaan toegelaten, hoewel schoorvoetend, en alleen in zeer ernstige gevallen: het is alsof onze regeering, ofschoon de Grondwet haar de bevoegdheid gaf om Nederlandsche burgers uit te leveren, zich niet dan met tegenzin tot dien maatregel bereid verklaart: „Indien de misda„diger wiens uitlevering gevraagd wordt", zoo luidt § 3 van bedoeld traktaat „een onderdaan is van de mogendheid van „welke dezelve wordt opgevorderd, en buiten welker grond„gebied het misdrijf is gepleegd, zal de uitlevering alleen „worden toegestaan wegens zoodanige zware en afschuwelijke „misdaden, die dengene welke dezelve heeft bedreven, onwaar„dig maken om op eenige bescherming der regeering te ho„pen, als daar zijn moordenaars, huisbrekers, roovers die de

---

[1] Deze traktaten zijn die met: Belgie, 12 Dec. '43. Stbl. n°. 62; Frankrijk, 21 Nov. 1844. Stbl. 45 n°. 3; Baden, 8 Mei '47. Stbl. n°. 40; Hannover 23 Aug. '17. Stbl. 1844 n°. 38.

„openbare wegen onveilig maken, en andere dergelijken; om-„trent welker uitlevering evenwel de hooge contracteerende „partijen aan zich voorbehouden, om in ieder bizonder ge-„val naar mate van den min of meer bezwarenden aard der „omstandigheden, te beslissen en te beschikken".

Nimmer werd, zoover wij weten, aan deze paragraaf van het traktaat uitvoering gegeven.

Zijn wij wel ingelicht, dan heeft eenmaal Hannover de uitlevering verzocht van een Nederlandsch onderdaan, en wel onder het ministerie der heeren VAN DER BRUGGEN (minister van Justitie), en GEVERS VAN ENDEGEEST (minister van Buitenl. zaken), dus nà 1848. Het verzoek kon toen, wegens de verandering in onze Constitutie, niet worden ingewilligd; en toen Hannover doof bleef voor de argumenten, door onze diplomatie op dien grond daar tegen ingebracht, en, van zijn standpunt zeker niet geheel ten onrechte, bleef volhouden, dat het uitsluitend met de bepalingen van het traktaat, niet met die onzer Grondwet te maken had, redde zich onze regeering uit de moeielijkheid door gebruik te maken van de laatste alinea van § 3, welke haar vrijheid van beslissing liet [1]).

De woorden van art. 4, der Grondwet van 1815, welke gelijke bescherming beloofden aan allen, die zich op het grondgebied van het Koninkrijk bevonden, hetzij ingezetenen of vreemdelingen, hadden, zooals bekend is, aanleiding gegeven tot moeielijkheden, toen de regeering, in 1817 twee

---

[1]) Deze bizonderheid vernamen wij door een partikuliere mededeeling; de stukken in deze gewisseld, berusten in het archief van het Dep. van Justitie, en worden aan het publiek niet medegedeeld.

Fanschen, GUIJOT en LEMAIRE, had laten uitzetten; de bevoegdheid van het Staatsgezag, om vreemdelingen uit te leveren, was, zooals wij zagen, daardoor ook twijfelachtig gemaakt; van daar dat men in 1848 algemeen overtuigd was van de noodzakelijkheid, om in een nadere alinea, uitzonderingen op het principe van gelijkstelling, tusschen Nederlanders en vreemdelingen, vast te stellen. Aan dit algemeen gevoelen dankte de 2e alinea van het tegenwoordig art. 3 onzer grondwet haar ontstaan; deze alinea, die een wet voorschrijft, onder anderen regelende de algemeene voorwaarden, waaronder traktaten met vreemde mogendheden, over de uitlevering van vreemdelingen kunnen worden gesloten maakte de uitlevering van onderdanen onmogelijk.

Bekend is de strijd, die bij het samenstellen der eerste wet tot uitvoering van art. 3 der G. W., voortsproot uit de onduidelijke en onjuiste termen van deze constitutioneele bepaling, over de vraag wie, in den zin der grondwet als „vreemdelingen" te beschouwen waren. Terwijl de regeering dit woord in zijne gewone beteekenis opvatte en onder „vreemdelingen" verstond allen die niet volgens de bepalinhen van het B. W. Nederlanders waren, betoogden TOHRBECKE en GODEFROY, dat men het uit de tegenstelling met het begrip „ingezetenen", door het grondwetsartikel gemaakt, moest interpreteeren. Zij meenen dat art. 3 G. W. de uitlevering verbood, niet alleen van alle Nederlanders, maar ook van alle, binnen 's lands gevestigde niet-Nederlanders [1].

---

[1] Zie daarover het werk van Prof. Mr. BUYS. De Grondwet, Toelichting en Kritiek, I blz. 20.

Hoe men ook over deze interpretatie oordeele, zeker is het dat zij in de wet van 13 Aug. 1849 niet is aangenomen [1]).

Deze wet, regelende de toelating, uitzetting en uitlevering van vreemdelingen, is, in het algemeen van toepassing óók op alhier gevestigde vreemdelingen. Slechts bepaalt zij dat aan die maatregelen niet kunnen worden onderworpen:

1e Nederlanders.

2e Vreemdelingen, die, naar art. 8 B. W. met Nederlanders zijn gelijkgesteld, en met betrekking tot deze wet voor ingezetenen worden gehouden. (art. 19.)

3e Vreemdelingen, binnen het rijk gevestigd, die met een Nederlandsche vrouw gehuwd, of gehuwd geweest zijn, en uit dat huwelijk een kind of kinderen hebben, in Nederland geboren. (art. 19.)

Niet slechts Nederlanders, ook sommige categoriën van vreemdelingen, konden zich dus, volgens die wet, op het voorrecht van niet-uitgeleverd te mogen worden beroepen; en in alle traktaten tusschen 1849 en 1875 gesloten, komt dan ook een bepaling voor welke deze personen in de exceptie voor „nationaux" doet deelen. [2]) Gewoonlijk wordt daarbij strenge reciprociteit bedongen; somtijds behoudt de andere

---

[1]) De interpretatie van den heer GODEFROY c. s. wordt weërlegd op blz. 21 en 22 van het zooeven aangehaalde werk.

[2]) De bepaling luidt in de traktaten als volgt:

„Sont compris, quant à l'application de cette convention, sous la dénomination de **nationaux** les étrangers qui, selon les lois du pays, auquel l'extradition est demandée, sont assimilés aux nationaux, ainsi que les étrangers, qui se sont fixés dans le pays, et après s'être mariés à une femme du pays, ont un ou plusieurs enfants de ce mariage, nés dans le pays."

contracteerende partij zich alleen het recht voor, om desverkiezende, de uitlevering van zoodanige vreemdelingen te weigeren. [1])

Intusschen, bij de snelle ontwikkeling der uitlevering, bleek al spoedig het ondoeltreffende van art. 19 der vreemdelingenwet; te meer, omdat dit artikel, in verband met art. 9 Wetb. van Sv. de daar bedoelde bevoorrechte vreemdelingen, in een gunstiger positie stelde dan de Nederlanders zelve. Terwijl toch de laatstgenoemden, wanneer zij in het geval van art. 9 1° of 2° Sv. verkeerden, ten minste hier te lande konden worden vervolgd en gestraft, kon dit niet geschieden met de vreemdelingen bedoeld in art. 19 der vreemdelingenwet, tenzij, in het geval van art. 9 2° Sv. het slachtoffer een Nederlander was; en aan den anderen kant konden zij ook niet worden uitgeleverd, ingevolge ditzelfde art. 19, en bleven dus straffeloos. Vandaar dan ook, dat toen op 6 April 1875, de uitleveringswet tot stand kwam, het privilegie der onderdanen tot zijne engste grenzen werd beperkt; slechts Nederlanders, volgens B. W., zouden zich daarop kunnen beroepen, niet met dezen gelijkgestelde vreemdelingen; (art.

---

[1]) Zoo luidt art. 1, al. 2, tractaat met Belgie (19 Nov. '62. Stsbl n°. 193.)

„La législation des Pays-Bas interdisant l'extradition des étrangers assimilés anx Néerlandais, conformément à l'art. 8 du C. Civil, et de ceux qui se sont établis sur le territoire du Royaume, et qui sont ou ont été mariés à une femme Néerlandaise ... etc.... le Gouvernement Belge, de son côté, se réserve la faculté de ne pas consentir à l'extradition des étrangers, qui seraient placés dans une condition analogue en Belgique."

En art. 1, al. 3, der overeenkomst met Spanje:

„le même privilege sera accordé à l'Espagne dans les cas où elle le reclamera."

22); en de clausule op de laatsten betrekkelijk, treft men in de traktaten, ná 1875 gesloten. niet meer aan. Intusschen heeft deze veranderlng in onze wetgeving ten gevolge gehad, dat de wet niet meer in overeenstemming is met de traktaten, tusschen 1849 en 1875 gesloten, voorzoover deze, na laatstbedoeld jaar niet zijn veranderd, wat slechts met vijf van de zestien geschied is: deze traktaten toch bepalen dat de met den Nederlander gelijkgestelde, en de binnen 's lands gehuwde vreemdeling, niet zal worden uitgeleverd; de wet laat diens uitlevering toe. Zal nu de regeering, zich houdende aan het traktaat, een eventueele aanvrage van uitlevering, zulke personen betreffende, moeten van de hand wijzen, of zal zij gebruik maken van de vrijheid, die de wet haar schenkt, en het aanzoek toestaan, op gevaar af van geen reciprociteït te kunnen erlangen?

Op welk tijdstip moet nu gelet worden bij de vraag of de opgeëischte persoon, al dan niet een kwaliteit bezit die hem voor uitlevering vrijwaart? Moet hij die kwaliteit reeds gehad hebben op het oogenblik dat de geïncrimineerde handeling is gepleegd, of op het oogenblik dat de aanvrage wordt gedaan, of eindelijk is het voldoende, zoo hij die bezit op het tijdstip, waarop aan het aanzoek tot uitlevering feitelijk wordt voldaan?

In laatstgemelden zin besliste de Hooge Raad deze kwestie bij arrest van 5 Juni 1874. (Weekblad 3761).

Een in Nederland geboren vrouw, was gehuwd geweest met een Belg, en daardoor vreemdelinge geworden. Nadat het huwelijk door echtscheiding was ontbonden, was zij zich te Rotterdam komen vestigen, zonder evenwel de bij art. 11 2° B. W. bedoelde kennisgeving aan het plaatselijk bestuur

te doen beteekenen. Intusschen wordt, in Oct. 1873, door het Belgisch gouvernement hare uitlevering verzocht, ten gevolge waarvan zij in voorloopige hechtenis wordt gesteld. Op 26 Febr. 1874, terwijl zij dus reeds in hechtenis was, doch vóór dat op de uitleveringsaanvrage was beslist, deelt zij, bij deurwaardersexploit, aan den burgemeester haar voornemen mede, om zich in Rotterdam te blijven vestigen. Kan zij nu nog, ingevolge art. 11 B. W., hare kwaliteit als Nederlandsche vrouw doen gelden?

De Hooge Raad maakte uit dat art. 3 der Grondwet, en art. 16 en 27 der vreemdelingenwet, zoo zijn geredigeerd, dat daarbij alleen te denken valt aan personen, die vreemdelingen zijn op het oogenblik dat zij de uitlevering ondergaan. Verder, dat wel is waar de vrouw nog vreemdelinge was, toen zij, ten gevolge van het uitleveringsaanzoek, in hechtenis was genomen; doch dat men die arrestatie niet kon beschouwen als een begin van uitvoering van het aanzoek der Belgische regeering. Immers, volgens de wet, kan op zoodanige aanvrage niet worden beslist, vóórdat de rechtbank daarop heeft geadviseerd: dit advies volgt op de aanhouding, en deze kan dus niet een begin van uitvoering vormen van een verzoek, waarop nog niet eens is beslist. Op die gronden verklaarde de H. Raad de vreemdelingenwet niet op requestrante toepasselijk.

Op diezelfde gronden zou de uitlevering moeten geweigerd worden in het volgende geval, dat uit art. 6 B. W. kan ontstaan. Stel een vreemde vrouw pleegt in het buitenland een delict, en vlucht naar Nederland. Hare uitlevering wordt gevraagd; doch staande de onderhandelingen huwt zij met een Nederlander, waardoor zij volgens art. 6 B. W. Nederlandsche

wordt. Het verzoek der vreemde regeering zou dan niet kunnen worden ingewilligd.

Een al te ver gedreven zorg voor de rechten van den onderdaan, heeft dus tot nog toe ons vaderland verder verwijderd gehouden van de onzes inziens juiste oplossing der kwestie waarmede wij ons bezig hielden, dan de meeste andere Staten van Europa. Terwijl in Frankrijk slechts het constant gebruik van jaren, en de voorschriften eener ministerieele circulaire zonder kracht van wet, zich tegen de uitlevering van den onderdaan verzetten; terwijl in Duitschland alleen een artikel van het Rijksstrafwetboek dien maatregel verbiedt, zouden wij een grondwetsherziening behoeven, om Nederlanders te mogen uitleveren. En zeker is het, in den tegenwoordigen tijd, niet meer gewenscht, een verbod als in de 2e alinea van art. 3 vervat is, in een constitutie op te nemen. Zelfs al wil men in deze zaak met de meeste voorzichtigheid te werk gaan; zelfs al meent men dat de waarborgen, die de wetgevingen van andere Staten opleveren, heden nog niet voldoende zijn, om de uitlevering van Nederlandsche burgers vooralsnog raadzaam te maken: in beginsel kan men moeielijk de uitzondering ten hunnen behoeve gemaakt, verdedigen. Boezemen de instellingen van een of ander land minder vertrouwen in, men kan de uitzondering in de traktaten met dien Staat willen behouden; in de wet zelfs kan men die willen nederschrijven: de gewone wetgever kan letten op de tijdsomstandigheden, en zijn voorschriften wijzigen, wanneer ook deze veranderd zijn. Doch in een Grondwet, die het zoo moeielijk is te veranderen; die, wil zij aan hare bestemming beantwoorden, gedurende een reeks van jaren onaangeroerd moet kunnen

blijven, zonder toch de ontwikkeling van nieuwe denkbeelden te belemmeren, mag geen bepaling voorkomen, wier principe niet op deugdelijke rechtsgronden steunt, en die slechts berust op overwegingen van utiliteit, welke bij veranderde omstandigheden hare waarde geheel kunnen verliezen. En wanneer al zulk een bepaling in de grondwet gevonden wordt, dan is het geraden haar zoodra mogelijk daaruit te doen verdwijnen, wanneer zij, zooals het verbod van uitlevering van onderdanen, reeds nu niet meer in overeenstemming is met de veranderde eischen der samenleving en van het internationaal verkeer.

En hiermede zijn wij aan het einde gekomen der taak die wij ons hadden voorgesteld: uitgaande van de stelling dat, in den tegenwoordigen tijd, de Staten onderling verplicht zijn elkander bij te staan in de vervolging van misdadige handelingen, ook dan, wanneer geen traktaat hun die verplichting oplegt, hebben wij getracht aan te toonen, dat, in het algemeen, uitlevering van den misdadiger aan den Staat op wiens grondgebied het misdrijf is gepleegd, de meest doeltreffende weg is, om die verplichting na te komen. Wij zagen, dat, zelfs wanneer de vluchteling onderdaan is van den Staat, waarheen hij de wijk heeft genomen, die maatregel verre de voorkeur verdient boven bestraffing van den misdadiger naar de inlandsche wet, en door den vaderland-

schen rechter. Wel is waar, troffen wij in wetgevingen en traktaten het verbod van uitlevering van den onderdaan nog bijna overal aan; doch tevens trachtten wij aan te toonen dat de afkeer tegen dien maatregel, in den tegenwoordigen tijd, meer het uitvloeisel is van een onbestemd gevoel, dan de uitdrukking eener goed gemotiveerde overtuiging.

STELLINGEN.

I.

Wenschelijk ware in art. 3 al. 2 onzer G. W., de laatste zinsnede te lezen: .... „en de algemeene voorwaarden, op welke uitleveringsverdragen met vreemde mogendheden kunnen worden gesloten".

II.

De Staat heeft het recht om, door strafbepalingen, ouders of voogden te noodzaken, hunne kinderen of pupillen te onderwijzen, in de voor allen noodzakelijke kundigheden.

III.

De Eerste Kamer, kennis nemende van wetsontwerpen, welke haar zijn toegezonden door een Tweede Kamer, die sedert is ontbonden, handelt in strijd met de Grondwet.

IV.

„Criminal Laws ought to be local" (CORNEWALL LEWIS).

V.

Overspel behoorde ook ambtshalve vervolgbaar te zijn.

De vervolging behoorde echter niet te kunnen worden ingesteld, voordat, ter zake van dat overspel, een vonnis van echtscheiding of scheiding van tafel en bed, was uitgesproken en in kracht van gewijsde gegaan.

VI.

Wanneer er, omtrent den geestestoestand van een beklaagde of beschuldigde, ernstige twijfel is gerezen, rust niet op de verdediging de plicht om diens ontoerekeningsvatbaarheid te bewijzen.

VII.

Wanneer het hof, voor de uitspraak een lateren termijn vaststelt, dan de 8 dagen na het sluiten van het onderzoek, bedoeld bij art. 205 S. V., kan dit een grond van Cassatie opleveren.

VIII.

De Romeinsche Servitus altius tollendi strekte, om den eigenaar van het heerschende erf de bevoegdheid te geven, hooger te bouwen, dan hem anders volgens de wetten of verordeningen zou geoorloofd geweest zijn.

IX.

Onderzoek naar het vaderschap behoorde te zijn toegelaten wanneer reeds dadelijk blijkt, òf dat de beweerde vader aan de moeder van het kind schriftelijke huwelijksbeloften heeft gedaan, òf dat de beweerde vader met de moeder van het kind van den 300en tot den 180en dag vóór de geboorte heeft samengewoond.

De eisch tot erkenning behoorde echter terstond te worden ontzegd, indien de gedaagde kan aantoonen, dat de moeder van het kind, in het tijdsverloop tusschen den 300en en den 180en dag vóór de geboorte betrekkingen met anderen heeft onderhouden.

X.

Regenten van gestichten van weldadigheid zijn bij uitsluiting voogden over de daarin opgenomen minderjarigen; zij hebben als zoodanig het recht, aan wie het ook zij, de afgifte dier minderjarigen te weigeren.

XI.

Verwerping der nalatenschap doet het recht op de legitieme portie niet verliezen.

XII.

Voor het bestaan van Negotiorum gestio is naar ons recht noodig, de wetenschap dat men eens anders zaken waarneemt.

XIII.

Het Interlocutoire vonnis bindt den rechter ten principale.

XIV.

De woorden „bij voorraad” in art. 289 al. 1. B. Rv., slaan niet op de, aldaar in de eerste plaats genoemde, beschikkingen van den president in kort geding.

XV.

Het beding, bedoeld bij art. 297 W. v. K. kan aan derde bezitters van het gehypothekeerde goed niet worden tegengeworpen.

XVI.

Wenschelijk ware, dat onze wet de polis uitdrukkelijk vatbaar verklaarde voor overdracht door endossement.

XVII.

Ingeval van faillissement eener vennootschap onder firma, moeten ook de bizondere schuldeischers der vennooten zich in dat faillissement laten verifieeren.

XVIII.

De gezagvoerder is niet aansprakelijk voor schade, ontstaan door schuld, verzuim of slechte zeemanschap, op plaatsen waar de wet het gebruik van een loods voorschrijft, wanneer er tijdens het sinister een gequalificeerde loods aan boord was, en de leiding van het schip aan hem is overgelaten.

XIX.

Art. 13 al. 1 der Wet op het Loodswezen (Stbl. 1859 n°. 93) verdient geen aanbeveling.

